

Almanahul
Arhiepiscopiei Timișoarei

2022

(anul al 42-lea de la fondare)

Publicație bisericească apărută în anul 1980 sub titlul de „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”. După anul 1990 se va numi „Calendarul românului pe anul comun de la Hristos”, până la reînființarea Episcopiei Caransebeșului. Din anul 1995 se va intitula „Calendarul Arhiepiscopiei Timișoarei”, iar începând cu anul 2017, „Almanahul Arhiepiscopiei Timișoarei”.

**Cancelaria
Centrului eparhial**

Almanahul
Arhiepiscopiei Timișoarei
2022

**Se tipărește cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
IOAN
Mitropolitul Banatului**

Comitetul de redacție:

Președinte: Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan al Banatului

Vicepreședinte: Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul

Membri: preot dr. Ionel Popescu, preot Mircea Szilagy

Redactori: preot dr. Adrian Carebia, preot dr. Marius Florescu

Grafică și paginație: arhid. dr. Marian Pîrvu, Bianca Adnana Nica

Informațiile statistice au fost actualizate la data de 31 decembrie 2021.

ISSN: 2668-8204

Tiparul executat la Tipografia Partoș S.R.L. din Timișoara.

CUPRINS

Cuvânt înainte : † Ioan Arhiepiscop și Mitropolit.....	7
Calendar creștin-ortodox 2022	9
Rânduielei bisericești în anul 2022	117
Organizarea canonică a Bisericii Ortodoxe	121
Biserica Ortodoxă Română	123
Arhiepiscopia Timișoarei	133

RUGĂCIUNEA ȘI RÂNDUIALA LITURGICĂ ÎN VIAȚA CREȘTINILOR

† Ioan Mitropolitul Banatului: Rugăciunea, pâinea sufletelor noastre.....	201
Preot dr. Ionel Popescu: Valoarea liturgică, istorică și culturală a cimitirelor.....	206
Preot lect. dr. Marius Florescu: Rugăciunea adevărată, de mare trebuință în veacul tulburărilor de acum.....	210
Diacon dr. Alexandru Dan Adam: Taina prezenței lui Dumnezeu prin rugăciunea lui Iisus.....	215

SFINȚII ISIHAȘTI, MODELE VREDNICE DE URMAT

Preot prof. dr. Vasile Muntean: Sf. Grigorie Palama, isihasmul și românii (o schiță istorico-teologică).....	233
Preot dr. Valentin Bugariu: Sfântul Cuvios Paisie Velicikovski și moștenirea duhovnicească.....	239
Preot dr. Nichifor Tănase: Minte și ‘Lumina sfântă’ (<i>nuhrā</i>)	

qaddīša) în timpul rugăciunii258

Preot dr. Adrian Carebia: Contribuția unui mare teolog la
descoperirea teologiei isihaste.....275

PAGINI DE SPIRITUALITATE CREȘTINĂ:

Prot. dr. Ioan Bude: Facerea 2,9: „Pomul din mijloc”, sau
Crucea Domnului nostru Iisus Hristos.....283

CUVÂNT DE BINECUVÂNTARE

† IOAN
Arhiepiscop și Mitropolit

Almanahul Arhiepiscopiei Timișoarei 2022 a intrat în al 42-lea an de apariție neîntreruptă.

Îl trimitem și anul acesta parohiilor și mănăstirilor, clericilor, monahilor și credincioșilor, ca un reper și ca o agendă duhovnicească pentru anul care începe, dedicat de Sfântul Sinod al Bisericii noastre *Rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Sfinților isihăști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț*.

Almanahul cuprinde calendarul bisericesc pe anul 2022, organizarea Bisericii noastre la nivel de Biserici Ortodoxe surori, Patriarhie și eparhie, de asemenea articole și studii cu privire la temele anului omagial în care ne aflăm.

Ocazionat de tipărirea și distribuirea almanahului de față, reafirmăm îndemnul nostru pastoral trimis clericilor de sfințele sărbători de la cumpăna anilor 2021-2022.

După datina străbună, în preajma acestor praznice, preoții efectuează vizite pastorale la casele credincioșilor, ducându-le vestea Nașterii Domnului și sfințindu-le casele cu Agheasma Mare de la Bobotează. Împlinind această creștinească rânduială, slujitorii sfintelor altare au posibilitatea de intra în legătură directă cu credincioșii, de a le cunoaște modul de viață, nevoile

și necazurile care îi apasă. Prin urmare, îndemnăm pe toții preoții din cuprinsul eparhiei, să întocmească o evidență cu familiile sărace, familiile cu mulți copii aflate în lipsuri materiale, cu credincioșii în vârstă, bolnavi și singuri, și cu alte cazuri sociale grele, pentru a-i putea ajuta cu îmbrăcăminte, alimente, medicamente și lemne de foc.

Atenție specială se cuvine și față de sutele de copii care au fost trimiși în țară, de părinții lor care lucrează în străinătate și au fost înscriși în școlile românești, fiind lăsați în grija bunicilor sau a altor rude. Îndemnăm preoții să identifice aceste cazuri și să sprijine integrarea lor în școli și în comunitatea parohială, în viața liturgică și filantropică a Bisericii, pentru ca și în sufletul lor să se sălășluiască bucuria, pacea și lumina Betleemului.

Prin aceste acțiuni de întrajutorare creștină și fapte de milostenie urmăm și noi pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos, arătându-ne credința și dragostea față de semeni într-un mod concret, aducând în viețile și sufletele celor necăjiți și întristați, o rază de speranță, de credință și de mângâiere.

La început de An Nou, binecuvântăm apariția acestui Almanah și pe toți ostenitorii și cititorii lui!

**Calendar creștin-ortodox
2022**

DECEMBRIE 2021 - IANUARIE 2022

<p>30 DECEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Anisia fecioara; Sf. Cuv. Teodora; Sf. Cuv. Leon</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>31 DECEMBRIE VINERI</p>	<p><i>Odovania praznicului Nașterii Domnului;</i> Sf. Cuv. Melania Romana; Sf. Mc. Hermes (<i>Slujba în noaptea trecerii dintre ani</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 IANUARIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Tăierea-împrejur cea după trup a Domnului; †) Sf. Ier. Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, și mama sa, Sf. Emilia (<i>Anul Nou. Tedeum.</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 IANUARIE DUMINICĂ</p>	<p><i>Înainte-prăznuirea Botezului Domnului;</i> Sf. Ier. Silvestru, episcopul Romei; Sf. Cuv. Serafim din Sarov</p>
<p>Duminica dinaintea Botezului Domnului; Ap. 2 Timotei 4, 5-8; Ev. Marcu 1, 1-8 (Predica Sfântului Ioan Botezătorul); glas 3, voscr. 6</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>3 IANUARIE LUNI</p>	<p>Sf. Proroc Maleahi; Sf. Mc. Gordie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 IANUARIE MARTI</p>	<p>Soborul Sf. 70 de Apostoli; Sf. Cuv. Teoctist din Sicilia; Sf. Cuv. Apolinaria; Sf. Cuv. Nichifor cel Lepros</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 IANUARIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Mc. Teopempt și Teonas; Sf. Cuv. Sinclitichia <i>(Ajunul Botezului Domnului. Post)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IANUARIE 2022

<p>6 IANUARIE JOI</p>	<p>(†) Botezul Domnului <i>(Boboteaza – Dumnezeiasca Arătare.)</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>7 IANUARIE VINERI</p>	<p>† Soborul Sf. Proroc Ioan Botezătorul <i>(Dezlegare la pește)</i></p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>8 IANUARIE SÂMBĂTĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Gheorghe Hozevitul; Sf. Cuv. Domnica</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>9 IANUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mc. Polieuct; Sf. Ier. Petru, episcopul Sevastiei</p>
<p>Duminica după Botezul Domnului; Ap. Efeseni 4, 7-13; Ev. Matei 4, 12-17 (Începutul propovăduirii Domnului); glas 4, voscr. 7</p> <hr/> <hr/>	

<p>10 IANUARIE LUNI</p>	<p>Sf. Ier. Grigorie, episcopul Nyssei; †) Sf. Cuv. Antipa de la Calapodești; Sf. Ier. Dometian, episcopul Melitinei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 IANUARIE MARTI</p>	<p>† Sf. Cuv. Teodosie, începătorul vieții călugărești de obște din Palestina; Sf. Cuv. Vitalie</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 IANUARIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Mc. Tatiana diaconița și Eutasia</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IANUARIE 2022

<p>13 IANUARIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Ermil și Stratonice; Sf. Ier. Iacob, episcop de Nisibe</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>14 IANUARIE VINERI</p>	<p><i>Odovania praznicului Botezului Domnului;</i> Sf. Cuv. Mucenici din Sinai și Rait; Sf. Nina, luminaoarea Geogiei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>15 IANUARIE SÂMBĂTĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Pavel Tebeul și Ioan Colibașul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>16 IANUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Cinstirea lanțului Sf. Ap. Petru; Sf. Mc. Danact citețul</p>
<p>Duminica a 29-a după Rusalii; Ap. Duminicii a 28-a: Coloseni 1, 12-18; Ev. Luca 17, 12-19 (a celor 10 leproși); glas 5, voscr. 8</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>17 IANUARIE LUNI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Antonie cel Mare; Sf. Cuv. Antonie cel Nou din Veria</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>18 IANUARIE MARTI</p>	<p>† Sf. Ier. Atanasie și Chiril, arhiepiscopii Alexandriei</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>19 IANUARIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Cuv. Macarie cel Mare și Macarie Alexandrinul; Sf. Ier. Marcu, mitropolitul Efesului; Sf. Mc. Eufrasia</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IANUARIE 2022

<p>20 IANUARIE JOI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Eftimie cel Mare; Sf. Mc. Eusebiu; Sf. Mc. In, Pin și Rim</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>21 IANUARIE VINERI</p>	<p>Sf. Cuv. Maxim Mărturisorul; Sf. Mc. Neofit; Sf. Mc. Agnia din Roma</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>22 IANUARIE SÂMBĂTĂ</p>	<p>Sf. Ap. Timotei; Sf. Cuv. Mc. Anastasie Persul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23 IANUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Clement, episcopul Ancirei; Sf. Mc. Agatanghel; Sf. Părinți de la Sinodul al VI-lea Ecumenic</p>
<p>Duminica a 31-a după Rusalii; Ap. 1 Timotei 1, 15-17; Ev. Luca 18, 35-43 (Vindecarea orbului din Ierihon); glas 6, voscr. 9</p>	
<hr/> <hr/>	

<p>24 IANUARIE LUNI</p>	<p>Sf. Cuv. Xenia; Sf. Ier. Filon, episcopul Carpasiei (<i>Tedeum</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>25 IANUARIE MARȚI</p>	<p>†) Sf. Ier. Grigorie Teologul, arhiepiscopul Constantinopolului; † Sf. Ier. Bretanion, episcopul Tomisului</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26 IANUARIE MIERCURI</p>	<p>†) Sf. Ier. Iosif cel Milostiv, mitropolitul Moldovei; Sf. Cuv. Xenofont, Maria, Arcadie și Ioan</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IANUARIE 2022

27 IANUARIE JOI	† Aducerea moaștelor Sf. Ier. Ioan Gură de Aur; Sf. Marciana împărăteasa
<hr/> <hr/> <hr/>	
28 IANUARIE VINERI	Sf. Cuv. Efrem Sirul, Isaac Sirul, Paladie și Iacob Sihastrul
<hr/> <hr/> <hr/>	
29 IANUARIE SÂMBĂȚĂ	Aducerea moaștelor Sf. Sfințit Mc. Ignatie Teoforul; Sf. Mc. Filotei
<hr/> <hr/> <hr/>	
30 IANUARIE DUMINICĂ	†) Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; Sf. Sfințit Mc. Ipolit, episcopul Romei
<p>Duminica a 32-a după Rusalii (a lui Zahau); Ap. 1 Timotei 4, 9-15; al Ierarhilor: Evrei 13, 7-16; Ev. Luca 19, 1-10; a Ierarhilor: Matei 5, 14-19; glas 7, voscr. 10</p>	
<hr/> <hr/>	

IANUARIE - FEBRUARIE 2022

<p>31 IANUARIE LUNI</p>	<p>Sf. Mc. doctori fără de arginți Chir și Ioan</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 FEBRUARIE MARTI</p>	<p><i>Înainte-prăznuirea Întâmpinării Domnului;</i> Sf. Mc. Trifon; Sf. Mc. Perpetua și Felicitas</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 FEBRUARIE MIERCURI</p>	<p>(†) Întâmpinarea Domnului (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

FEBRUARIE 2022

<p>3 FEBRUARIE JOI</p>	<p>Sf. și Dreptul Simeon, primitorul de Dumnezeu; Sf. Prorociță Ana</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 FEBRUARIE VINERI</p>	<p>Sf. Cuv. Isidor Pelusiotul; Sf. Sfințit Mc. Avramie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. Agata și Teodula</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>6 FEBRUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ier. Vucol, episcopul Smirnei, și Fotie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Varsanufie cel Mare</p>
<p>Duminica a 17-a după Rusalii (a Cananencei); Ap. 2 Corinteni 6, 16-18; 7, 1; Ev. Matei 15, 21-28; glas 8, voscr. 11</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

FEBRUARIE 2022

7	FEBRUARIE LUNI	Sf. Ier. Partenie, episcopul Lampsacului; Sf. Cuv. Luca din Elada
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
8	FEBRUARIE MARTI	Sf. Mare Mc. Teodor Stratilat; Sf. Proroc Zaharia
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
9	FEBRUARIE MIERCURI	<i>Odovania praznicului Întâmpinării Domnului;</i> Sf. Mc. Nichifor
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

FEBRUARIE 2022

<p>10 FEBRUARIE JOI</p>	<p>†) Sf. Sfințit Mc. Haralambie; Sf. Mc. Valentina</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 FEBRUARIE VINERI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Vlasie, episcopul Sevastiei; Sf. Teodora împărăteasa</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ier. Meletie, arhiepiscopul Antiohiei; Sf. Mc. Hristea</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>13 FEBRUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Martinian; Sf. Ap. Acvila și soția sa, Priscila; Sf. Ier. Evloghie, patriarhul Alexandriei</p>
<p>Duminica a 33-a după Rusalii (a Vameșului și a Fariseului); Ap. 2 Timotei 3, 10-15; Ev. Luca 18, 10-14; glas 1, voscr. 1 (Începutul Triodului)</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

FEBRUARIE 2022

14 FEBRUARIE LUNI	Sf. Cuv. Auxentie, Maron și Avraam
<hr/> <hr/> <hr/>	
15 FEBRUARIE MARTI	Sf. Ap. Onisim; Sf. Mc. Maior
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
16 FEBRUARIE MIERCURI	Sf. Sfințiți Mc. Pamfil preotul și Valent diaconul; Sf. Ier. Flavian, arhiepiscopul Constantinopolului <i>(Harți)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> 	

FEBRUARIE 2022

17 FEBRUARIE JOI	Sf. Mare Mc. Teodor Tiron; Sf. Mariamna; Sf. împărați Marcian și Pulheria
<hr/> <hr/> <hr/>	
18 FEBRUARIE VINERI	Sf. Ier. Leon cel Mare, episcopul Romei (<i>Harți</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
19 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ap. Arhip, Filimon și soția sa, Apfia
<hr/> <hr/> <hr/>	
20 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Ier. Leon, episcopul Cataniei; Sf. Cuv. Visarion
Duminica a 34-a după Rusalii (a Întoarcerii Fiului risipitor); Ap. 1 Corinteni 6, 12-20; Ev. Luca 15, 11-32; glas 2, voscr. 2	
<hr/> <hr/> <hr/>	

FEBRUARIE 2022

21 FEBRUARIE LUNI	Sf. Cuv. Timotei; Sf. Ier. Eustație, arhiepiscopul Antiohiei
<hr/> <hr/> <hr/>	
22 FEBRUARIE MARTI	Aflarea moaștelor Sfinților Mc. din Constantinopol
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
23 FEBRUARIE MIERCURI	Sf. Sfințit Mc. Policarp, episcopul Smirnei; Sf. Cuv. Gorgonia
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> 	

FEBRUARIE 2022

24 FEBRUARIE JOI	† Întâia și a doua aflare a capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul
<hr/> <hr/> <hr/>	
25 FEBRUARIE VINERI	Sf. Ier. Tarasie, patriarhul Constantinopolului
<hr/> <hr/> <hr/>	
26 FEBRUARIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Ier. Porfirie, episcopul Gazei; Sf. Mc. Fotini Samarineanca (<i>Sâmbăta morților - Moșii de iarnă</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
27 FEBRUARIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Mărturisitori Procopie și Talaleu
Duminica Înfricoșătoarei Judecăți (a Lăsatului sec de carne); Ap. 1 Corinteni 8, 8-13; 9, 1-2; Ev. Matei 25, 31-46; glas 3, voscr. 3	
<hr/> <hr/> <hr/>	

FEBRUARIE - MARTIE 2022

28	FEBRUARIE LUNI	†) Sf. Cuv. Ioan Casian și Gherman, din Dobrogea Sf. Cuv. Vasile Mărturisitorul;
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
1	MARTIE MARTI	Sf. Cuv. Mc. Evdochia; Sf. Cuv. Domnina
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
2	MARTIE MIERCURI	Sf. Sfințit Mc. Teodot, episcopul Chiriniei; Sf. Mc. Isihie (<i>Zi aliturgică. Dezlegare la brânză, lapte, ouă și pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

MĂRTIE 2022

<p>3 MARTIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Eutropie, Cleonic și Vasilisc</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 MARTIE VINERI</p>	<p>Sf. Cuv. Gherasim de la Iordan; Sf. Mc. Pavel și sora sa, Iuliana <i>(Zi aliturgică. Dezlegare la brânză, lapte, ouă și pește)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 MARTIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. Conon din Isauria și Conon Grădinarul; Sf. Cuv. Marcu Pustnicul <i>(Sâmbăta Sfinților Cuvioși)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>6 MARTIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. 42 de Mucenici din Amoreea; Aflarea Sfintei Cruci</p>
<p>Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (a Lăsatului sec de brânză); Ap. Romani 13, 11-14; 14, 1-4; Ev. Matei 6, 14-21 (Învățătură despre iertare, post și neagonisire); glas 4, voscr. 4</p>	
<hr/> <hr/>	

MĂRTIE 2022

<p>7 MARTIE LUNI</p>	<p>Sf. Sfințiți Mc. Efrem, episcopul Tomisului, Vasilevs, Evghenie, Capiton, Eterie, Agatodor și Elpidie, episcopi de Herson <i>(Începutul Postului Sfințelor Paști. Zi aliturgică. Canonul Mare)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>8 MARTIE MĂRȚI</p>	<p>Sf. Ier. Teofilact Mărturisitorul, episcopul Nicomidiei <i>(Zi aliturgică. Canonul Mare)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>9 MARTIE MIERCURI</p>	<p>† Sf. 40 de Mucenici din Sevastia <i>(Canonul Mare)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

MĂRTIE 2022

<p>10 MARTIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Codrat, Ciprian, Dionisie și cei împreună cu ei (<i>Canonul Mare</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 MARTIE VINERI</p>	<p>Sf. Ier. Sofronie, patriarhul Ierusalimului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 MARTIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Teofan Mărturisitorul; Sf. Ier. Grigorie Dialogul, episcopul Romei; Sf. Cuv. Simeon Noul Teolog (<i>Sâmbăta Sf. Mare Mc. Teodor Tiron. Pomenirea morților</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>13 MARTIE DUMINICĂ</p>	<p>Aducerea moaștelor Sf. Ier. Nichifor, patriarhul Constantinopolului</p>
<p>Duminica întâi din Post (a Ortodoxiei); Ap. Evrei 11, 24-26; 32-40; Ev. Ioan 1, 43-51 (Chemarea lui Filip și a lui Natanael); glas 5, voscr. 5</p>	
<hr/> <hr/>	

14	MARTIE LUNI	Sf. Cuv. Benedict de Nursia; Sf. Sfințit Mc. Alexandru preotul
<hr/> <hr/> <hr/>		
15	MARTIE MĂRȚI	Sf. Mc. Agapie, Plisie și Timolau
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
16	MARTIE MIERCURI	Sf. Mc. Sabin Egipteanul; Sf. Cuv. Hristodul din Patmos
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

MĂRTIE 2022

17 MARTIE JOI	Sf. Cuv. Alexie, omul lui Dumnezeu
<hr/> <hr/> <hr/>	
18 MARTIE VINERI	Sf. Ier. Chiril, arhiepiscopul Ierusalimului
<hr/> <hr/> <hr/>	
19 MARTIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Hrisant și Daria, Claudiu și Ilaria; Sf. Mc. Marian diaconul <i>(Pomenirea morților)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>	
20 MARTIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Mucenici din Mănăstirea Sf. Sava cel Sfințit
<p>Duminica a 2-a din Post (a Sf. Ier. Grigorie Palama); Ap. Evrei 1, 10-14; 2, 1-3; al Ierarhului: Evrei 7, 26-28; 8, 1-2; Ev. Marcu 2, 1-12 (Vindecarea slăbănogului din Capernaum); a Ierarhului: Ioan 10, 9-16 (Iisus – Păstorul cel bun); glas 6, voscr. 6</p>	
<hr/> <hr/>	

<p>21</p> <p>MARTIE LUNI</p>	<p>Sf. Ier. Iacob Mărturisitorul; Sf. Cuv. Serapion</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>22</p> <p>MARTIE MĂRȚI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Vasile, preotul din Ancira; Sf. Mc. Drosida, fiica împăratului Traian</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23</p> <p>MARTIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Cuv. Mc. Nicon și cei 199 de ucenici ai lui</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

MĂRTIE 2022

<p>24</p> <p>MARTIE JOI</p>	<p>Înainte-prăznuirea Bunei Vestiri; Sf. Ier. Artemon, episcopul Seleuciei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>25</p> <p>MARTIE VINERI</p>	<p>(†) Buna Vestire (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26</p> <p>MARTIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Odovania praznicului Bunei Vestiri; Soborul Sf. Arhanghel Gavriil; Sf. Mc. Montanus preotul și soția sa, Maxima; Sfinții 26 de Mucenici din Goția /Dacia(<i>Pomenirea morților</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>27</p> <p>MARTIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mc. Matrona din Tesalonic; Sf. Mc. Filit și Lidia, soția sa, cu cei 4 fii ai lor</p>
<p>Duminica a 3-a din Post (a Sfintei Cruci); Ap. Evrei 4, 14-16; 5, 1-6; Ev. Marcu 8, 34-38; 9, 1 (Luarea crucii și urmarea lui Hristos); glas 7, voscr. 7</p>	
<hr/> <hr/>	

MĂRTIE 2022

28	MARTIE LUNI	Sf. Cuv. Ilarion cel Nou, egumenul Pelechitului, și Ștefan făcătorul de minuni
<hr/> <hr/> <hr/>		
29	MARTIE MARTI	Sf. Sfințiți Mc. Marcu, episcopul Aretuselor, și Chiril diaconul; Sf. Mc. Iona și Varahisie
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
30	MARTIE MIERCURI	Sf. Cuv. Ioan Scărarul; Sf. Euvula, mama Sf. Pantelimon
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

MĂRTIE - APRILIE 2022

<p>31 MARTIE JOI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Ipatie, episcopul Gangrei; Sf. Mc. Veniamin diaconul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 APRILIE VINERI</p>	<p>Sf. Cuv. Maria Egipteanca; Sf. Mc. Gherontie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 APRILIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Tit, făcătorul de minuni; Sf. Mc. Amfian și Edesie <i>(Pomenirea morților)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 APRILIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Nichita Mărturisitorul și Ilirie</p>
<p>Duminica a 4-a din Post (a Sf. Cuv. Ioan Scărarul); Ap. Evrei 6, 13-20; al Cuviosului: Efeseni 5, 8-19; Ev. Marcu 9, 17-32 (Vindecarea fiului lunatic); a Cuviosului: Matei 4, 25; 5, 1-12 (Predica de pe munte – Fericirile); glas 8, voscr. 8</p>	
<hr/> <hr/>	

APRILIE 2022

4	APRILIE LUNI	Sf. Cuv. Iosif Imnograful, Gheorghe din Maleon și Zosima
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
5	APRILIE MARTI	Sf. Mc. Teodul și Agatopod; Sf. Mc. Victorin și cei împreună cu el
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
6	APRILIE MIERCURI	Sf. Sfințit Mc. Irineu, episcop de Sirmium; Sf. Ier. Eutihie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Grigorie Sinaitul și Platonida (<i>Denia Canonului Mare</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

APRILIE 2022

<p>7 APRILIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Caliopie; Sf. Ier. Gheorghe Mărturisitorul, episcopul Mitilenei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>8 APRILIE VINERI</p>	<p>Sf. Ap. Irodion, Agav, Ruf, Flegon, Asincrit și Ermis; Sf. Ier. Celestin, episcopul Romei <i>(Denia Acatistului Bunei Vestiri)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>9 APRILIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. Eupsihie; Sf. Cuv. Vadim <i>(Pomenirea morților)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 APRILIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mc. Terentie, Pompei, African, Maxim și Dima</p>
<p>Duminica a 5-a din Post (a Sf. Cuv. Maria Egipteanca); Ap. Evrei 9, 11-14; al Cuvioasei: Galateni 3, 23-29; Ev. Marcu 10, 32-45 (Prevestirea Pătimirilor. Cererea fiilor lui Zevedeu); a Cuvioasei: Luca 7, 36-50 (Pocăința femeii păcătoase); glas 1, voscr. 9</p> <hr/> <hr/>	

<p>11</p> <p>APRILIE LUNI</p>	<p>†) Sf. Ier. Calinic de la Cernica, episcopul Râmnicului; Sf. Sfințit Mc. Antipa, episcopul Pergamului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12</p> <p>APRILIE MARTI</p>	<p>†) Sf. Mc. Sava de la Buzău; Sf. Ier. Vasile Mărturisitorul, episcop de Parion</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>13</p> <p>APRILIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Artemon; Sf. Mc. Elefterie Persul</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

APRILIE 2022

<p>14 APRILIE JOI</p>	<p>†) Sf. Ier. Pahomie de la Gledin, episcopul Romanului; Sf. Ier. Martin Mărturisitorul, episcopul Romei; Sf. Mc. Tomaida</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>15 APRILIE VINERI</p>	<p>Sf. Ap. Aristarh, Pud și Trofim; Sf. Mc. Crescent</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>16 APRILIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. fecioare: Agapia, Irina și Hionia (<i>Sâmbăta lui Lazăr. Pomenirea morților</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>17 APRILIE DUMINICĂ</p>	<p>(†) Intrarea Domnului în Ierusalim (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<p>Duminica a 6-a din Post (a Floriilor). Toate ale praznicului: Ap. Filipeni 4, 4-9; Ev. Ioan 12, 1-18 (Denie)</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>18</p> <p>APRILIE LUNI</p>	<p>Sfânta și Marea Luni (<i>Denie</i>); Sf. Cuv. Ioan, ucenicul Sf. Grigorie Decapolitul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>19</p> <p>APRILIE MARTI</p>	<p>Sfânta și Marea Marți (<i>Denie</i>); Sf. Cuv. Ioan de la Lavra Veche; Sf. Sfințit Mc. Pafnutie</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>20</p> <p>APRILIE MIERCURI</p>	<p>Sfânta și Marea Miercuri (<i>Denie</i>); † Sf. Ier. Teotim, episcopul Tomisului; Sf. Cuv. Teodor Trihina</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

APRILIE 2022

21 APRILIE JOI	Sfânta și Marea Joi (<i>Denia celor 12 Evanghelii</i>); Sf. Sfințit Mc. Ianuarie, episcop de Benevent; Sf. Mc. Teodor din Perga; Sf. Mc. Alexandra împărăteasa
<hr/> <hr/> <hr/>	
22 APRILIE VINERI	Sfânta și Marea Vineri (Zi aliturgică. Denia Prohodului Domnului); Sf. Ier. Teodor Sicheotul, episcopul Anastasiopolei
<hr/> <hr/> <hr/>	
23 APRILIE SÂMBĂȚĂ	Sfânta și Marea Sâmbătă ; Sf. Mc. Valerie (Slujba Sf. Mare Mc. Gheorghe se va săvârși luni, a doua zi de Paști)
<hr/> <hr/> <hr/>	
24 APRILIE DUMINICĂ	(†) Învierea Domnului (Sfintele Paști)
<p style="text-align: center;">Toate ale praznicului: Ap. Fapte 1, 1-8; Ev. Ioan 1, 1-17</p>	
<hr/> <hr/>	

<p>25 APRILIE LUNI</p>	<p>(†) Sfintele Paști; †) Sf. Mare Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință (Slujba sa din 23 aprilie este săvârșită a doua zi de Paști); Sf. Ap. Ev. Marcu; †) Sf. Cuv. Vasile de la Poiana Mărului</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26 APRILIE MARTI</p>	<p>(†) Sfintele Paști; †) Sf. Ierarhi Ilie Iorest, Simion Ștefan și Sava Brancovici, mitropoliții Transilvaniei; Sf. Ier. Ioșif Mărturisitorul din Maramureș (Slujba lor din 24 aprilie este săvârșită a treia zi de Paști); †) Sf. Mc. Chiril, Chindeu și Tasiu din Axiopolis (Cernavodă)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>27 APRILIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Ap. Simeon, rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului (<i>Harți</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

APRILIE - MAI 2022

<p>28 APRILIE JOI</p>	<p>Sf. Ap. Iason și Sosipatru; † Sf. Mc. Maxim, Cvinilian și Dadas din Ozovia</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>29 APRILIE VINERI</p>	<p>†) Izvorul Tămăduirii; †) Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului Siriaca de la Mănăstirea Ghighiu (Harți)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>30 MAI SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ap. Iacob al lui Zevedeu</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 MAI DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Proroc Ieremia; Sf. Cuv. Mc. Eftimie, Ignatie și Acachie</p>
<p>Duminica a 2-a după Paști (a Sf. Apostol Toma); Ap. Fapte 5, 12-20; Ev. Ioan 20, 19-31; glas 1, voscr. I</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>2 MAI LUNI</p>	<p>Aducerea moaștelor Sf. Ier. Atanasie cel Mare; †) Sf. Ier. Atanasie al III-lea (Patelarie), patriarhul Constantinopolului; Sf. Matrona de la Moscova</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 MAI MARTI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Irodion de la Lainici; Sf. Mc. Timotei și soția sa, Mavra</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 MAI MIERCURI</p>	<p>Sf. Mc. Pelaghia; Sf. Monica, mama Fericitului Augustin (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

MĂI 2022

5 MAI JOI	Sf. Mare Mc. Irina; Sf. Cuv. Mc. Efrem cel Nou
<hr/> <hr/> <hr/>	
6 MAI VINERI	Sf. și Dreptul Iov, mult răbdătorul; Sf. Mc. Varvar <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>	
7 MAI SÂMBĂȚĂ	Arătarea pe cer a semnului Sfintei Cruci în Ierusalim; Sf. Mc. Acachie și Codrat
<hr/> <hr/> <hr/>	
8 MAI DUMINICĂ	†) Sf. Ap. și Evanghelist Ioan Teologul; Sf. Cuv. Arsenie cel Mare
Duminica a 3-a după Paști (a Mironosițelor); Ap. Fapte 6, 1-7; Ev. Marcu 15, 43-47; 16, 1-8; glas 2, voscr. 4	
<hr/> <hr/>	

<p>9 MAI LUNI</p>	<p>Sf. Proroc Isaia; Sf. Mc. Hristofor; Aducerea la Bari a moaștelor Sf. Ier. Nicolae</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 MAI MARTI</p>	<p>Sf. Ap. Simon Zilotul</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 MAI MIERCURI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Mochie preotul; Sf. Ier. Metodie și Sf. Cuv. Chiril, luminătorii slavilor (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

MĂI 2022

12 MAI JOI	†) Sf. Mc. Ioan Valahul; Sf. Ier. Epifanie, arhiepiscopul Ciprului, și Gherman, patriarhul Constantinopolului
<hr/> <hr/> <hr/>	
13 MAI VINERI	Sf. Mc. Glicheria; Sf. Serghie Mărturisitorul <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>	
14 MAI SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Isidor din Hios; Sf. Sfințit Mc. Terapont, episcopul Ciprului
<hr/> <hr/> <hr/>	
15 MAI DUMINICĂ	Sf. Cuv. Pahomie cel Mare; †) Sf. Ier. Iacob Putneanul, mitropolitul Moldovei
Duminica a 4-a după Paști (Vindecarea slăbănogului de la Vitezda); Ap. Fapte 9, 32-42; Ev. Ioan 5, 1-15; glas 3, voscr. 5	
<hr/> <hr/> <hr/>	

16	MAI LUNI	Sf. Cuv. Teodor cel Sfințit; †) Sf. Cuv. Sila, Paisie și Natan de la Sihăstria Putnei
<hr/> <hr/> <hr/>		
17	MAI MARTI	Sf. Ap. Andronic și soția sa, Iunia; Sf. Cuv. Nectarie și Teofan
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
18	MAI MIERCURI	Înjumătățirea Cincizecimii; Sf. Mc. Petru, Dionisie și Paulin (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

MĂI 2022

19 MAI JOI	Sf. Sfințit Mc. Patrichie, episcopul Prusei și cei împreună cu el
<hr/> <hr/> <hr/>	
20 MAI VINERI	Sf. Mc. Talaleu; Sf. Cuv. Talasie; Sf. Lidia din Filipi (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
21 MAI SÂMBĂȚĂ	†) Sfinții Mari Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa, Elena
<hr/> <hr/> <hr/>	
22 MAI DUMINICĂ	Sf. Mc. Vasilisc și Marcel; Sf. Părinți de la Sinodul al II-lea Ecumenic
Duminica a 5-a după Paști (a Samarinencei); Ap. Fapte 11, 19-30; Ev. Ioan 4, 5-42; glas 4, voscr. 7	
<hr/> <hr/> <hr/>	

23	MAI LUNI	Sf. Ier. Mihail Mărturisitorul, episcopul Sinadei; Sf. Mironosiță Maria lui Cleopa
<hr/> <hr/> <hr/>		
24	MAI MARTI	Sf. Cuv. Simeon cel din Muntele Minunat
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
25	MAI MIERCURI	<i>Odovania Înjumătățirii Cincizecimii; † A treia aflare a capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul (Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

MĂI 2022

26 MAI JOI	Sf. Ap. Carp și Alfeu; Sf. Mc. Averchie și Elena
<hr/> <hr/> <hr/>	
27 MAI VINERI	Sf. Mc. Iuliu Veteranul; Sf. Sfințiți Mc. Eladie și Terapont, episcopul Sardei; Sf. Mărt. Ioan Rusul <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>	
28 MAI SÂMBĂȚĂ	Sfinții Ier. Eutihie, episcopul Melitinei, și Nichita, episcopul Calcedonului
<hr/> <hr/> <hr/>	
29 MAI DUMINICĂ	Sf. Mc. Teodosia fecioara; Sf. Sfințit Mc. Olivian
Duminica a 6-a după Paști (Vindecarea orbului din naștere); Ap. Fapte 16, 16-34; Ev. Ioan 9, 1-38; glas 5, voscr. 8	
<hr/> <hr/>	

<p>30</p> <p>MAI LUNI</p>	<p>Sf. Cuv. Isaachie Mărturisorul și Varlaam</p> <p style="text-align: right;">○</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>31</p> <p>MAI MĂRȚI</p>	<p>Sf. Mc. Ermie, Eusebiu și Haralambie</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>1</p> <p>IUNIE MIERCURI</p>	<p><i>Odovania praznicului Învierii Domnului; Sf. Iustin Martirul și Filosoful și cei împreună cu el (Dezlegare la pește)</i></p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

IUNIE 2022

<p>2 IUNIE JOI</p>	<p>(†) Înălțarea Domnului (Ziua Eroilor); †) Sf. Mare Mc. Ioan cel Nou de la Suceava</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 IUNIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Luchilian, Ipatie și Paula fecioara (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 IUNIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>†) Sf. Mc. Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel; Sf. Ier. Mitrofan, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mironosițe Maria și Marta, surorile Dreptului Lazăr</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 IUNIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Dorotei, episcopul Tirului; Sf. Mc. Apolo și Leonid</p>
<p>Duminica a 7-a după Paști (a Sf. Părinți de la Sinodul I Ecumenic); Ap. Fapte 20, 16-18; 28-36; Ev. Ioan 17, 1-13 (Rugăciunea lui Iisus); glas 6, voscr. 10</p>	
<hr/> <hr/>	

<p>6 IUNIE LUNI</p>	<p>Sf. Cuv. Ilarion cel Nou, egumenul Mănăstirii lui Dalmat; Sf. Cuv. Visarion</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>7 IUNIE MARTI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Teodot, episcopul Ancirei; Sf. Mc. Zenaida</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>8 IUNIE MIERCURI</p>	<p>† Sf. Mc. Nicandru și Marcian; Aducerea moaștelor Sf. Mare Mc. Teodor Stratilat (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IUNIE 2022

<p>9 IUNIE JOI</p>	<p>Sf. Ier. Chiril, arhiepiscopul Alexandriei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 IUNIE VINERI</p>	<p><i>Odovania praznicului Înălțării Domnului; Sf. Mc. Alexandru și Antonina; Sf. Sfințit Mc. Timotei, episcopul Prusei (Dezlegare la pește)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 IUNIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ap. Bartolomeu și Barnaba; Sf. Ier. Luca, arhiepiscopul Crimeei (<i>Sâmbăta morților - Moșii de vară</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 IUNIE DUMINICĂ</p>	<p>(†) Pogorârea Sfântului Duh (Cincizecimea sau Rusaliile)</p>
<p>Duminica a 8-a după Paști. Toate ale praznicului: Ap. Fapte 2, 1-11; Ev. Ioan 7, 37-53; 8, 12</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

13 Iunie Luni	(†) Sfânta Treime
<hr/> <hr/> <hr/>	
14 Iunie Marți	Sf. Proroc Elisei; Sf. Ier. Metodie Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
15 Iunie Miercuri	Sf. Proroc Amos; Sf. Mc. Isihie; Fericții Augustin și Ieronim (<i>Harți</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

IUNIE 2022

<p>16 IUNIE JOI</p>	<p>Sf. Ier. Tihon, episcopul Amatundeii;</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>17 IUNIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Manuil, Savel, Ismail, Inochentie și Felix (Harți)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>18 IUNIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p><i>Odovania praznicului Înălțării Domnului;</i> Sf. Mc. Leontie, Ipatie și Teodul; Sf. Cuv. Erasm</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>19 IUNIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ap. Iuda, rudenii Domnului; Sf. Cuv. Paisie cel Mare (<i>Lăsatul secului pentru Postul Sf. Ap. Petru și Pavel</i>)</p>
<p>Duminica întâi după Rusalii (a Tuturor Sfinților); Ap. Evrei 11, 33-40; 12, 1-2; Ev. Matei 10, 32-33; 37-38 și 19, 27-30 (Urmarea lui Hristos); glas 8, voscr. 1</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

20	IUNIE LUNI	Sf. Sfințit Mc. Metodie, episcopul Patarelor; Sf. Ier. Calist, patriarhul Constantinopolului (Începutul Postului Sf. Ap. Petru și Pavel)
<hr/> <hr/> <hr/>		
21	IUNIE MARTI	Sf. Mc. Iulian din Tars și Afrodisie
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
22	IUNIE MIERCURI	†) Sf. Ier. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești; Sf. Sfințit Mc. Eusebiu, episcopul Samosatei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

IUNIE 2022

<p>23 IUNIE JOI</p>	<p>Sf. Mc. Agripina; Sf. Sfințit Mc. Aristocle preotul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>24 IUNIE VINERI</p>	<p>(†) Nașterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul (Sânzienele sau Drăgaica); † Aducerea moaștelor Sf. Mare Mc. Ioan cel Nou de la Suceava; † Sf. Ier. Niceta de Remesiana (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>25 IUNIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Mc. Fevronia; Sf. Mc. Orentie și frații săi; Sf. Mc. Livia (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26 IUNIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. David din Tesalonic; Sf. Ier. Ioan, episcopul Goției (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<p>Duminica a 2-a după Rusalii (a Sfinților Români); Ap. Romani 2, 10-16; al Sf. Români: 2 Corinteni 5, 17, 20; 6, 1, 3-7, 10; 13, 11; Ev. Matei 4, 18-23 (Chemarea primilor Apostoli); a Sf. Români: Matei 5, 14-16; 10, 32-33, 17-18, 22 (Lumina faptelor bune și mărturisirea lui Hristos); glas 1, voscr. 2</p>	
<hr/> <hr/>	

27	IUNIE LUNI	Sf. Cuv. Samson, primatorul de străini; Sf. Mironosiță Ioana
<hr/> <hr/> <hr/>		
28	IUNIE MARTI	Aducerea moaștelor Sf. Mc. doctori fără de arginți Chir și Ioan
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
29	IUNIE MIERCURI	(†) Sf. Ap. Petru și Pavel (<i>Dezlegare la pește</i>) ○
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

IUNIE - IULIE 2022

<p>30 IUNIE JOI</p>	<p>† Soborul Sfinților 12 Apostoli; †) Sf. Ier. Ghelasie de la Râmets</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 IULIE VINERI</p>	<p>†) Sf. Ier. Leontie de la Rădăuți; Sf. Mc. doctori fără de arginți Cosma și Damian, cei din Roma</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 IULIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Așezarea veșmântului Născătoarei de Dumnezeu în biserica Vlaherne; †) Sf. Voievod Ștefan cel Mare; Sf. Ier. Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 IULIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mc. Iachint; Sf. Ier. Anatolie, patriarhul Constantinopolului</p>
<p>Duminica a 3-a după Rusalii; Ap. Romani 5, 1-10; Ev. Matei 6, 22-33 (Despre grijile vieții); glas 2, voscr. 3</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

4 IULIE LUNI	Sf. Ier. Andrei, arhiepiscopul Cretei; Sf. Cuv. Marta
<hr/> <hr/> <hr/>	
5 IULIE MARTI	† Sf. Cuv. Atanasie Athonitul; Sf. Cuv. Lampadie
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
6 IULIE MIERCURI	Sf. Cuv. Sisoe cel Mare; Sf. Mc. Lucia din Roma
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

<p>7 IULIE JOI</p>	<p>†) Sf. Mare Mc. Chiriachi; Sf. Cuv. Toma din Maleon; Sf. Mc. Evanghel</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>8 IULIE VINERI</p>	<p>Sf. Mare Mc. Procopie și mama sa, Sf. Mc. Teodosia; †) Sf. Mc. Epictet preotul și Astion monahul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>9 IULIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>(†) Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului Îndrumătoarea de la Mănăstirea Neamț; Sf. Sfințit Mc. Pangratie, episcopul Tavromeniei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 IULIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. 45 de Mucenici din Nicopolea Armeniei</p>
<p>Duminica a 4-a după Rusalii; Ap. Romani 6, 18-23; Ev. Matei 8, 5-13 (Vindecarea slugii sutașului); glas 3, voscr. 4</p>	
<hr/> <hr/>	

11	IULIE LUNI	Sf. Mare Mc. Eufimia; Sf. Olga, cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Rusiei
<hr/> <hr/> <hr/>		
12	IULIE MARTI	(†) Cinstirea Sfintei Icoane a Maicii Domnului Prodroimița de la Muntele Athos; Sf. Mc. Proclu și Ilarie; Sf. Cuv. Mihail Maleinul; Sf. Veronica; Sf. Cuv. Paisie Aghioritul
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
13	IULIE MIERCURI	Soborul Sf. Arhanghel Gavriil; Sf. Cuv. Ștefan Savaitul; Sf. Cuv. Sara
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

1818 2022

14 IULIE JOI	Sf. Ap. Achila; Sf. Mc. Iust și Iraclie; Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul
<hr/> <hr/> <hr/>	
15 IULIE VINERI	Sf. Mc. Chiric și Iulita; Sf. Vladimir, luminătorul Rusiei
<hr/> <hr/> <hr/>	
16 IULIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Sfințit Mc. Atinoghen cu cei 10 ucenici ai lui; Sf. Mc. Iulia
<hr/> <hr/> <hr/>	
17 IULIE DUMINICĂ	Sf. Mare Mc. Marina; Sf. Ier. Eufrație, episcopul Ionopolei
Duminica a 5-a după Rusalii (a Sf. Părinți de la Sinodul al IV-lea Ecumenic); Ap. Romani 10, 1-10; al Sf. Părinți: Tit 3, 8-15; Ev. Matei 8, 28-34; 9, 1 (Vindecarea celor doi demonizați din ținutul Gadarei); a Sf. Părinți: Ioan 17, 1-13 (Rugăciunea lui Iisus); glas 4, voscr. 5	
<hr/> <hr/>	

<p>18</p> <p>IULIE LUNI</p>	<p>†) Sf. Mc. Emilian de la Durostorum; Sf. Cuv. Pamvo</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>19</p> <p>IULIE MARTI</p>	<p>Sf. Cuv. Macrina, sora Sf. Vasile cel Mare; Sf. Cuv. Die; Aflarea moaștelor Sf. Cuv. Serafim de Sarov</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>20</p> <p>IULIE MIERCURI</p>	<p>†) Sfântul și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

<p>21</p> <p>IULIE JOI</p>	<p>Sf. Cuv. Simeon și Ioan Pustnicul; Sf. Proroc Iezechiel; †) Sf. Cuv. Rafael și Partenie, de la Agapia Veche</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>22</p> <p>IULIE VINERI</p>	<p>Sf. Mironosiță și întocmai cu Apostolii Maria Magdalena; Sf. Cuv. Mc. Marcela</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23</p> <p>IULIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Aducerea moaștelor Sf. Sfințit Mc. Foca; Sf. Mc. Apolinarie, Vitalie și Valeria</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>24</p> <p>IULIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mare Mc. Hristina; Sf. Mc. Ermoghen</p>
<p>Duminica a 6-a după Rusalii; Ap. Romani 12, 6-14; Ev. Matei 9, 1-8 (Vindecarea slăbănogului din Capernaum); glas 5, voscr. 6</p>	
<hr/> <hr/>	

25	IULIE LUNI	Adormirea Sfintei Ana, mama Preasfintei Născătoare de Dumnezeu; Sf. Părinți de la Sinodul al V-lea Ecumenic; Sf. Cuv. Olimpiada și Eupraxia
<hr/> <hr/> <hr/>		
26	IULIE MARTI	Sf. Sfințit Mc. Ermolae; Sf. Mc. Paraschevi din Roma; †) Sf. Cuv. Ioanichie cel Nou de la Muscel
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
27	IULIE MIERCURI	† Sf. Mare Mc. și Tămăduitor Pantelimon
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

<p>28 IULIE JOI</p>	<p>Sf. Ap. și Diaconi: Prohor, Nicanor, Timon și Parmena; Sf. Cuv. Pavel de la Xiropotamu</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>29 IULIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Calinic, Veniamin și Mamant; Sf. Mc. Teodota cu fiii săi</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>30 IULIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ap. Sila, Silvan, Crescent, Epenet și Andronic; Sf. Sfințit Mc. Valentin, episcopul Umbriei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>31 IULIE DUMINICĂ</p>	<p><i>Înainte-prăznuirea scoaterii Sfintei Cruci; Sf. și Dreptul Evdochim; Sf. și Dreptul Iosif din Arimateea (Începutul Postului Adormirii Maicii Domnului)</i></p>
<p>Duminica a 7-a după Rusalii; Ap. Romani 15, 1-7; Ev. Matei 9, 27-35 (Vindecarea a doi orbi și a unui mut din Capernaum); glas 6, voscr. 7</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>1 AUGUST LUNI</p>	<p>Scoaterea Sfintei Cruci; Sf. 7 frați Mucenici Macabei (<i>Începutul Postului Adormirii Maicii Domnului</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 AUGUST MARTI</p>	<p>Aducerea moaștelor Sf. întâi Mc. și Arhidiacon Ștefan; Dreptul Gamaliel; Binecredinciosul împărat Iustinian cel Mare</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 AUGUST MIERCURI</p>	<p>Sf. Cuv. Isaachie, Dalmat și Faust; Sf. Mironosiță Salomeea; Sf. Cuv. Teodora din Tesalonic</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

AUGUST 2022

<p>4 AUGUST JOI</p>	<p>Sf. 7 tineri din Efes; Sf. Mc. Tatuil</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 AUGUST VINERI</p>	<p>Înainte-prăznuirea Schimbării la Față a Domnului; †) Sf. Cuv. Ioan Iacob de la Neamț; Sf. Mc. Evsignie; Sf. Nona, mama Sf. Ier. Grigorie Teologul; Sf. Ier. Fabian, episcopul Romei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>6 AUGUST SÂMBĂȚĂ</p>	<p>(†) Schimbarea la Față a Domnului (Dezlegare la pește)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>7 AUGUST DUMINICĂ</p>	<p>†) Sf. Cuv. Teodora de la Sihla; †) Sf. Cuv. Pafnutie – Pârnu Zugravul; Sf. Cuv. Mc. Dometie Persul; Sf. Ier. Narcis, arhiepiscopul Ierusalimului; Sf. Cuv. Nicanor</p>
<p>Duminica a 8-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 1, 10-17; Ev. Matei 14, 14-22 (Înmulțirea pâinilor); glas 7, voscr. 8</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>8 AUGUST LUNI</p>	<p>Sf. Ier. Emilian Mărturisitorul, episcopul Cizicului, și Miron, episcopul Cretei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>9 AUGUST MARTI</p>	<p>Sf. Ap. Matia; Sf. 10 Mc. care au pățimit pentru icoana lui Hristos</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 AUGUST MIERCURI</p>	<p>Sf. Mc. Laurențiu arhidiaconul; Sf. Sfințit Mc. Xist, episcopul Romei; Sf. Mc. Ipolit</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

AUGUST 2022

<p>11 AUGUST JOI</p>	<p>†) Sf. Ier. Nifon, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mc. Evplu arhidiaconul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 AUGUST VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Fotie și Anichit</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>13 AUGUST SÂMBĂȚĂ</p>	<p><i>Odovania praznicului Schimbării la Față a Domnului;</i> Mutarea moaștelor Sf. Cuv. Maxim Mărturisorul; Sf. Cuv. Dorotei și Dositei din Gaza</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>14 AUGUST DUMINICĂ</p>	<p><i>Înainte-prăznuirea Adormirii Maicii Domnului;</i> Sf. Proloc Miheia</p>
<p>Duminica a 9-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 3, 9-17; Ev. Matei 14, 22-34 (Umblarea pe mare – Potolirea furtunii); glas 8, voscr. 9</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>15 AUGUST LUNI</p>	<p>(†) Adormirea Maicii Domnului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>16 AUGUST MARTI</p>	<p>Aducerea Sf. Mahrame a Domnului din Edesa la Constantinopol; †) Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Voievod cu cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, și sfetnicul Ianache; †) Sf. Cuv. Iosif de la Văratec; Sf. Mc. Diomid</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>17 AUGUST MIERCURI</p>	<p>†) Sf. Gheorghe Pelerinul; Sf. Mc. Miron preotul, Straton și Ciprian</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

AUGUST 2022

<p>18 AUGUST JOI</p>	<p>Sf. Mc. Flor și Lavru</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>19 AUGUST VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Andrei Stratilat, Timotei, Agapie și Tecla </p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>20 AUGUST SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Proroc Samuel; Sf. Mc. Sever, Eliodor și Teoharie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>21 AUGUST DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ap. Tadeu; Sf. Mc. Vasa, cu fiii ei; Sf. Mc. Donat diaconul, Romul preotul, Silvan diaconul și Venust</p>
<p>Duminica a 10-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 4, 9-16; Ev. Matei 17, 14-23 (Vindecarea lunaticului); glas 1, voscr. 10</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>22</p> <p>AUGUST LUNI</p>	<p>Sf. Mc. Agatonie și cei împreună cu el</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23</p> <p>AUGUST MARTI</p>	<p><i>Odovania praznicului Adormirii Maicii Domnului;</i> Sf. Mc. Lup; Sf. Sfințit Mc. Irineu, episcopul de Lugdunum</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>24</p> <p>AUGUST MIERCURI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Eutihie; Sf. Mc. Tation</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

AUGUST 2022

<p>25 AUGUST JOI</p>	<p>Aducerea moaștelor Sf. Ap. Bartolomeu; Sf. Ap. Tit</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26 AUGUST VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Adrian și Natalia, soția sa</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>27 AUGUST SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Pimen cel Mare; Sf. Mc. Fanurie; Sf. Ier. Osie, episcopul Cordobei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>28 AUGUST DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Moise Etiopianul; Dreptul Iezechia</p>
<p>Duminica a 11-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 9, 2-12; Ev. Matei 18, 23-35 (Pilda datornicului nemilostiv); glas 2, voscer. 11</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

29	AUGUST LUNI	(†) Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul <i>(Post)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>		
30	AUGUST MARTI	†) Sf. Ierarhi Varlaam, mitropolitul Moldovei, și Ioan de la Râșca și Secu, episcopul Romanului; Sf. Ierarhi Alexandru, Ioan și Pavel cel Nou, patriarhii Constantinopolului
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
31	AUGUST MIERCURI	Așezarea cinstului brâu al Maicii Domnului în raclă
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

SEPTEMBRIE 2022

<p>1 SEPTEMBRIE JOI</p>	<p>† Începutul anului bisericesc; † Sf. Cuv. Dionisie Exiguul; Sf. Cuv. Simeon Stâlpnicul (<i>Tedeum</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 SEPTEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Mamant; Sf. Ier. Ioan Postitorul, patriarhul Constantinopolului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Antim, episcopul Nicomidiei; Sf. Cuv. Teoctist; † Sf. Cuv. Neofit și Meletie de la Mănăstirea Stânișoara </p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 SEPTEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Vavila, episcopul Antiohiei; Sf. Proroc Moise; Sf. Mc. Petroniu</p>
<p>Duminica a 12-a după Rusalii; Ap. 1 Corinteni 15, 1-11; Ev. Matei 19, 16-26 (Tânărul bogat); glas 3, voscr. I</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

SEPTEMBRIE 2022

5	SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Proroc Zaharia și Dreapta Elisabeta, părinții Sf. Ioan Botezătorul
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
6	SEPTEMBRIE MARTI	Pomenirea minunii din Colose a Sf. Arhanghel Mihail; Sf. Mc. Eudoxie
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
7	SEPTEMBRIE MIERCURI	Înainte-prăznuirea Nașterii Maicii Domnului; Sf. Mc. Sozont; † Sf. Cuv. Simeon și Amfilohie de la Pângărați
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

SEPTEMBRIE 2022

<p>8 SEPTEMBRIE JOI</p>	<p>(†) Nașterea Maicii Domnului (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>9 SEPTEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. și Dreptii dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana; †) Sf. Cuv. Chiriac de la Tazlău; †) Sf. Cuv. Onufrie de la Vorona; Sf. Părinți de la Sinodul al III-lea Ecumenic</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>10 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. Minodora, Mitrodora și Nimfodora</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 SEPTEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Teodora din Alexandria; Sf. Cuv. Eufrosin bucătarul</p>
<p>Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci; Ap. Galateni 6, 11-18; Ev. Ioan 3, 13-17 (Convorbirea lui Iisus cu Nicodim); glas 4, voscr. 2</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

SEPTEMBRIE 2022

12	SEPTEMBRIE LUNI	Odovania praznicului Nașterii Maicii Domnului; Sf. Mc. Avtonom, Macedonie și Teodul
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
13	SEPTEMBRIE MARTI	Înainte-prăznuirea Înălțării Sfintei Cruci; † Târnosirea bisericii Învierii din Ierusalim; Sf. Sfințiți Mc. Corneliu Sutașul și Ciprian, episcopul Cartaginei; † Sf. Cuv. Ioan de la Prislop; Sf. Mc. din Dobrogea: Macrobie, Gordian, Ilie, Zotic, Lucian și Valerian
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
14	SEPTEMBRIE MIERCURI	(†) Înălțarea Sfintei Cruci (Post)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

SEPTEMBRIE 2022

<p>15 SEPTEMBRIE JOI</p>	<p>†) Sf. Ier. Iosif cel Nou de la Partoș, mitropolitul Banatului; † Sf. Mare Mc. Nichita; † Sf. Ier. Visarion, arhiepiscopul Larisei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>16 SEPTEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Mare Mc. Eufimia; Sf. Mc. Meletina și Ludmila</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>17 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>†) Sf. Ier. Dionisie, episcopul Cetății Albe - Ismail; Sf. Mc. Sofia (Înțelepciunea) și fiicele ei: Pistis (Credința), Elpis (Nădejdea) și Agapi (Dragostea) ●</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>18 SEPTEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ier. Eumenie, episcopul Gortinei; Sf. Mc. Ariadna</p>
<p>Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci; Ap. Galateni 2, 16-20; Ev. Marcu 8, 34-38; 9, 1 (Luarea crucii și urmarea lui Hristos); glas 5, voser. 3</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

SEPTEMBRIE 2022

19	SEPTEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Trofim, Savatie și Dorimedont
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
20	SEPTEMBRIE MARTI	Sf. Mari Mc. Eustație și soția sa, Teopista, cu cei doi fii ai lor: Agapie și Teopist
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
21	SEPTEMBRIE MIERCURI	<i>Odovania praznicului Înălțării Sfintei Cruci;</i> Sf. Ap. Codrat; Sf. Proroc Iona
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

SEPTEMBRIE 2022

<p>22 SEPTEMBRIE JOI</p>	<p>†) Sf. Ierarh Mc. Teodosie de la Mănăstirea Brazi, mitropolitul Moldovei; Sf. Sfințit Mc. Foca, episcop de Sinope</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23 SEPTEMBRIE VINERI</p>	<p>Zămislirea Sf. Proroc Ioan Botezătorul; Sf. Cuv. Xantipa și Polixenia</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>24 SEPTEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. întâia Muceniță și întocmai cu Apostolii Tecla; Sf. Cuv. Siluan Athonitul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>25 SEPTEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Eufrosina; Sf. Cuv. Pafnutie Egipteanul; Sf. Cuv. Serghie de la Radonej</p>
<p>Duminica a 18-a după Rusalii; Ap. 2 Corinteni 9, 6-11; Ev. Luca 5, 1-11 (Pescuirea minunată); glas 6, voscr. 4</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

SEPTEMBRIE 2022

26	SEPTEMBRIE LUNI	†) Mutarea Sf. Ap. și Evanghelist Ioan; †) Sf. Voievod Neagoe Basarab; Dreptul Ghedeon
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
27	SEPTEMBRIE MĂRȚI	†) Sf. Ier. Martir Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești; Sf. Mc. Calistrat și Epiharia
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
28	SEPTEMBRIE MIERCURI	† Sf. Cuv. Hariton Mărturisitorul; Sf. Proroc Baruh; Sf. Cuv. Neofit Zăvorâtul din Cipru
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

SEPTEMBRIE - OCTOMBRIE 2022

<p>29 SEPTEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Cuv. Chiriac Sihastrul; Sf. Mc. Petronia</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>30 SEPTEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Ier. Grigorie Luminătorul, arhiepiscopul Armeniei; Sf. Mc. Ripsimia și Gaiani</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>(†) Acoperământul Maicii Domnului; Sf. Ap. Anania; Sf. Cuv. Roman Melodul; †) Sf. Cuv. Iosif și Chiriac de la Bisericiani</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 OCTOMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Ciprian; Sf. Mc. Iustina fecioara</p>
<p>Duminica a 19-a după Rusalii; Ap. 2 Corinteni 11, 31-33; 12, 1-9; Ev. Luca 6, 31-36 (Predica de pe munte – Iubirea vrăjmașilor); glas 7, voscr. 5</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

<p>3 OCTOMBRIE LUNI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Dionisie Areopagitul; Sf. Mc. Teoctist</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 OCTOMBRIE MARTI</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Ierotei, episcopul Atenei</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 OCTOMBRIE MIERCURI</p>	<p>Sf. Mc. Haritina; † Sf. Cuv. Daniil și Misail de la Mănăstirea Turnu</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

6 OCTOMBRIE JOI	Sf. Ap. Toma; Sf. Mc. Erotiida
<hr/> <hr/> <hr/>	
7 OCTOMBRIE VINERI	† Sf. Mari Mc. Serghie și Vah; Sf. Mc. Iulian preotul, Chesarie diaconul și Polihronie
<hr/> <hr/> <hr/>	
8 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Pelaghia și Taisia
<hr/> <hr/> <hr/>	
9 OCTOMBRIE DUMINICĂ	Sf. Ap. Iacob al lui Alfeu; Sf. Cuv. Andronic și Atanasia
Duminica a 20-a după Rusalii; Ap. Galateni 1, 11-19; Ev. Luca 7, 11-16 (Învierea fiului văduvei din Nain); glas 8, voscr. 6	
<hr/> <hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

10 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Mc. Evlampie și sora sa, Evlampia; Sf. Cuv. Vasian și Teofil Mărturisitorul
<hr/> <hr/> <hr/>	
11 OCTOMBRIE MARTI	Sf. Ap. Filip, unul dintre cei 7 diaconi; Sf. Ier. Teofan Mărturisitorul, episcopul Niceei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
12 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Prov, Tarah și Andronic; Sf. Ier. Cosma, episcopul Maiumei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

<p>13 OCTOMBRIE JOI</p>	<p>† Aducerea moaștelor Sfântului Apostol Andrei la Iași; Sf. Mc. Carp, Papil, Agatodor, Agatonica și Florentie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>14 OCTOMBRIE VINERI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Parascheva de la Iași; Sf. Mc. Nazarie, Ghervasie, Protasie și Chelsie</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>15 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Lucian, preotul din Antiohia</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>16 OCTOMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mc. Longhin Sutașul</p>
<p>Duminica a 21-a după Rusalii (a Sfinților Părinți de la Sinodul al VII-lea Ecumenic); Ap. Galateni 2, 16-20; al Sf. Părinți: Tit 3, 8-15; Ev. Luca 8, 5-15 (Pilda semănătorului); a Sf. Părinți: Ioan 17, 1-13 (Rugăciunea lui Iisus); glas 1, voscr. 7</p> <hr/> <hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

17 OCTOMBRIE LUNI	Sf. Proroc Osea; Sf. Cuv. Mc. Andrei Criteanul
<hr/> <hr/> <hr/>	
18 OCTOMBRIE MARTI	Sf. Ap. și Evanghelist Luca; Sf. Mc. Marin cel Bătrân
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
19 OCTOMBRIE MIERCURI	Sf. Proroc Ioil; Sf. Mc. Uar; Sf. Cleopatra; Sf. Cuv. Ioan de la Rila
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

<p>20 OCTOMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Mare Mc. Artemie; Sf. Cuv. Gherasim din Chefalonia</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>21 OCTOMBRIE VINERI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Mărturisitori: Visarion și Sofronie; Sf. Mc. Oprea; Sf. Preoți Mărturisitori: Ioan din Galesș și Moise Măcinic din Sibiel; Sf. Cuv. Ilarion cel Mare</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>22 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ier. Averchie, episcopul Ierapolei, cel întocmai cu Apostolii; Sf. 7 tineri din Efes</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23 OCTOMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ap. Iacob, rudenia Domnului, întâiul episcop al Ierusalimului; Sf. Cuv. Macarie Romanul</p>
<p>Duminica a 23-a după Rusalii; Ap. Efeseni 2, 4-10; Ev. Luca 8, 26-39 (Vindecarea demonizatului din ținutul Gherghesenilor); glas 2, voscr. 8</p>	
<hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE 2022

24	OCTOMBRIE LUNI	Sf. Mare Mucenic Areta; Sf. Mc. Marcu, Sotirih și Valentin
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
25	OCTOMBRIE MĂRȚI	Sf. Mc. Marcian și Martirie; Sf. Tavita ○
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
26	OCTOMBRIE MIERCURI	†) Sf. Mare Mc. Dimitrie, Izvorătorul de Mir
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

OCTOMBRIE 2022

<p>27 OCTOMBRIE JOI</p>	<p>†) Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor (<i>ale cărui moaște se află în Catedrala Patriarhală</i>); Sf. Mc. Nestor</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>28 OCTOMBRIE VINERI</p>	<p>† Sf. Ier. Iachint, mitropolitul Țării Românești; Sf. Mc. Terentie, soția sa, Neonila și cei 7 fii; Sf. Ier. Firmilian, episcopul Cezareei Capadociei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>29 OCTOMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Mc. Anastasia Romana; Sf. Cuv. Avramie și Maria, nepoata sa</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>30 OCTOMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Sfințit Mc. Zenovie, episcopul Ciliciei, și sora sa, Zenovia; Sf. Ap. Cleopa</p>
<p>Duminica a 22-a după Rusalii; Ap. Galateni 6, 11-18; Ev. Luca 16, 19-31 (Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr); glas 3, vos - cr.9</p>	
<hr/> <hr/>	

OCTOMBRIE - NOIEMBRIE 2022

31	OCTOMBRIE LUNI	Sf. Ap. Apelie, Stahie, Amplie, Urban, Aristobul și Narcis; Sf. Mc. Epimah
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
1	NOIEMBRIE MARTI	Sf. doctori fără de arginți Cosma și Damian, cei din Asia
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
2	NOIEMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Achindin, Pigasie, Aftonie, Elpidifor și Anempodist
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

NOIEMBRIE 2022

<p>3 NOIEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Sfințiți Mc. Achepsima, Iosif și Aitala; Așezarea moaștelor Sf. Mare Mc. Gheorghe în Lida</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 NOIEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Cuv. Ioanichie cel Mare; Sf. Cuv. Gheorghe Mărturisitorul din Drama</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>5 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Mc. Galaction și Epistimia (<i>Sâmbăta morților - Moșii de toamnă</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>6 NOIEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Ier. Pavel Mărturisitorul, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Luca din Sicilia</p>
<p>Duminica a 24-a după Rusalii; Ap. Efeseni 2, 14-22; Ev. Luca 8, 41-56 (Înviearea fiicei lui Iair); glas 4, voser. 10</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

NOIEMBRIE 2022

7	NOIEMBRIE LUNI	Sfinții 33 de Mucenici din Melitina; Sf. Cuv. Lazăr din Muntele Galisiei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
8	NOIEMBRIE MARTI	†) Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor cereștilor puteri
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
9	NOIEMBRIE MIERCURI	†) Sf. Ier. Nectarie de la Eghina; Sf. Mc. Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat ; Sf. Mc. Onisifor și Porfirie; Sf. Cuv. Matrona
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

NOIEMBRIE 2022

<p>10 NOIEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Ap. Olimp, Rodion, Sosipatru, Erast, Terțiu și Cvart; Sf. Mc. Orest</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>11 NOIEMBRIE VINERI</p>	<p>† Sf. Mare Mc. Mina; Sf. Mc. Victor, Vichentie și Ștefanida; Sf. Cuv. Teodor Studitul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>12 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Ier. Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei; †) Sf. Martiri și Mărturisitori Năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu; Sf. Cuv. Nil Pustnicul</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>13 NOIEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>†) Sf. Ier. Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului, și mama sa, Sf. Antuza</p>
<p>Duminica a 25-a după Rusalii; Ap. Efeseni 4, 1-7; Ev. Luca 10, 25-37 (Pilda samarineanului milostiv); glas 5, voscr. 11</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

NOIEMBRIE 2022

14	NOIEMBRIE LUNI	Sf. Ap. Filip, unul dintre cei 12 Apostoli; Sf. Ier. Grigorie Palama, arhiepiscopul Tesalonicului <i>(Lăsatul secului pentru Postul Nașterii Domnului)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
15	NOIEMBRIE MARTI	†) Sf. Cuv. Paisie de la Neamț ; Sf. Mc. și Mărturisitori: Gurie, Samona și Aviv diaconul <i>(Începutul Postului Nașterii Domnului)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
16	NOIEMBRIE MIERCURI	Sf. Ap. și Evanghelist Matei ●
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

NOIEMBRIE 2022

<p>17 NOIEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Ier. Grigorie Taumaturgul, episcopul Neocezareei, și Ghenadie, patriarhul Constantinopolului; Sf. Cuv. Lazăr Zugravul</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>18 NOIEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Platon, Roman și Zaheu</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>19 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Proroc Avdie; Sf. Mc. Varlaam</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>20 NOIEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p><i>Înainte-prăznuirea Intrării în biserică a Maicii Domnului; †) Sf. Cuv. Grigorie Decapolitul; Sf. Mc. Dasie; Sf. Ier. Proclu, arhiepiscopul Constantinopolului</i></p>
<p>Duminica a 26-a după Rusalii; Ap. Efeseni 5, 8-19; Ev. Luca 12, 16-21 (Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina); glas 6, voscr. 1</p> <hr/> <hr/>	

<p>21 NOIEMBRIE LUNI</p>	<p>(†) Intrarea în biserică a Maicii Domnului (Dezlegare la pește)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>22 NOIEMBRIE MARTI</p>	<p>Sf. Ap. Filimon, Arhip, Onisim și Apfia; Sf. Mc. Cecilia</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	
<p>23 NOIEMBRIE MIERCURI</p>	<p>† Sf. Cuv. Antonie de la Iezerul Vâlcii; Sf. Ier. Amfilohie, episcopul Iconiei, și Grigorie, episcopul Acragandelor</p>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	

NOIEMBRIE 2022

<p>24 NOIEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Sfințiți Mc. Clement, episcopul Romei, și Petru, episcopul Alexandriei</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>25 NOIEMBRIE VINERI</p>	<p><i>Odovania praznicului Intrării în biserică a Maicii Domnului; † Sf. Mare Mc. Ecaterina; Sf. Mare Mc. Mercurie</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>26 NOIEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>Sf. Cuv. Alipie Stâlpnicul, Nicon și Stelian Paflagonul (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>27 NOIEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>Sf. Mare Mc. Iacob Persul; Sf. Cuv. Natanael și Pinufrie (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<p>Duminica a 30-a după Rusalii; Ap. Coloseni 3, 12-16; Ev. Luca 18, 18-27 (Dregătorul bogat – Păzirea poruncilor); glas 7, voscr. 2</p>	
<hr/> <hr/> <hr/>	

NOIEMBRIE - DECEMBRIE 2022

28	NOIEMBRIE LUNI	Sf. Cuv. Mc. Ștefan cel Nou; Sf. Mc. Irinarh
<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/>		
29	NOIEMBRIE MARTI	Sf. Mc. Paramon și Filumen; Sf. Cuv. Pitirun
<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/>		
30	NOIEMBRIE MIERCURI	†) Sf. Ap. Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României; †) Sf. Ier. Andrei Șaguna, mitropolitul Transilvaniei; Sf. Ier. Frumentie, episcopul Etiopiei (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin-bottom: 5px;"/>		

DECEMBRIE 2022

<p>1 DECEMBRIE JOI</p>	<p>Sf. Proroc Naum; Sf. Filaret cel Milostiv (<i>Tedeum</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>2 DECEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Proroc Avacum; Sf. Mc. Miropi; Sf. Cuv. Porfirie Cavsocalivitul; Sf. Ier. Solomon, arhiepiscopul Efesului</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>3 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p>†) Sf. Cuv. Gheorghe de la Cernica și Căldărușani; Sf. Proroc Sofonie (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>4 DECEMBRIE DUMINICĂ</p>	<p>† Sf. Mare Mc. Varvara; Sf. Cuv. Ioan Damaschin (<i>Dezlegare la pește</i>)</p>
<p>Duminica a 27-a după Rusalii; Ap. Efeseni 6, 10-17; Ev. Luca 13, 10-17 (Tămăduirea femeii gârbove); glas 8, voscr. 3</p>	
<hr/> <hr/>	

DECEMBRIE 2022

5	DECEMBRIE LUNI	†) Sf. Cuv. Sava cel Sfințit; Sf. Mc. Anastasie <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
6	DECEMBRIE MARTI	†) Sf. Ier. Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
7	DECEMBRIE MIERCURI	†) Sf. Mc. Filoftea de la Curtea de Argeș; Sf. Ier. Ambrozie, episcopul Mediolanului
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

DECEMBRIE 2022

8 DECEMBRIE JOI	Sf. Cuv. Patapie; Sf. Ap. Cezar, Tihic și Onisifor
<hr/> <hr/> <hr/>	
9 DECEMBRIE VINERI	Zămislirea Sfintei Fecioare Maria de către Sf. Ana; Sf. Prorociță Ana, mama Prorocului Samuel
<hr/> <hr/> <hr/>	
10 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Mc. Mina, Ermoghen și Evgraf <i>(Dezlegare la pește)</i>
<hr/> <hr/> <hr/>	
11 DECEMBRIE DUMINICĂ	Sf. Cuv. Daniil Stâlpnicul și Luca cel Nou <i>(Dezlegare la pește)</i>
Duminica a 28-a după Rusalii (a Sf. Strămoși după trup ai Domnului); Ap. Sf. Strămoși: Coloseni 3, 4-11; Ev. Luca 14, 16-24 (Pilda celor poftiți la cină); glas 1, voscr. 4	
<hr/> <hr/> <hr/>	

DECEMBRIE 2022

12	DECEMBRIE LUNI	†) Sf. Ier. Spiridon, episcopul Trinitundeii, făcătorul de minuni (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
13	DECEMBRIE MARTI	†) Sf. Ier. Dosoftei, mitropolitul Moldovei; † Sf. Mari Mc. Eustratie, Auxentie, Evghenie, Mardarie și Orest; Sf. Mc. Lucia din Siracuza (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
14	DECEMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Tirs, Calinic, Filimon și Apolonie
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

DECEMBRIE 2022

15 DECEMBRIE JOI	Sf. Sfințit Mc. Elefterie, episcopul Iliriei; Sf. Mc. Antia și Suzana; Sf. Cuv. Pavel din Latro
<hr/> <hr/> <hr/>	
16 DECEMBRIE VINERI	Sf. Proroc Agheu; Sf. Teofana împărăteasa
<hr/> <hr/> <hr/>	
17 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Proroc Daniel și Sfinții trei tineri: Anania, Azaria și Misail (<i>Dezlegare la pește</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
18 DECEMBRIE DUMINICĂ	†) Sf. Cuv. Daniil Sihastrul; Sf. Mc. Sebastian și Zoe; Sf. Ier. Modest, arhiepiscopul Ierusalimului (<i>Dezlegare la pește</i>)
Duminica dinaintea Nașterii Domnului (a Sf. Părinți după trup ai Domnului); Ap. Evrei 11, 9-10; 32-40; Ev. Matei 1, 1-25 (Genealogia Mântuitorului); glas 2, voscr. 5	
<hr/> <hr/> <hr/>	

DECEMBRIE 2022

19	DECEMBRIE LUNI	Sf. Mc. Bonifatie; Sf. Aglaia; Sf. Ier. Grichentie, episcopul Etiopiei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
20	DECEMBRIE MARTI	<i>Înainte-prăznuirea Nașterii Domnului;</i> Sf. Sfințit Mc. Ignatie Teoforul, episcopul Antiohiei
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
21	DECEMBRIE MIERCURI	Sf. Mc. Iuliana din Nicomidia; Sf. Mc. Temistocle
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		

DECEMBRIE 2022

22 DECEMBRIE JOI	†) Sf. Ier. Petru Movilă, mitropolitul Kievului; Sf. Mare Mc. Anastasia
<hr/> <hr/> <hr/>	
23 DECEMBRIE VINERI	Sfinții 10 Mucenici din Creta; Sf. Ier. Pavel, arhiepiscopul Neocezarei (<i>Zi aliturgică</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
24 DECEMBRIE SÂMBĂȚĂ	Sf. Cuv. Mc. Eugenia (<i>Ajunul Crăciunului</i>)
<hr/> <hr/> <hr/>	
25 DECEMBRIE DUMINICĂ	(†) Nașterea Domnului (<i>Crăciunul</i>)
Toate ale praznicului: Ap. Galateni 4, 4-7; Ev. Matei 2, 1-12	
<hr/> <hr/> <hr/>	

DECEMBRIE 2022

26	DECEMBRIE LUNI	†) Soborul Maicii Domnului; †) Sf. Cuv. Nicodim cel Sfințit de la Tismana (În această zi va fi săvârșită și Slujba Duminicii după Nașterea Domnului, întru pomenirea Sfinților Iosif Logodnicul, David Prorocul și Iacob, rudenia Domnului)
27	DECEMBRIE MARȚI	† Sfântul Ap., întâiul Mc. și Arhidiacon Ștefan; Sf. Cuv. Teodor Mărturisitorul
28	DECEMBRIE MIERCURI	Sfinții 20.000 de Mucenici din Nicomidia(<i>Hartî</i>)

DECEMBRIE 2022 - IANUARIE 2023

<p>29 DECEMBRIE JOI</p>	<p>Sfinții 14.000 de prunci uciși din porunca lui Irod; Sf. Cuv. Marcel și Tadeu</p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>30 DECEMBRIE VINERI</p>	<p>Sf. Mc. Anisia fecioara; <i>(Harți)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>31 IANUARIE SÂMBĂȚĂ</p>	<p><i>Odovania praznicului Nașterii Domnului;</i> Sf. Cuv. Melania Romana; † Sf. Mc. Hermes <i>(Slujba în noaptea trecerii dintre ani)</i> </p>
<hr/> <hr/> <hr/>	
<p>1 IANUARIE DUMINICĂ</p>	<p>Tăierea-împrejur cea după trup a Domnului; † Sf. Ier. Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, și mama sa, Sf. Emilia <i>(Anul Nou. Tedeum. Harți)</i></p>
<hr/> <hr/> <hr/>	

DATA SFINTELEOR PAȘTI

2023	16 aprilie	2026	12 aprilie
2024	5 mai	2027	2 mai
2025	20 aprilie	2028	16 aprilie

FAZELE LUNII

lună plină

lună nouă

primul pătrar

ultimul pătrar

RÂNDUIELI BISERICEȘTI ÎN ANUL 2022

Zile de post și posturi de peste an

Miercurile și vinerile de peste an, în afară de cele cu dezlegare, însemnate cu harți

Ajunul Bobotezei (miercuri, 5 ianuarie)

Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (luni, 29 august)

Înălțarea Sfintei Cruci (miercuri, 14 septembrie)

Postul Sfințelor Paști (luni, 7 martie - sâmbătă, 23 aprilie)

Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel (luni, 20 iunie - marți, 28 iunie)

Postul Adormirii Maicii Domnului (luni, 1 august - duminică, 14 august)

Postul Nașterii Domnului (marți, 15 noiembrie - sâmbătă, 24 decembrie)

Zile aliturgice și zile cu diferite Liturghii

Zile aliturgice (în care nu se săvârșește nicio Sfântă Liturghie): miercuri și vineri, în săptămâna Lăsatului sec de brânză (2 și 4 martie); luni și marți, în prima săptămână a Postului Sfințelor Paști (7 și 8 martie); în Sfânta și Marea Vineri (22 aprilie); vineri înaintea Nașterii Domnului (23 decembrie).

Liturghia Sfântului Vasile cel Mare se săvârșește de 10 ori pe an: 1 și 5 ianuarie; 13, 20 și 27 martie; 3, 10, 21 și 23 aprilie; 25 decembrie.

Liturghia Darurilor înainte-sfințite se săvârșește în zilele de rând din Postul Sfințelor Paști (luni - vineri), începând de miercuri în prima săptămână a Postului Mare, până în Sfânta și Marea Miercuri inclusiv, cu excepția praznicului Bunei Vestiri (25 martie).

Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur se săvârșește în toate celelalte zile.

Zile în care nu se săvârșesc parastase

În toate duminicile de peste an; la Praznicele Împărățești (la Înălțarea Domnului se va săvârși doar pomenirea specială a eroilor); în zilele de rând (luni-vineri) ale Postului Mare (se săvârșește doar Litia mică pentru morți); în zilele aliturgice; în perioada de la Duminica Floriilor până la Duminica Sfântului Apostol Toma (17 aprilie – 1 mai); în perioada de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

Zile și date importante

Ziua Culturii Naționale (sâmbătă, 15 ianuarie)

Ziua Unirii Principatelor Române, sărbătoare națională (luni, 24 ianuarie)

Ziua Deținuților Politici Anticomuniști din perioada 1944-1989 în România (miercuri, 9 martie)

Ziua Unirii Basarabiei cu România – 1918, sărbătoare națională (duminică, 27 martie)

Duminica Femeilor creștine (duminică, 8 mai)

Ziua Independenței României - 1877, a Victoriei antinaziste - 1945 și a Europei - 1950 (luni, 9 mai)

10 Mai - sărbătoare națională (marți, 10 mai)

Ziua națională de cinstire a martirilor din temnițele comuniste (sâmbătă, 14 mai)

Ziua Națională a Familiei (duminică, 15 mai)

Duminica părinților și copiilor (duminică, 5 iunie)

Ziua drapelului național (duminică, 26 iunie)

Ziua imnului național al României (vineri, 29 iulie)

Ziua națională pentru comemorarea martirilor Brâncoveni și de

conștientizare a violențelor împotriva creștinilor (marți, 16 august)
Duminica românilor migranți (duminică, 21 august)
Începutul anului bisericesc; Ziua rugăciunii pentru mediu (joi, 1 septembrie)
Ziua Satului Românesc (duminică, 25 septembrie)
Ziua Bibliei (duminică, 13 noiembrie)
Sfințirea Altarului Catedralei Naționale – 2018 (vineri, 25 noiembrie)

Sărbători bisericești naționale

Înălțarea Domnului – Ziua Eroilor (joi, 2 iunie)
Sf. Apostol Andrei cel întâi chemat, Ocrotitorul României (miercuri, 30 noiembrie)
Zile și sărbători legale în care nu se lucrează
Anul Nou (sâmbătă, 1, și duminică, 2 ianuarie)
Ziua Unirii Principatelor Române (luni, 24 ianuarie)
Sfânta și Marea Vineri (vineri, 22 aprilie)
Prima și a doua zi de Paști (duminică, 24, și luni, 25 aprilie)
Sărbătoarea internațională a muncii (duminică, 1 mai)
Ziua Copilului (miercuri, 1 iunie)
Prima și a doua zi de Rusalii (duminică, 12, și luni, 13 iunie)
Adormirea Maicii Domnului (luni, 15 august)
Sf. Apostol Andrei cel întâi chemat, Ocrotitorul României (miercuri, 30 noiembrie)
Ziua Națională a României (joi, 1 decembrie)
Prima și a doua zi de Crăciun (duminică, 25, și luni, 26 decembrie)

Nu se fac nunți (în anul 2022)

În toate zilele de post și în posturile de peste an: în toate miercurile și vinerile; de luni după Lăsatul secului de carne pentru Postul Sf. Paști până la Duminica Sf. Apostol Toma inclusiv (28 februarie – 1 mai); în Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel (luni, 20 iunie – marți, 28 iunie); în Postul Adormirii Maicii Domnului (luni, 1 august – duminică, 14 august); la Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul

(luni, 29 august); în Postul Nașterii Domnului (marți, 15 noiembrie - sâmbătă, 24 decembrie); în ajunul și în zilele Praznicelor Împărătești (1 - 2 februarie; 1 - 2 iunie; 11 - 13 iunie; 15 august; 13 - 14 septembrie); de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

NU SE FAC NUNȚI (ÎN ANUL 2023)

În toate zilele de post și în posturile de peste an: în toate miercurile și vinerile; de luni după Lăsatul secului de carne pentru Postul Sf. Paști până la Duminica Sf. Apostol Toma inclusiv (20 februarie - 23 aprilie); în Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel (luni, 12 iunie - miercuri, 28 iunie); în Postul Adormirii Maicii Domnului (marți, 1 august - luni, 14 august); la Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (marți, 29 august); în Postul Nașterii Domnului (miercuri, 15 noiembrie - duminică, 24 decembrie); în ajunul și în zilele Praznicelor Împărătești (1 - 2 februarie; 24 - 25 mai; 3 - 5 iunie; 15 august; 13 - 14 septembrie); în perioada de la Crăciun până la Bobotează (25 decembrie - 6 ianuarie).

ORGANIZAREA CANONICĂ A BISERICII ORTODOXE

Atunci când ne referim la Biserica Ortodoxă universală, spunem despre ea că este „Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească“, Biserica cea adevărată întemeiată de către Mântuitorul Iisus Hristos.

Pe plan local, organizatoric, astăzi în lume Biserica Ortodoxă este alcătuită din mai multe Biserici locale surori, autocefale sau cu o conducere de sine stătătoare, după practica din cele mai vechi timpuri. Aceste Biserici, deși au o conducere proprie printr-un Sfânt Sinod, sunt în comuniune deplină, fapt care se exprimă în mod văzut prin comuniunea euharistică prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos.

Configurația canonică a Bisericii Ortodoxe la începutul anului 2022 este următoarea:

1. Patriarhia Ecumenică a Constantinopolului

Patriarh: Sanctitatea Sa *Bartolomeu I*, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului

2. Patriarhia Alexandriei și a întregii Africi

Patriarh: Preafericirea Sa *Teodor al II-lea*, Papă și Patriarh al Alexandriei și al întregii Africi

3. Patriarhia Antiohiei și a întregului Orient

Patriarh: Preafericirea Sa *Ioan al X-lea*, Patriarhul Antiohiei și al întregului Orient

4. Patriarhia Ierusalimului și a toată Palestina

Patriarh: Sanctitatea Sa *Teofil al III-lea*, Patriarhul Ierusalimului și al întregii Palestine

5. Patriarhia Moscovei și a întregii Rusii

Patriarh: Sanctitatea Sa *Chiril*, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii

6. Patriarhia Română

Patriarh: Preafericirea Sa *Daniel*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

7. Patriarhia Sârbă

Patriarh: Preafericirea Sa *Porfirie*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Sârbe

8. Patriarhia Bulgară

Patriarh: Preafericirea Sa *Neofit*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Bulgare

9. Patriarhia Georgiană

Patriarh: Sanctitatea Sa *Ilie al II-lea*, Patriarhul Georgiei

10. Biserica Ciprului

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Hrisostom al II-lea*, Arhiepiscop de Noua Justiniana și al întregului Cipru

11. Biserica Greciei

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Ieronim al II-lea*, Arhiepiscopul Atenei și a toată Grecia

12. Biserica Poloniei

Mitropolit: Preafericirea Sa *Sava*, Mitropolitul Varșoviei și al întregii Polonii

13. Biserica Albaniei

Arhiepiscop: Preafericirea Sa *Anastasio*, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii

14. Biserica Cehiei și Slovaciei

Mitropolit: Preafericirea Sa *Rastislav*, Mitropolitul Preșovului și al Ținuturilor Cehiei și Slovaciei

În afară de aceste Biserici autocefale, mai există și Biserici autonome, care depind de Biserici autocefale (ex. Biserica Finlandei), precum și numeroase eparhii înființate în Diaspora, prin emigrarea multor ortodocși din țările lor de baștină, în regiuni precum: America de Nord și de Sud, Italia, Franța, Germania, Australia ș.a.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Potrivit Statutului său pentru organizare și funcționare, Biserica Ortodoxă Română cuprinde pe toți credincioșii ortodocși români. Aceasta este organizată ca Patriarhie cu titulatura „Patriarhia Română”. Conducerea Bisericii în cele spirituale o are Sfântul Sinod. Adunarea Națională Bisericească este forul deliberativ central al Bisericii. Organismul executiv al Adunării Naționale Bisericești este Consiliul Național Bisericesc.

Sfântul Sinod se compune din Înaltpreasfințiții Mitropoliți și Arhiepiscopi, Preasfințiții Episcopi în funcție și Preasfințiții Episcopi-vicari și Arhieriei-vicari. Sfântul Sinod, Adunarea Națională Bisericească și Consiliul Național Bisericesc au ca președinte pe Preafericitul Părinte Patriarh.

PATRIARHIA ROMÂNĂ

Patriarh:

Preafericitul Părinte dr. **Daniel Ciobotea**

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 2, Sector 4, 040163, București

Telefon 021.406.71.61; 406.71.95 ; Fax 021.406.71.62

Web site: www.patriarhia.ro; E-mail: patriarhia@dnt.ro

Episcopi-vicari patriarhali:

Preasfințitul dr. **Varlaam Ploieșteanul**

Secretarul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, Sector 4, 040163, București

Telefon 021.406.71.69; Fax 021.406.71.70

Preasfințitul Ieronim Sinaitul

Aleea Dealul Mitropoliei nr. 25, Sector 4, 040163, București
Telefon 021.406.71.69; Fax 021.406.71.70

MITROPOLIA MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

1. Arhiepiscopia Bucureștilor

Arhiepiscop și Mitropolit: Preafericitul Părinte **Daniel**, Patriarhul
Bisericii Ortodoxe Române

Episcop-vicar: Preasfințitul dr. **Timotei Prahoveanul**

Intrarea Miron Cristea nr. 9, Sector 4, 040161, București
Telefon 021.337.49.57

2. Arhiepiscopia Tomisului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Teodosie Petrescu**

Str. Arhiepiscopiei nr. 23, 900732, Constanța, jud. Constanța
Telefon 0241.61.40.20; Fax 0241.61.17.32

3. Arhiepiscopia Târgoviștei

Arhiepiscop, Mitropolit și Exarh patriarhal pentru relațiile externe:
Înaltpreasfințitul dr. **Nifon Mihăiță**

Bd. Castanilor nr. 3-5, 130004, Târgoviște, jud. Dâmbovița
Telefon 0245.21.37.13; 61.18.05

4. Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul **Calinic Argatu**

Bd. Basarabilor nr. 1, 115300, Curtea de Argeș, jud. Argeș
Telefon 0248.72.24.10; Fax 0248.71.44.01

5. Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Ciprian Spiridon**

Aleea Episcopiei nr. 3, 120043, Buzău, jud. Buzău
Telefon 0238.71.07.14; Fax 0238.41.36.08

6. Arhiepiscopia Dunării de Jos

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Casian Crăciun**
Str. Domnească nr. 104, 800201, Galați, jud. Galați
Telefon 0236.46.00.14; Fax 0236.46.01.94

7. Episcopia Sloboziei și Călărașilor

Episcop: Preasfințitul **Vincentiu Grifoni**
Str. Episcopiei nr. 2, 117660, Slobozia, jud. Ialomița
Telefon/Fax 0243.23.12.05

8. Episcopia Alexandriei și Teleormanului

Episcop: Preasfințitul **Galaction Stângă**
Str. Carpați nr. 15, 140059, Alexandria, jud. Teleorman
Telefon 0247.31.60.57; Fax 0247.32.66.54

9. Episcopia Giurgiului

Episcop: Preasfințitul dr. **Ambrozie Meleacă**
Str. Episcopiei nr. 13, 080015, Giurgiu, jud. Giurgiu
Telefon: 0264.21.40.79; Fax 064.21.40.81

10. Episcopia Tulcei

Episcop: Preasfințitul dr. **Visarion Bălțat**
Str. Mircea Vodă nr. 6A, 820134, Tulcea, jud. Tulcea
Telefon/Fax: 0240.51.51.45

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

1. Arhiepiscopia Iașilor

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Teofan Savu**
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.16, 700064, Iași, jud. Iași
Telefon/Fax 0232.21.54.54, 21.54.56, 21.54.58, 21.53.00
Episcop-vicar: Preasfințitul Nichifor Botoșaneanul

2. Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Calinic Dumitriu**
Str. Ioan Vodă Viteazul nr. 2, 700497, Suceava, jud. Suceava

Telefon 0230.52.12.95, 22.70.54; Fax 0230.52.20.20

Episcop-vicar: Preasfințitul dr. **Damaschin Dorneanul**

Str. Ioan Vodă Viteazul nr. 2, 700497, Suceava, jud. Suceava

Telefon 0230.52.12.95, 22.70.54; Fax 0230.52.20.20

3. **Arhiepiscopia Romanului și Bacăului**

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Ioachim Giosanu**

Str. Alexandru cel Bun nr. 5, 611065, Roman, jud. Neamț

Telefon/Fax 0233.744.683

4. **Episcopia Hușilor**

Episcop: Preasfințitul dr. **Ignatie Trif**

Str. Mihail Kogălniceanu nr. 19, 735100, Huși, jud. Vaslui

Telefon/Fax 0235.48.11.32

MITROPOLIA ARDEALULUI

1. **Arhiepiscopia Sibiului**

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Laurențiu Streza**

Str. Mitropoliei nr. 24, 735100, Sibiu, jud. Sibiu

Telefon 0269.21.15.84; Fax 0269.21.55.21

Episcop-vicar: Preasfințitul **Iarion Făgărășanul**

Str. Mitropoliei nr. 24, 735100, Sibiu, jud. Sibiu

Telefon 0269.21.81.54

2. **Arhiepiscopia Alba Iuliei**

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Irineu Pop**

Str. Mihai Viteazul nr. 16, 510010, Alba Iulia, jud. Alba

Telefon 0258. 81.16.90; Fax 0258. 81.27.97

3. **Episcopia Oradiei**

Episcop: Preasfințitul dr. **Sofronie Drincea**

Str. Episcop Roman Ciorogariu nr. 3, 410017, Oradea, jud. Bihor

Telefon 0259.43.78.83; Fax 0259.43.34.87

4. Episcopia Covasnei și Harghitei

Episcop: Preasfințitul **Andrei Moldovan**

Str. Patriarhul Miron Cristea nr. 17, 530112, Miercurea Ciuc, jud. Harghita

Telefon 0266.17.12.69; Fax 0266.12.44.53

5. Episcopia Devei și Hunedoarei

Episcop: Preasfințitul dr. **Nestor Dinculeană**

Str. Avram Iancu nr. 2, 330025 Deva, jud. Hunedoara

Telefon/Fax 0254.21.12.41

MITROPOLIA CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

1. Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Andrei Andreicuț**

Piața Avram Iancu nr. 18, 550179, Cluj-Napoca, jud. Cluj

Telefon 0264 19.39.44; Fax 0264.19.51.84

Episcop-vicar: Preasfințitul dr. **Benedict Bistrițeanul**

Piața Avram Iancu nr. 18, 550179, Cluj-Napoca, jud. Cluj

Telefon 0264.43.10.04

2. Episcopia Maramureșului și Sătmarului

Episcop: Preasfințitul dr. **Iustin Hodea**

Str. Avram Iancu nr. 5, 430313, Baia Mare, jud. Maramureș

Tel/fax: 0262. 21.46.14.

Arhiepiscop-vicar: Preasfințitul **Timotei Sătmăreanul**

Str. Avram Iancu nr. 5, 430313, Baia Mare, jud. Maramureș

Tel/fax: 0262. 21.46.14.

3. Episcopia Sălajului

Episcop: Preasfințitul dr. **Petroniu Florea**

Str. Avram Iancu nr. 29/A, 450143, Zalău, jud. Sălaj

Telefon/Fax 0360.10.03.21

MITROPOLIA OLTENIEI

1. Arhiepiscopia Craiovei

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Irineu Popa**
Str. Mitropolit Firmilian nr. 3, 200381, Craiova, jud. Dolj
Telefon 0251.41.50.54; Fax 0251.41.83.69

2. Arhiepiscopia Râmnicului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Varsanufie Gogescu**
Str. Carol I nr. 43, 240178, Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea
Telefon 0250.73.11.70; 73.88.21; Fax 0250.73.49.52

3. Episcopia Severinului și Strehaiei

Episcop: Preasfințitul dr. **Nicodim Nicolăescu**
Str. I. G. Bibicescu nr. 6, 220103, DrobetaTurnu Severin, jud. Mehedinți
Telefon 0252.33.30.48; Fax 0252. 33.30.49

4. Episcopia Slatinei și Romanaților

Episcop: Preasfințitul dr. **Sebastian Pașcanu**
Str. Frații Buzești nr. 15, 230080, Slatina, jud. Olt
Telefon 0249.42.10.26; Fax 0349.41.68.61

MITROPOLIA BANATULUI

1. Arhiepiscopia Timișoarei

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul **Ioan Selejan**
Bd. C.D. Loga nr. 5, 300021, Timișoara, jud. Timiș
Telefon 0256.49.32.32; Fax 0256.49.11.76
Episcop-vicar: Preasfințitul **Paisie Lugojanul**
Bd. C.D. Loga nr. 5, 300021, Timișoara, jud. Timiș
Telefon 0256.29.52.28; Fax 0256.49.11.76

2. Arhiepiscopia Aradului

Arhiepiscop: Înaltpreasfințitul dr. **Timotei Sevițiu**
Str. Episcopiei nr. 60-62, 310084, Arad, jud. Arad
Telefon 0257.28.18.56; Fax 0257.28.12.62

Episcop-vicar: Preasfințitul dr. **Emilian Crișanul**
Str. Episcopiei nr. 60-62, 310084, Arad, jud. Arad
Telefon 0257.28.18.56; Fax 0257.28.12.62

3. Episcopia Caransebeșului

Episcop: Preasfințitul dr. **Lucian Mic**
Str. Nicolae Corneanu nr. 11, 325400, Caransebeș, jud. Caraș-
Severin
Telefon 0255.516.412; Fax 0255.51.64.02

MITROPOLIA BASARABIEI, AUTONOMĂ ȘI DE STIL VECHI ȘI EXARHATUL PLAIURILOR

1. Arhiepiscopia Chișinăului

Arhiepiscop, Mitropolit și Exarh al Plaiurilor: Înaltpreasfințitul
Petru Păduraru

Str. 31 August 1989 nr. 161, 2004, Chișinău, Republica Moldova
Telefon/Fax +373.22.75.57.22

2. Episcopia Bălților

Episcop: Preasfințitul **Antonie Telembici**

3. Episcopia Basarabiei de Sud

Episcop: Preasfințitul dr. **Veniamin Goreanu**

4. Episcopia Dubăsarilor și a toată Transnistria

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ PENTRU GERMANIA, EUROPA CENTRALĂ ȘI DE NORD

**1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Germaniei, Austriei și
Luxemburgului**

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Serafim Joantă**

Fürthstraße 166-168, D-90429, Nürnberg, Germania
Telefon +49. 911.323.69.13; Fax +49. 911.323. 69. 12
Episcop-vicar: Preasfințitul **Sofian Brașoveanu**
Paul-Heyse-Str. 19, D-80336, München, Germania

2. Episcopia ortodoxă română a Europei de Nord

Episcop: Preasfințitul dr. **Macarie Drăgoi**
Hässlingbyvägen 7; 13691 Haninge-Stockholm, Suedia

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ PENTRU EUROPA OCCIDENTALĂ ȘI MERIDIONALĂ

1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Europei Occidentale

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul dr. **Iosif Pop**

1 Bd. du Général Le Clerc, 91470, Limours, Franța
Telefon +33. 1.64.91.59.24; Fax +33. 1. 64.91.26.83

Episcop-vicar: Preasfințitul **Marc Nemțeanu**

62 rue Mazarin, 33000, Bordeaux, Franța

2. Episcopia ortodoxă română din Italia

Episcop: Preasfințitul **Siluan Șpan**

Via Ardeatina nr. 1741, 00134 Roma, Italia
Telefon/Fax +39. 06. 71. 97. 343

Arhiereu-vicar: Preasfințitul **Atanasie de Bogdania**

3. Episcopia ortodoxă română a Spaniei și Portugaliei

Episcop: Preasfințitul **Timotei Luran**

Avenida Alfonso XIII nr. 157; 28016 Madrid, Spania
Telefon +34913501881 int. 104

Arhiereu-vicar: Preasfințitul **Teofil de Iberia**

MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A CELOR DOUĂ AMERICI

1. Arhiepiscopia ortodoxă română a Statelor Unite ale Americii

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul **Nicolae Condrea**
5410 N. Newland Ave, Chicago IL, 60656, USA
Telefon +1.773.774.1677; Fax 1.773.774.1805

2. Episcopia ortodoxă română a Canadei

Episcop: Preasfințitul **Ioan Casian Tunaru**
2010 Boul. Marie, St-Hubert Quebec J4T 2B1 Canada
Tel: +1.450.812.1733

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN UNGARIA

Episcop: Preasfințitul dr. **Siluan Mănuilă**
Parcul Groza nr. 2, 5700 Gyula, Ungaria
Telefon/Fax +36.66.361.281

EPISCOPIA DACIEI FELIX

Episcop: Preasfințitul dr. **Daniil Stoenescu**
Ul. Zarko Zrenianina br. 60, 26300, Vârșeț, Serbia
Telefon +381.138.110.71

EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DIN AUSTRALIA ȘI NOUA ZEELANDĂ

Episcop: Preasfințitul **Mihail Filimon**
61–63 Queensberry Street, Carlton 3053, Melbourne, Victoria,
Australia, P.O. Box 122

VICARIATUL ORTODOX UCRAINEAN

Vicariatul Ortodox Ucrainean din România

Vicar general: P.C. Părinte dr. **Nicolae Lauruc**

Loc. Sighetu Marmăției, județul Maramureș,

Str. Bogdan Vodă nr. 12

REPREZENTANȚE ȘI COMUNITĂȚI ALE PATRIARHIEI ROMÂNE ÎN STRĂINĂTATE

Reprezentanța Patriarhiei Române la Locurile Sfinte (Așezământul Românesc de la Ierusalim; Așezământul Românesc de la Ierihon cu Centrul de Studii și Pelerinaje „*Sfântul Cuvios Ioan Iacob*”, Așezământul Românesc de la Iordan), Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene (Bruxelles), Reprezentanța Patriarhiei Române de la Sofia (Bulgaria), Comunitatea Ortodoxă Română din Turcia (Istanbul), Comunitatea Ortodoxă Română din Africa de Sud (Johannesburg), Comunitatea Ortodoxă Română din Cipru (Nicosia), Comunitatea Ortodoxă Română din Japonia (Tokyo, Osaka), Comunitatea Ortodoxă Română din Siria (Damasc)

UNITĂȚI BISERICEȘTI AFLATE SUB ALTE JURISDICȚII

Așezămintele românești din Sfântul Munte Athos (Prodromu, Lacu și alte schituri sau chilii), aflate sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului

ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI

CENTRUL EPARHIAL

300021 TIMIȘOARA, Bd. C. D. Loga nr. 7,
tel. 0256/490287

www.mitropoliabanatului.ro

email: secretariat@arhiepiscopiatimisoarei.ro

Arhiepiscop și Mitropolit: Înaltpreasfințitul Părinte Ioan Selejan

Episcop-vicar: Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul

Vicar eparhial: pr. ic. stavr. dr. Ionel Popescu

Sectorul administrativ-bisericesc: consilier pr. ic. stavr. Mircea Szilagy

Sectorul economic-financiar: consilier pr. ic. stavr. Cristian Constantin

Sectorul social filantropic și misionar:

consilier: pr. ic. stavr. Cristian Pavel

inspector: pr. Romeo Ionuț Dumitrașcu

Sectorul învățământ și activități cu tineretul: consilier pr. ic. stavr. dr. Nichifor Tănase

Sectorul patrimoniu și construcții bisericești: consilier pr. ic. stavr. ing. Timotei Anișorac

Oficiul juridic: consilier pr. ic. stavr. Ioan Bălăngean

Inspector bisericesc și serviciul secretariat: pr. ic. stavr. Marius Sfercoci

Sectorul exarhatul mănăstirilor: arhimandrit Simeon Stana

Serviciul contabilitate: Lucia Benchea și Marinela Pașca

Serviciul personal: Andreea Petruse, Mihaela Balint și Ana Creța

Serviciul registratură: Daniela Țăran

Serviciul tehnoredactare: Mariana Varga

Administrator: preot Valentin Benchea

Redacția revistei „Altarul Banatului“: pr. ic. stavr. dr. Adrian Carebia

Redacția revistei „Învierea“: diac. dr. Răzvan Fibișan și diac. dr. Alexandru Dan Adam

Biroul de comunicații și relații cu publicul: Lucian Florea

Studioul de radio „Învierea“: dr. Irina Arieșan, preot Marius Mircia și Claudiu Răducu

Fundația „Filantropia“: coordonator pr. ic. stavr. Cristian Pavel

Asistent social: monahia Chiriachi Pricop

Arhivă și bibliotecă: dr. Florin Popovici

Biroul de pelerinaje: Beatrix Pîrvu

Atelierul de croitorie: monahia Andreea și monahia Alexia

Casa de ajutor reciproc a clerului: Marinela Pașca

Casierie: Mihaela Piroc

Serviciul tehnic: Ioan Muntean, Petru Popan și Dan Rusmir

Îngrijitor: Angela Racovițan

Societatea comercială de editură și tipografie Partoș S.R.L.: arhidiacon dr. Marian Pîrvu

Depozitul de obiecte bisericești – catedrala mitropolitană: Răzvan Muntean, Alin Moga, Mirela Lațcu, Angela Mihaela Diaconescu și Vincențiu Bășa

Muzeul de artă veche bisericească (demisolul catedralei mitropolitane): sora dr. Nicoleta Ploșnea

Atelierul de lumănări: preot Ștefan Mezin

Magazinul de obiecte bisericești de la catedrală: responsabil monahia Rafaela Bora

Magazinul de obiecte bisericești Lugoj: Maria Cerbu

Magazinul de obiecte bisericești Făget: Maria Jurj

Magazinul de obiecte bisericești Jimbolia: Elena Chifoi

Inspector la disciplina Religie: prof. Daniela Buzatu

ADUNAREA EPARHIALĂ

Președinte: Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan

Vicepreședinte: Preasfințitul Episcop-vicar Paisie Lugojanul

1. Comisia administrativ-bisericească

Președinte: preot Dorin Covaci

Raportor: preot Ionuț Furdean

Membri: ing. Ioan Iulian Groza
tehnician Gabriel Marius Mureșan
av. Florin Cărăbaș
prof. univ. dr. Liviu Pop

2. Comisia culturală și educațională

Președinte: pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga

Raportor: prof. univ. dr. Marilen Pirtea

Membri: preot Nicolae Strizu
prof. Ioan Traia
conf. univ. dr. Claudiu Mesaroș
ing. Gheorghe Sfînean

3. Comisia economică, bugetară și patrimonială

Președinte: preot Gheorghică Cristian Popa

Raportor: ec. dr. Florin Popovici

Membri: ec. dr. Titu Bojin
prof. univ. dr. Claudiu Brândaș
ing. Ion Constantin
prof. dr. ing. Marin Marin

4. Comisia social – filantropică

Președinte: preot Daniel Escariu

Raportor: preot Daniel Otescu

Membri: ing. Ioan Miron
prof. univ. dr. Dorel Săndesc
prof. univ. dr. Virgil Filaret Musta
Cătălin Burlacu

5. Comisia organizatorică, juridică și de validare

Președinte: preot Caius Andrașoni

Raportor: preot Gheorghe Florea

Membri: preot Ștefan Dumitrescu
ing. Vasile Cotuna
ec. Claudiu Avramescu
ec. Silviu Mihai Rusu

CONSILIUL EPARHIAL

Clerici

preot conf. univ. dr. Constantin Jinga

preot Caius Andrașoni

preot Dorin Covaci

Mireni

ec. dr. Titu Bojin

prof. univ. dr. Marilen Gabriel Pirtea

avocat Florin Cărăbaș

ec. dr. Florin Popovici

prof. univ. dr. Virgil Filaret Musta

prof. univ. dr. ing. Marin Marin

ADUNAREA NAȚIONALĂ BISERICESCĂ

- preot conf. univ. dr. Constantin Jinga
- ec. dr. Titu Bojin
- prof. univ. dr. Marilen Gabriel Pirtea

CONSISTORIUL EPARHIAL

Preot Daniel Alic – președinte

Preot Ion Florentin Jura – membru

Preot Ioan Mezinca – membru

Supleanți

Preot Eugen Babescu

Preot Valer Budiul

CONSISTORIUL MONAHAL EPARHIAL

Președinte: arhim. Simeon Stana – exarh eparhial

Membri: protos. Mihail Duma – mănăstirea Timișeni

protos. Iov Crețu – mănăstirea Săraca

Supleanți: arhim. Climent Vântu – mănăstirea Săraca

protos. Serafim Grozăvescu – mănăstirea Cebza

Grefier: preot ic. stavr. Ioan Bălăngean – consilier juridic la Centrul eparhial

CATEDRALA MITROPOLITANĂ

Administrator: arhidiacon Eugen Goanță

Preoți: ic. stavr. Dumitru Vana, prof. ic. stavr. Constantin Train, ic. stavr. Dan Dragomir, ic. Vasile Cîmpean, dr. Daniel Hlodec, Gavril Mihai Piroc și Sergiu Pantea

Diaconi: arhid. dr. Marian Pîrvu, arhid. Veselin Ciocov, dr. Alexandru Dan Adam și dr. Răzvan Fibișan

UNIVERSITATEA DE VEST – TIMIȘOARA

FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE COLECTIVUL DE TEOLOGIE ORTODOXĂ PASTORALĂ

Decan: prof. univ. dr. habil. Loredana Pungă

Prodecani: conf. univ. dr. Valy Ceia, lect. univ. dr. Karla Lupșan,
lect. univ. dr. Gabriel Bărdășan

Secretar șef: prof. Ramona Mițiga

Secretar pentru programele de studii teologice: Mariana Mitrică

Șeful colectivului de Teologie ortodoxă: pr. conf. univ. dr.
Constantin Jinga

Conferențieri: pr. dr. Gavril Trifa, pr. dr. Constantin Jinga și dr.
Remus Feraru

Lectori: pr. dr. Daniel Enea, pr. dr. Cosmin Panțuru, dr. habil.
Daniel Lemeni, pr. dr. Adrian Covan, pr. dr. Alin Scridon, pr. dr.
Marius Florescu și pr. dr. Ioan Mihoc

Cadre didactice asociate: pr. dr. Nichifor Tănase, pr. dr. Marius
Ioana, ierom. dr. Rafael Povîrnaru, pr. drd. Laurian Popa și pr. dr. Iosif
Stancovici

Duhovnic: ieromonah dr. Rafael Povîrnaru

Biblioteca Facultății de Teologie: Nicolae Dragoș Lengher

Administrator sediu: Irina Lazăr

LICEUL TEOLOGIC ORTODOX

„SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL“ DIN TIMIȘOARA

Director: prof. Adela Panait

Secretariat: tel/fax +40 356 179 440,

contact@liceulortodoxsfantulantim.ro

Administrație: tel +40 356 178 802,

administratie@liceulortodoxsfantulantim.ro

Adresa: Bld. Liviu Rebreanu nr. 35 (sau intrarea de pe str. Eneas nr. 57),
300210 Timișoara, Timiș, România

Adresă web: <http://liceulortodoxsfantulantim.ro>

GRĂDINIȚA „TROIȚA” DIN TIMIȘOARA

Director: prof. Margareta Tănăsioiu

Director:+40723 528 594

Secretariat: +40 758 876 482

Email: contact@gradinitatroita.ro

Adresa: Bld. Liviu Rebreanu nr. 35 (sau intrarea de pe str. Eneas nr. 57), 300210, Timișoara, Timiș, România. Adresa unde funcționează efectiv Grădinița „Troita“ este: Str. Acad. Al. Borza nr. 8, Timișoara.

Adresă web: www.gradinitatroita.ro

PROTOPOPIATE

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN TIMIȘOARA I

Adresa: Piața Alexandru Mocioni nr. 9, Timișoara, 300199

Protopop pr. ic. stav. Zaharia Pereș

Telefon: 0256 496 699

Email: protopopiattm1@gmail.com

1. Timișoara Blașcovici capela „Sf. M. Mc. Gheorghe” și „Sf. Arh. Mihail și Gavril”, 2012, 974 familii cu 2152 credincioși
preot Gheorghe Moșneguțu
preot George Giurgiu.

2. Timișoara Calea Aradului biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1999-2002, 2674 familii cu 7800 credincioși
preot Iosif Hânda
preot Daniel-Sorin Pop-Dumi
preot Andrei Lehaci
diacon Flavius-Cătălin Unc.

3. Timișoara Cetate biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 729 familii cu 1162 credincioși
preot Marcel Vlaicu
preot Georgel-Dumitru Dimoiu
diacon David-Cătălin Burlacu.

4. Timișoara Dacia biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1994-2003, 4515 familii și 10278 credincioși
preot Zaharia Pereș
preot Gheorghe Itineanț
preot Florin-Ionuț Filip
preot Ioan-Gelu Vasiescu.

5. Timișoara Fratelia biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, 1960, 3334 familii cu 9143 credincioși
preot Ioan-Gruia Bălăngean
preot Alexandru Ranca
preot Timotei Anișorac.

6. Timișoara Freidorf biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1975-1980, 1362 familii cu 4086 credincioși
preot Petru Itineanțu
preot Claudiu-Mircea Roșoiu
preot Daniel-Marius Mateia.

7. Timișoara Iosefin biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1936, 4091 familii cu 12424 credincioși
preot Ionel Popescu
preot Eugen Babescu
preot Emanuel Petrulescu
preot Ioan-Florin Carebia
diacon Marius-Adrian Rumega.

8. Timișoara Mehala biserica „Înălțarea Domnului”, 1937, 2578 familii cu 6337 credincioși
preot Cristian-Adrian Constantin
preot Ilie-Eduard Tănase
preot Grigore Mera
diacon Ioan-Laurențiu Bagiu.

9. Timișoara Ronaț biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1994, 1026 familii cu 2714 credincioși
preot Timotei Sbera
preot Marius Mircia
diacon Ion-Alexandru Ardereanu.

10. Timișoara Sf. Nicolae biserica „Sf. Ier. Nicolae”, 2007, 703 familii cu 1855 credincioși
preot Ioan-Romeo Dumitrașcu
preot Adrian Floca.

11. Timișoara Steaua biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, 2007, 645 familii cu 1835 credincioși
preot Ioan-Cornel Mezinca
preot Ion-Ache Novac.

12. Bărăteaz biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1836, 141 familii cu 360 credincioși
preot Ion Danciu.

13. Becicherecu Mic biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1909, 511 familii cu 1331 credincioși
preot Ioan Jurji.

14. Beregsău Mare biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1810, 349 familii cu 874 credincioși
preot Nicolae Dale.

15. Beregsău Mic biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”, 2008-2010, 162 familii cu 516 credincioși
preot Cristian-Marian Szekeres.

16. Bobda biserica „Sf. Ev. Luca”, 1864, 261 familii cu 477 credincioși
preot Remus-Daniel Poganu.

17. Carani capela „Sf. Arh. Mihail și Gavril”, 1947, 145 familii cu 453 credincioși
preot Sorin-Laurențiu Ghilezan.

18. Călacea biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1812, 140 familii cu 364 credincioși
preot Ioan Mura.

19. Cărpiniș biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1994, 682 familii cu 1802 credincioși
preot Gheorghită-Cristian Popa
preot Macedon Cotuțiu.

20. Checea biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1856, 184 familii cu 410 credincioși
preot Gheorghe-Ovidiu Cucu.

21. Chișoda biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1735, 633 familii cu 1979 credincioși
preot Traian Debucean
preot Dragoș Debucean.

22. Cenei capela „Adormirea Maicii Domnului”, 1997 (amenajare capelă), 179 familii cu 394 credincioși
preot Mihai-Iustin Ierima.

23. Cornești biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1875, 157 familii cu 512 credincioși
preot Ștefan Șișu.

24. Crai Nou biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”, 1939, 135 familii cu 290 credincioși
filia **Rudna**, fără locaș de cult, 30 familii cu 52 credincioși
preot Aurel Fediuc.

25. Dinaș capela „Sf. Împ. Constantin și Elena”, 1989, 247 familii cu 686 credincioși
filia **Sânmartinul Sârbesc**, capela „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 1920-1930, 87 familii cu 300 credincioși
preot Vasile Balogh.

26. Dudeștii Noi biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1968, 420 familii cu 1116 credincioși
preot Ionuț Cristea.

27. Foeni biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1875, 294 familii cu 791 credincioși
filia **Cruceni** capela „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 49 familii cu 132 credincioși
preot Nicolae Strizu.

- 28. Giroc** biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1795, 740 familii cu 2556 credincioși
preot Iulian-Marius Șonea
preot Dorel-Adrian Covan.
- 29. Giulvăz** biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1725, 320 familii cu 940 credincioși
filia **Ivanda** biserica „Sf. Ier. Iosif Cel Nou de la Partoș”, 2007, 200 familii cu 300 credincioși
preot Cornel Bercea.
- 30. Hodoni** biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1812, 270 familii cu 880 credincioși
preot Cătălin-Eugen Ionele.
- 31. Ionel** biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, 2011, 110 familii cu 320 credincioși
preot Vlad Stupariu.
- 32. Jimbolia** biserica „Bunavestire”, 1933-1942, 1558 familii cu 4674 credincioși
preot Petru Alexa
preot Grigore Marița.
- 33. Orțișoara** biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1972, 404 familii cu 1132 credincioși
preot Ionuț Mura.
- 34. Parța** biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1896, 241 familii cu 605 credincioși
preot Simion Bistrrian.
- 35. Peciu Nou** biserica, „Adormirea Maicii Domnului”, 2010, 743 familii cu 1830 credincioși
preot Tiberiu-Mihai Benescu.

36. Pustiniș biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1925, 126 familii cu 318 credincioși
filia **Otelec**, fără locaș de cult, 4 familii cu 18 credincioși
preot Dan Spătaru.

37. Săcălaz I biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1937, 475 familii cu 1708 credincioși
preot Ionel Maftei
preot Nicolae-Cosmin Drugan.

38. Săcălaz II „Adormirea Maicii Domnului”, în curs de organizare

39. Sânanđrei biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1834, 521 familii cu 1185 credincioși
preot Radu Alecu
preot Andrei-Daniel Sîrb .

40. Sânmihaiu German biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1843, 143 familii cu 428 credincioși
preot Cătălin-Toma Albai.

41. Sânmihaiu Român biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1724, 460 familii cu 1268 credincioși
preot Pompiliu Florin-Rediș
preot Dan-Dumitru Gîrjoabă.

42. Seceani biserica „Sf. Ier. Nicolae”, 1848, 140 familii cu 295 credincioși
preot Toma Petru.

43. Șag biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1776, 449 familii cu 1360 credincioși
preot Ionel-Florin Băran.

44. Uivar capela „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”, 1997-2010, 251 familii cu 722 credincioși

filia **Răuți** biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, 2012, 63 familii cu 230 credincioși

filia Sânmartinul Maghiar, fără locaș de cult, 25 familii cu 60 credincioși

preot Călin-Tiberiu-Nicolae Iftimie.

45. Urseni biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1937, 281 familii cu 1013 credincioși

filia **Rudicica**, fără locaș de cult, 10 familii cu 30 credincioși

preot Nicolae-Orlando Văran.

46. Utvin biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1714, 382 familii cu 1146 credincioși

preot Ovidiu-Mihai Cucec.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN TIMIȘOARA II

Adresa: Str. Moise Nicoară nr. 17, Timișoara, 300314

Protopop pr. ic. stav. Cristian Păiș

Telefon: 0372 717 840

E-mail: port_2@yahoo.com

1. Timișoara – Aeroport biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”

2003, 181 familii cu 436 credincioși

preot Doru Melinescu.

2. Timișoara - Calea Lugojului biserica „Nașterea Maicii

Domnului”, 1.746 familii cu 3.601 credincioși

preot Ioan Mircea Toie

preot Daniel Trăilă.

3. Timișoara - Calea Martirilor – „Sf. Ștefan” biserica „Sf. Arhid.

Ștefan“, 3.521 familii cu 7.859 credincioși

preot Ioan-Florentin Jura

preot Alin-Mihai Cuza

preot Sorin Vasiu.

4. Timișoara - Ciarda Roșie capela „Adormirea Maicii Domnului”,

487 familii cu 1.356 credincioși

preot Adrian Carebia.

5. Timișoara – Elisabetin biserica „Adormirea Maicii Domnului“

1784, 3.615 familii cu 9.375 credincioși

preot Cristian Niculescu

preot Gheorghe-Nichifor Tănase

preot Bogdan Neaga

preot Petru Suru.

6. Timișoara – Fabric biserica „Sf. Prooroc Ilie Testviteanul“ 1912,

1.177 familii cu 2.697 credincioși

preot Cosmin Panțuru

preot Daniel-Aron Alic

preot Nicolae Morar
diacon Dorin Căținean.

7. Timișoara - Fabric Est capela „Sf. Împ. Constantin și Elena“
1945, 284 familii cu 770 credincioși
preot Cristian-Aurel Tomescu.

8. Timișoara - Fabric Vest biserica „Pogorârea Sf. Duh“, în curs de
pictare, 700 familii cu 1.747 credincioși
preot Constantin Jinga
preot Robert Nedelcu
preot Cristian Pavel.

9. Timișoara - Ghiroda Nouă biserica „Adormirea Maicii
Domnului“ 1986, 518 familii cu 1673 credincioși
preot Mircea Szilagy
preot Daniel Sabău
preot Vlad Munteanu.

10. Timișoara - Pădurea Verde biserica „Nașterea Maicii
Domnului“ 1746, 481 familii cu 1.209 credincioși
preot Alin Scridon.

11. Timișoara – Plopi biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel“ 1969, 412
familii cu 1.120 credincioși
preot Valentin Benchea.

12. Timișoara - Spitalul Județean biserica „Sf. Doctori fără de
arginți Cosma și Damian“, 1.067 familii cu 2.046 credincioși
preot Cosmin Dan
preot Manuel Popescu.

13. Timișoara – „Sf. M. Mc. Gheorghe” capelă, în curs de
organizare
preot Cătălin Goia.

14. Timișoara - Viile Fabric În curs de organizare „Sf. Ap. Petru și Pavel“ 1997, 6.701 familii cu 14.695 credincioși
preot Marius Sfercoci
preot Sorin Lungoci
preot Petru Drăghicescu.

15. Timișoara - Zona Pârvan biserica „Bunavestire“, în construcție, 2000, 282 familii cu 523 credincioși
preot Marius Ioana.

16. Timișoara - Zona Soarelui biserica „Sf. Ier. Nicolae“, 2006, 1.974 familii cu 4.935 credincioși
preot Eugen Murgu
preot Valer Budiul
preot Cristian Miloș
diacon Lucian Teodor Turcuș.

17. Timișoara - Zona Soarelui Sud biserica „Sf. Ier. Nicolae“, 261 familii cu 721 credincioși
preot Voinea Ijeconi
preot paroh Laurian Popa.

18. Timișoara - Zona Tipografilor biserica „Sf. Cuv. Paraschiva“, 2007, 1.125 familii cu 2.561 credincioși
preot Ioan Dumitriu
preot Nicolae Lupșescu
preot Vasile Cuc
capela „Bunavestire“ din incinta I.P.J. Timiș, 2002
preot Cristian-Florin Răduică.

19. Recaș I biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1924, 410 familii cu 1.006 credincioși
preot Ioan Liviu Bugariu.

20. Recaș II biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel“ 2003, 379 familii cu 1.136 credincioși

filia Stanciova, capela „Sf. Ier. Nicolae“, 1927, 65 familii cu 87 credincioși
preot Aurelian Milă.

21. Albina biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1981, 124 familii cu 332 credincioși
preot Marius-Dumitru Ursu.

22. Alioș biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1826, 281 familii cu 731 credincioși
preot Radu-Ioan Meșter.

23. Bazoșu Nou biserica „Sf. Cuv. Paraschiva“ 1961, 95 familii cu 299 credincioși
preot Dorin Muntean.

24. Bazoșu Vechi biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1901, 239 familii cu 592 credincioși
preot Cristian-Gabriel Băican.

25. Bencecu de Jos biserica „Sf. Ier. Nicolae“ 1899, 75 familii cu 120 credincioși
filia Bencecu de Sus, capela „Sf. Ioan Botezătorul“ 1976, 175 familii cu 750 credincioși
preot Viorel Vasile Mînea.

26. Berini biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1975, 127 familii cu 328 credincioși
filia Tormac, fără locaș de cult, 103 familii cu 178 credincioși
preot Ioan Borchescu.

27. Bucovăț „Adormirea Maicii Domnului“ „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1935, 253 familii cu 678 credincioși
preot Gheorghe Ștefan.

28. Buzad biserica „Sf. Ier. Nicolae“ 1962, nr. 92, 86 familii cu 175 credincioși
filia Șarlota, fără locaș de cult, 36 familii cu 76 credincioși
preot Mihai Botiz.

29. Cerneteaz biserica „Sf. Ier. Nicolae“ 1841, 252 familii cu 689 credincioși
preot Iulian Matiș.

30. Chevereșu Mare biserica „Înălțarea Domnului“ 1800, 179 familii cu 415 credincioși
preot Viorel Blidariu.

31. Comeat biserica „Nașterea Maicii Domnului“, 1912, 13 familii cu 26 credincioși
filia Altringen, fără locaș de cult, 7 familii cu 17 credincioși
filia Bogda, capelă, 25 familii cu 60 credincioși
filia Sintar, fără locaș de cult, 7 familii cu 22 credincioși
preot Gheorghe-Victor Dinu-Petre.

32. Covaci biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie“ 1995, 136 familii cu 500 credincioși
preot Vergică Simion.

33. Dragșina biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel“ 1869, 118 familii cu 313 credincioși
preot Ionel Simion.

34. Dumbrăvița biserica „Sf. Ier. Vasile cel Mare“ 2005, 400 familii cu 1.300 credincioși
preot Vasile-Achim Baboș
preot Adrian Nicola.

35. Dumbrăvița Banat II capela „Sf. M. Mc. Gheorghe“, 2008, 389 familii cu 1.162 credincioși
preot Adrian Crașovan
preot Dan Oancea.

36. Fibiș biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1812, nr. 91, 414 familii cu 1.132 credincioși
preot Ioan Bolbos.

37. Ghiroda Veche biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1939, 807 familii cu 2.747 credincioși
preot Caius Andrașoni
preot Ionel-Ciprian Cristea.

38. Giarmata biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1972, 384 familii cu 1.942 credincioși
preot Ioan Sălvan
preot Mihai-Adrian Venter.

39. Giarmata Vii biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1938, 338 familii cu 859 credincioși
preot Vasile Suciuc
preot Ioan Mermeze.

40. Herneacova biserica „Învierea Domnului“ 1870, 138 familii cu 320 credincioși
filia Sălciua Nouă, „Nașterea Maicii Domnului“ 1951, 7 familii cu 15 credincioși
filia Nadăș, fără locaș de cult, 27 de familii cu 37 credincioși
preot Sorin Frujină.

41. Ianova biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1836, 284 familii cu 738 credincioși
preot Ionuț Vîntu.

42. Icloda biserica „Nașterea Maicii Domnului“ 1901, 81 familii cu 228 credincioși
Preot Florian Maxim.

43. Izvin biserica „Sf. Ap. Toma“ 1786, 192 familii cu 535 credincioși
preot Ciprian Ștefoni.

44. Mașloc biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel, Sf. Stelian Paflagonul și Nașterea Maicii Domnului“ 2006, 134 familii cu 260 credincioși
filia Remetea Mică, capela „Nașterea Maicii Domnului și Sf. Pr. Ilie Tesviteanul“ 1979, 50 familii cu 111 credincioși
preot Ilia-Pavlovici Pătruț.

45. Moșnița Nouă biserica „Sf. Prooroc Ilie“ 2007, 317 familii cu 915 credincioși;
preot Ionică Gîță.

46. Moșnița Veche biserica „Înălțarea Domnului“ 1912, 245 familii cu 691 credincioși
preot Ștefan Mezin.

47. Murani biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe“ 1845, 81 familii cu 321 credincioși
preot Petru Temelie.

48. Pișchia biserica „Pogorârea Sf. Duh“ 1991, 294 familii cu 805 credincioși
preot Lucian Spath.

49. Remetea Mare biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1911, 290 familii cu 879 credincioși
preot Vasile Ciotău-Babușcov.

50. Sacoșu Turcesc biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul“ 1925, 215 familii cu 559 credincioși
preot Cristian Păiș.

51. Sânanndrei Colonie biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul“ 2001, 70 familii cu 191 credincioși
preot Teodor Cocan.

52. Stamora Română biserica „Învierea Domnului“ 1862, 170 familii cu 320 credincioși

filia Otvești, fără locaș de cult, 34 familii cu 107 credincioși
preot Ștefan Marenic.

53. Uliuc biserica „Adormirea Maicii Domnului“ 1922, 119 familii
cu 274 credincioși
preot Ovidiu Groza.

54. Unip biserica „Naștera Maicii Domnului “ 1912, 82 familii cu
211 credincioși
preot Eugen Aurel Jurca.

55. Vucova biserica „Naștera Maicii Domnului“ 1895, 57 familii cu
138 credincioși
preot Sorin Galeriu.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN LUGOJ

Adresa: Str. 20 Decembrie '89 nr. 7, Lugoj, 305500

Protopop pr. ic. stav. Ionuț-Viorel Furdean

Telefon: 0256 351 971

Email: protopopiatlugoj@yahoo.com

1. Lugoj I biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1759, capela „Sf. Împ. Constantin și Elena” 1883, 3.735 familii cu 8.376 credincioși
preot Ioan Cerbu
preot Cristian Cerbu
diacon Silviu Iordache.

2. Lugoj II biserica „Învierea Domnului” și „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” 2009, 2.517 familii cu 6.100 credincioși
preot Nicolae Ciucure
preot Ionuț-Viorel Furdean
diacon Daniel Andriescu.

3. Lugoj III biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1991, 597 familii cu 1.492 credincioși
preot Caius-Livius-Irimie Capotescu.

4. Lugoj IV biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavril” 1920, 561 familii cu 1.278 credincioși
preot Dorel Cimponeriu.

5. Lugoj V - Cotu Mic biserica „Sfântul Ioan Botezătorul”, 1.120 familii cu 2.824 credincioși
preot Alin Vărzaru.

6. Lugoj VI biserica „Sf. Ier. Iosif cel Nou de la Partoș”, 160 familii cu 354 credincioși
preot Traian Birăescu.

7. Babșa biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1896, 81 familii cu 180 credincioși
preot

8. Bacova capela „Sf. Prooroc Ilie”, 263 familii cu 802 credincioși
preot Constantin Timariu.

9. Balinț biserica „Învierea Domnului”, 1890, 86 familii cu 173 credincioși
preot Emanuel-Ioan Pavel.

10. Bara biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1885, 75 familii cu 184 credincioși
filia **Lăpușnic** biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavril”
filia **Dobrești** biserica „Sf. Cuv. Parascheva”
preot Daniel Cărăbaș.

11. Belinț biserica „Învierea Domnului”, 1797, 505 familii cu 1.505 credincioși
preot Daniel Otescu.

12. Blajova biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1830, 50 familii cu 116 credincioși
preot **Răzvan** Mateș.

13. Boldur biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1868, 181 familii cu 535 credincioși
preot Andi-Valeriu Pop.

14. Buziaș I biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, 1830, 382 familii cu 1.016 credincioși
preot Sergiu-Marian Zaharia.

15. Buziaș II biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 2004, 234 familii cu 548 credincioși
preot Mircea Maier.

16. Căpăt biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1920, 52 familii cu 135 credincioși
preot Nicolae Cherlea.

17. Chizătău biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1821, 201 familii cu 569 credincioși
preot Valentin Birău.

18. Cireșu biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie”, 1836, 220 familii cu 896 credincioși
filia **Măguri** biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1936
preot Ioan Last.

19. Coșteiu biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1897, 245 familii cu 820 credincioși
preot Marius-Sava Oroian.

20. Criciova biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1885, 110 familii cu 350 credincioși
preot Claudiu Valentin Subescu.

21. Crivina de Jos biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1854, 80 familii cu 188 credincioși
preot Ioan Arimescu.

22. Drăgoiești biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1852, 105 familii cu 197 credincioși
preot Adrian-Sorin Creța.

23. Duboz biserica „Învierea Domnului”, 1925, 207 familii cu 450 credincioși
filia **Cadăr** biserica „Învierea Domnului”, 1862
preot Adrian Solomon.

24. Fădimac biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1837, 55 familii cu 171 credincioși
preot Vasile Dărăbanțu.

25. Ficătari biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1890, 101 familii cu 302 credincioși
preot Ioan Bărburescu.

26. Gavojdia biserica „Înălțarea Domnului” 1928, 320 familii cu 962 credincioși
preot Emanoil Vântu.

27. Gruni biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1891, 77 familii cu 177 credincioși
preot Petru Pereș.

28. Herendești biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1931, 142 familii cu 398 credincioși
preot Petru Pârvoeni.

29. Hezeriș biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1720, 76 familii cu 197 credincioși
filia **Valea Lungă** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1914
preot Viorel Cîncă.

30. Hisiaș biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” 1928, 85 familii cu 281 credincioși
filia **Ghizela**, fără lăcaș de cult
preot Moise Lazăr.

31. Hitiaș biserica „Învierea Domnului” 1901, 215 familii cu 719 credincioși
preot Alin-Nelu Țenche.

32. Hodoș biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1897, 149 familii cu 447 credincioși
filia **Darova** biserica „Adormirea Maicii Domnului”
preot Serioja Covaci.

33. Honorici biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1907, 108 familii cu 325 credincioși

filia **Pădureni** capela „Nașterea Maicii Domnului” 2002
preot Daniel Pele.

34. Ictar-Budinț bisericile „Sf. M. Mc. Gheorghe” 1866, și „Sf. M. Mc. Gheorghe” 1909, 98 familii cu 187 credincioși
preot Nicu-Daniel Sântion.

35. Iosifălau biserica „Adormirea Maicii Domnului” 92 familii cu 272 credincioși
preot Darius-Claudiu Ghera-Rotariu.

36. Jabăr biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1888, 158 familii cu 412 credincioși
preot Aurel-Ioan Andrieș.

37. Jdioara biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1907, 161 familii cu 386 credincioși
preot Vali-Petrică Ungar.

38. Jena biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1813, 130 familii cu 407 credincioși
preot Radu-Mihail Copil.

39. Lugojel biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” 1775, 184 familii cu 451 credincioși
preot Gabriel Petrescu.

40. Nițhidorf biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1999, 265 familii cu 845 credincioși
preot Ovidiu-Daniel-Adrian Balint.

41. Ohaba Forgaci biserica „Învierea Domnului” 1894, 156 familii cu 450 credincioși
preot Nicolae-Valentin Voicu.

42. Oloșag biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1730, 98 familii cu 280 credincioși
preot Constantin Ciurel.

43. Paniova biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1932, 77 familii cu 168 credincioși
preot Tiberiu Brestovicean.

44. Păru bisericile „Nașterea Maicii Domnului” 1875 și „Nașterea Maicii Domnului” 1963, 109 familii cu 256 credincioși
filia **Țipari**, fără lăcaș de cult
preot Dorin Ionescu.

45. Racovița biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1930, 270 familii cu 535 credincioși
preot Ciprian Berariu.

46. Rădmănești biserica „Sf. Prooroc Ilie” 18 familii cu 38 credincioși
preot Ioan Munteanu.

47. Sacoșu Mare biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1860, 309 familii cu 775 credincioși
preot paroh Vasile-Răzvan Marinescu.

48. Sălbăgel biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1879, 91 familii cu 281 credincioși
preot Sergiu Hornyak.

49. Sâlha biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” 1869, 210 familii cu 597 credincioși
preot Adrian-Dumitru Avram.

50. Sârbova biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1909, 83 familii cu 251 credincioși
preot Ioan-Petru Botoș.

- 51. Secaş** biserica „Naşterea Maicii Domnului” 1930, 59 familii cu 171 credincioşi
filia **Crivobara** biserica „Naşterea Maicii Domnului” 1810
filia **Vizma** fără lăcaş de cult
preot Dragoş-Bogdan Vasile.
- 52. Silagiu** biserica „Înălţarea Domnului” 1835, 215 familii cu 703 credincioşi
preot Gheorghe Luminosu.
- 53. Sinersig** biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie” 1913, 133 familii cu 350 credincioşi
preot Ionuţ Bogdan.
- 54. Şanoviţa** biserica „Naşterea Maicii Domnului” 1796, 162 familii cu 480 credincioşi
preot Cristian-Bogdan Laichici.
- 55. Şustra** biserica „Înălţarea Domnului” 1887, 113 familii cu 263 credincioşi
preot Marinel Pitău.
- 56. Tapia** biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie” 1870, 100 familii cu 247 credincioşi
filia **Armădia** biserica „Sf. Cuv. Parascheva” 1924, 32 familii cu 73 credincioşi
preot Daniel-Cristian Rujoni.
- 57. Teş** biserica „Sf. Arh. Mihail şi Gavril” 1929, 127 familii cu 322 credincioşi
filia **Brestovăţ** biserica „Naşterea Maicii Domnului” 1927
filia **Coşari** fără lăcaş de cult
filia **Hodoş** biserica „Învierea Domnului” 1934
filia **Lucareţ** fără lăcaş de cult
preot Sebastian Pîra.

58. Târgoviște biserica „Învierea Domnului” 1925, 117 familii cu 280 credincioși
preot Alin-Vasile Stepan.

59. Topolovățu Mare biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe” 1885, 320 familii cu 756 credincioși
filia **Topolovățu Mic** biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1997
preot Pavel-Ovidiu Foale
preot Ladislau Sasz.

60. V. V. Delamarina biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1908, 122 familii cu 329 credincioși
preot Cristian-Narcis Tiron.

61. Visag biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1931, 56 familii cu 211 credincioși
preot

62. Zgribești biserica „Sf. Cuv. Chiriac Sihastru” 1848, 85 familii cu 180 credincioși
preot Daminescu Petru.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGET

Adresa: Călea Lugojului nr. 41, Făget 305300

Protopop pr. ic. stav. Dorin-Ioan Covaci

Telefon: 0256 320 586

Email: protopopiatulfaget@yahoo.com

- 1. Făget I** biserica „Înălțarea Domnului” 2003, 480 familii cu 1540 credincioși
preot Bujor Păcurar și preot Ioan Jurj.
- 2. Făget II** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1889, 283 familii cu 965 credincioși
preot Cristian Farcaș.
- 3. Bătești** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1938, 90 familii cu 340 credincioși
preot Valentin Murar.
- 4. Bârna** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1974, 44 familii cu 163 credincioși
filia **Sărăzani** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1877, 43 familii cu 130 credincioși
preot Miron Zepa.
- 5. Begheiu Mic** biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1906, 91 familii cu 254 credincioși
filia **Dumbrava** biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 2004, 70 familii cu 172 credincioși
preot Ovidiu Capotescu.
- 6. Bethausen** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 2004, 138 familii cu 445 credincioși
preot Ovidiu Marinescu.

7. Bichigi biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1927, 95 familii cu 302 credincioși
preot Emanuel Ioan Ciusa.

8. Brănești biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1982, 88 familii cu 298 credincioși
filia **Jupânești** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1990, 41 familii cu 136 credincioși
preot Eduard-Grigorie Măstăcănean.

9. Breazova biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1762, 63 familii cu 195 credincioși
preot Alexandru Florin Gana.

10. Bucovăț biserica „Adormirea Maicii Domnului” 95 familii cu 460 credincioși
preot Ionuț Lacatiș.

11. Bunea Mare biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1975, 49 familii cu 163 credincioși
filia **Povergina** biserica „Sf. Prooroc Ilie” 1991, 45 familii cu 133 credincioși
preot Ioan Lazăr.

12. Cladova biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1837, 74 familii cu 282 credincioși
filia **Ierșnic** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 2006, 47 familii cu 122 credincioși
preot Dumitru Crașovan.

13. Cliciova biserica „Învierea Domnului” 1908, 125 familii cu 375 credincioși
preot Nicolae Drăghicescu.

14. Coșava biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1889, 104 familii cu 322 credincioși

filia **Nemeșești** biserica „Sf. Nichita Romanul” sec. XVIII, 16 familii cu 56 credincioși
preot Laurențiu Paulescu.

15. Coșevița biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 18 familii cu 42 credincioși
filia **Groși** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1741, 22 familii cu 54 credincioși
filia **Bulza** biserica „Sf. Ioan Teologul” 1830, 12 familii cu 18 credincioși
preot Petru Capotescu.

16. Coșteiu de Sus biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1908, 38 familii cu 88 credincioși
preot

17. Curtea biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1937, 180 familii cu 555 credincioși
filia **Homojdia** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1751, 21 familii cu 48 credincioși
preot Petrică Barbu.

18. Cutina biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1899, 123 familii cu 339 credincioși
preot Daniel Escariu.

19. Drinova biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1905, 58 familii cu 200 credincioși
preot Florin Florescu.

20. Dubești biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie” 1764, 65 familii cu 200 credincioși
filia **Ohaba Lungă** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1946, 65 familii cu 210 credincioși
preot Radovan Simonescu.

- 21. Fârdea** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1854, 120 familii cu 322 credincioși
filia **Hăuzești** biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1883, 39 familii cu 136 credincioși
preot Bojidar Ieremici.
- 22. Gladna Română** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1896, 91 familii cu 316 credincioși
filia **Gladna Montană** biserica „Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul” 31 familii cu 88 credincioși
preot Valentin Paulescu.
- 23. Jupani** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1913, 63 familii cu 232 credincioși
preot Claudius-Timotei Bihoi.
- 24. Jurești** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 2003, 50 familii cu 150 credincioși
filia **Botești** capela „Adormirea Maicii Domnului” 1980, 15 familii cu 60 credincioși
preot Vasile Costin.
- 25. Leucușești** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1881, 135 familii cu 396 credincioși
preot Bogdan Stănilă.
- 26. Luncani** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1975, 123 familii cu 261 credincioși
filia **Luncanii de Sus**, 10 familii cu 25 credincioși
preot Romel Neamțu.
- 27. Margina** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1938, 208 familii cu 683 credincioși
filia **Zorani** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1737, 18 familii cu 42 credincioși
preot Victor Sava.

28. Mănăștiur biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1902, 231 familii cu 589 credincioși
preot paroh Constantin-Dănuț Stoian.

29. Mâtnicu Mic biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1912, 55 familii cu 149 credincioși
filia **Drăgșinești** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1996, 52 familii cu 160 credincioși
preot Petru-Sebastian Drăgan.

30. Nădrag biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1900, 409 familii cu 951 credincioși
preot Daniel Iancu.

31. Nevrincea biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1834, 59 familii cu 191 credincioși
preot Ion Dragomir.

32. Ohaba Română biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1969, 52 familii cu 148 credincioși
preot Lucrețiu Rusu.

33. Pietroasa biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 2000, 63 familii cu 235 credincioși
filia **Fărășești** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1977, 37 familii cu 130 credincioși
preot Călin-Beniamin Lazăr.

34. Pogănești biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1921, 49 familii cu 190 credincioși
preot Iosif David.

35. Poieni biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1800, 48 familii cu 169 credincioși
filia **Crivina de Sus** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1700, 19 familii cu 50 credincioși
preot Florin-Ionel Cotocea.

36. Răchita biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1894, 402 familii cu 906 credincioși
preot Dacian David.

37. Remetea Luncă biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1937, 74 familii cu 214 credincioși
filia **Pădurani** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1948, 24 familii cu 44 credincioși
filia **Topla**, 2 familii cu 3 credincioși
preot Vasile Ulici.

38. Românești biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1955, 134 familii cu 392 credincioși
preot Ioan-Petru Pană.

39. Sintești biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1811, 115 familii cu 271 credincioși
preot Vasile Manzur.

40. Sudriaș biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 2004, 76 familii cu 219 credincioși
preot Marian Borițoni.

41. Surducu Mic biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1879, 68 familii cu 154 credincioși
filia **Botinești** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1871, 41 familii cu 139 credincioși
preot Georgel Jilavu.

42. Susani biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1912, 83 familii cu 239 credincioși
preot Cristian Ienea.

43. Temerești biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1803, 120 familii cu 400 credincioși
preot Dorin Ioan Covaci.

44. Tomești biserica „Adormirea Maicii Domnului” 2007, 80 familii cu 236 credincioși
filia **Baloșești** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1957, 37 familii cu 111 credincioși
preot Ioan Nicorici.

45. Tomești Colonie biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 2002, 197 familii cu 386 credincioși
preot Adrian Magheț.

46. Traian Vuia biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1884, 89 familii cu 191 credincioși
filia **Săceni** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1938, 29 familii cu 62 credincioși
preot Dorin-Nicolae Jurji.

47. Zolt biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 1935, 58 familii cu 157 credincioși
preot Veniamin Pârvoeni.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN DETA

Adresa: **Str. 1 Mai Nr. 4, Deta, 305200**

Protopop pr. ic. stav. Ionuț-Ciprian Boșca

Telefon: 0256 390 631

Email: deta@arhiepiscopiatimisoarei.ro

1. Deta biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 2009, 771 familii cu 2.245 credincioși
preot Ioan Ciprian Blagoe.

2. Banloc biserica „Înălțarea Domnului”, 1869, 504 familii cu 994 credincioși
filia **Ofsenița** biserică în construcție „Nașterea Maicii Domnului”, 56 familii cu 225 credincioși
preot Ionuț-Ciprian Boșca și preot Petru Achim.

3. Berecuța biserica „Învierea Domnului”, 1925, 53 familii cu 162 credincioși
filia **Mănăstire** capela „Pogorârea Sf. Duh”, 53 familii cu 166 credincioși
preot Zoran Milovanov.

4. Birda biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1911, 207 familii cu 587 credincioși
filia **Sângeorge** capela „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 64 familii cu 174 credincioși
preot Valentin Bugariu.

5. Cebza biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”, 1923, 230 familii cu 540 credincioși
preot Ion Ciprian Ene.

6. Cerna biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1905, 110 familii cu 288 credincioși
preot Ilie Radu.

7. Ciacova biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1900, 408 familii cu 1.136 credincioși
preot Emanuel Popescu.

8. Clopodia biserica „Pogorârea Sf. Duh” și „Sf. Ap. Andrei”, 2011, 123 familii cu 398 credincioși
preot Marius Crăciunescu.

9. Colonia Gătaia biserica „Sf. Ap. Toma” și „Sf. Ier. Nicolae”, 1975, 121 familii cu 265 credincioși
preot Iulian Popa.

10. Denta biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1889, 437 familii cu 1.180 credincioși
preot Achim Miloș.

11. Ferendia biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1848, 151 familii cu 350 credincioși
preot Tiberiu Gherasim.

12. Folea biserica „Sf. Ier. Nicolae”, 1925, 120 familii cu 281 credincioși
preot Radu Mihai Codreanu.

13. Gaiu Mic biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1828, 62 familii cu 151 credincioși
preot *vacant*

14. Gătaia biserica „Învierea Domnului”, 1796, 476 familii cu 1.125 credincioși
preot Călin Ionel Negrea.

15. Gherman biserica „Înălțarea Domnului”, 1878, 68 familii cu 166 credincioși
filia **Lățunaș** capela „Sf. M. Mc. Pantelimon”, 1933, 30 familii cu 61 credincioși
preot Damian Griguşa.

16. Ghilad biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 1812, 325 familii cu 1.309 credincioși
preot Gheorghe Florea.

17. Jamu Mare capela „Învierea Domnului”, 1978, 233 familii cu 610 credincioși
preot Ion Babeu.

18. Jebel biserica „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”, 1750, 591 familii cu 1.698 credincioși
preot Florin Groza.

19. Liebling biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1932, 648 familii cu 2.297 credincioși
filia **Conacu Iosif**, fără locaș de cult, 45 familii cu 129 credincioși
preot Ionuț Dănuț Mania.

20. Livezile biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 1759, 273 familii cu 747 credincioși
filia **Dolaț**, capela „Sf. M. Mc. Dimitrie” 91 de familii cu 304 credincioși
preot Daniel Emil Rusan.

21. Macedonia biserica „Sf. Cuv. Parascheva”, 1903, 113 familii cu 302 credincioși
filia **Gad** biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1935, 28 familii cu 41 credincioși
preot Iuliu Mihail Ursu.

22. Moravița capela „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 1977, 105 familii cu 370 credincioși
filia **Dejan** capela „Pogorârea Sf. Duh”, 2010, 37 familii cu 90 credincioși
preot Pavel Žižica.

23. Obad biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1891, 111 familii cu 382 credincioși
preot Ioan Doț.

24. Opațița biserica „Învierea Domnului”, 1875, 112 familii cu 360 credincioși
filia **Rovinița Mare** biserica „Nașterea Maicii Domnului”, 1924, 53 familii cu 135 credincioși
preot Ionel Rujan.

25. Partoș, mănăstirea „Sfântul Iosif cel Nou”, 82 de familii cu 213 credincioși, arhim. Simeon Stana.

26. Pădureni biserica „Sf. Ioan Botezătorul”, 1837, 393 familii cu 1.054 credincioși
preot Sebastian Petrescu.

27. Percosova biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1910, 86 familii cu 217 credincioși
filia **Butin** biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil”, 1925, 23 familii cu 46 credincioși
preot Adrian Cohuț.

28. Petroman biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel”, 1873, 160 familii cu 453 credincioși
preot Daniel Groza.

29. Sculia biserica „Adormirea Maicii Domnului”, 1864, 115 familii cu 320 credincioși
preot

30. Stamora Germană capela „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul”, 1980, 197 familii cu 619 credincioși
preot Dragoș Georgian Popovici.

- 31.** Șemlacu Mare biserica „Pogorârea Sf. Duh”, 1886, 64 familii cu 143 credincioși
preot
- 32. Șipet** biserica „Duminica Tuturor Sfinților”, 1936, 245 familii cu 690 credincioși
preot Nicolae-Marcel Moclinda.
- 33. Toager** biserica „Sf. Cuv. Parascheva”, 1908, 102 familii cu 260 credincioși
filia **Giera**, fără locaș de cult, 40 familii, 94 credincioși
filia **Grăniceri**, fără locaș de cult, 41 familii, 112 credincioși
preot George Danciu.
- 34. Voiteg** biserica „Sf. M. Mc. Gheorghe”, 1912, 430 familii cu 1.215 credincioși
preot Dragan Giorgiev.

**PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SÂNNICOLAU
MARE**

Adresa: str. Calea lui Traian nr. 15A, Sânnicolau Mare, 305600

Protopop pr. ic. stav. Marius Podereu

Telefon: 0256 371 175

Email: por_sannicolaumare@yahoo.com

1. Sânnicolau Mare biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1903, 1650 familii cu 5690 credincioși
preot Marius Podereu
preot Călin Cioban.

2. Beba Veche biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1779, 205 familii cu 510 credincioși
filia **Cherestur**, fără locaș de cult, 10 familii, 28 credincioși
filia **Pordeanu**, fără locaș de cult, 4 familii cu 10 credincioși
preot Viorel Pescar.

3. Biled capela „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1982, biserica în construcție „Sf. Treime” 2019, 633 familii cu 1175 credincioși
preot Marius Ruscu.

4. Bulgăruș biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1940, 360 familii și 925 credincioși
preot Valentin Cazac.

5. Cenad biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1880, 460 familii cu 1025 credincioși
preot Gheorghe Covaci.

6. Cheglevici capela „Schimbarea la Față” 1986, 380 familii cu 1200 credincioși
filia **Dudeștii Vechi** capela „Sf. Ap. Petru și Pavel”, 300 familii cu 900 credincioși
preot

7. Comloșu Mare biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1794, 631 familii cu 1684 credincioși
preot Cezar Cojocaru.

8. Comloșu Mic (III rural) capela „Sf. M. Mc. Dimitrie” 129 familii cu 256 credincioși
filia **Lunga** biserica „Înălțarea Domnului” 95 familii cu 197 credincioși
preot Ioan Andoni.

9. Gelu biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1991, 170 familii cu 520 credincioși
preot Vasile Sauca.

10. Gottlob biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” 1967, 228 familii cu 885 credincioși
filia **Vizejdia**, fără locaș de cult, 56 familii cu 113 credincioși
preot paroh Vasile-Cosmin Chiroiu

11. Grabaț biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1949, 263 familii cu 770 credincioși
Preot Cristian Capotă.

12. Iecea Mare biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1987, 501 familii cu 1100 credincioși
preot Iancu-Ciprian Goguț.

13. Iecea Mică capela „Pogorârea Sf. Duh” 2015, 180 familii cu 340 credincioși
preot Dinu-Constantin Bîzgan.

14. Igrîș biserica „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” 1819, 312 familii cu 786 credincioși
preot Gheorghe Chiriac.

15. Lenauheim biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1948, 411 familii cu 978 credincioși
preot Aurelian Ciucur.

- 16. Lovrin** biserica „Sf. Ier. Nicolae” 1972, 573 familii cu 1725 credincioși
preot Paul-Cosmin Iosivuț.
- 17. Nerău** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1910, 170 familii cu 280 credincioși
preot Iosif-Valer Coca.
- 18. Periam** biserica „Nașterea Maicii Domnului” 1926, 690 familii cu 2358 credincioși
preot Nicolae-Valer Cioica.
- 19. Pesac** biserica „Înălțarea Domnului” 1810, 260 familii cu 870 credincioși
preot Svetozar Mladenov.
- 20. Saravale** biserica „Sf. Împ. Constantin și Elena” 1898, 450 familii cu 1294 credincioși
preot Dan Șirianțu.
- 21. Satchinez** biserica „Sf. M. Mc. Dimitrie” 1804, 500 familii cu 1500 credincioși
preot Mihai Herghelegiu.
- 22. Sânpetru Mare** biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” 2019, 250 familii cu 800 credincioși
preot Ștefan Dumitrescu.
- 23. Sânpetru Mic** biserica „Sf. Împ. Constantin și Elena” 2015, 70 familii cu 200 credincioși
preot Gheorghe Vițelar.
- 24. Șandra** biserica „Adormirea Maicii Domnului” 1985, 492 familii cu 1179 credincioși
preot Nicolae Andreescu.

- 25. Teremia Mare** capela „Pogorârea Sf. Duh” 1994, 550 familii cu 1978 credincioși
filia **Teremia Mică**, capela „Sf. Cuv. Paraschiva” 2005, 82 familii cu 320 credincioși
preot Liviu Bogos
preot Ioan Ursulețu.
- 26. Tomnatic** capela „Nașterea Maicii Domnului”, 1980, biserică în construcție, 2015, 400 familii cu 1450 credincioși
preot Alexandru Ciovârname.
- 27. Uihei** capela „Nașterea Maicii Domnului” 1937, 100 familii cu 253 credincioși
preot Cristian Preian.
- 28. Valcani** biserica „Sf. Cuv. Paraschiva” 1789, 260 familii cu 842 credincioși
preot Ilie Faur.
- 29. Variaș** biserica „Pogorârea Sf. Duh” 1992, 400 familii cu 1148 credincioși
preot Eftimie Cristea.

PARACLISE MITROPOLITANE

Învierea Domnului, în incinta reședinței mitropolitane, Blv. C.D. Loga nr. 5-7 (este folosit pentru serviciile religioase ocazionate de adunări eparhiale, întruniri și pentru rânduiele zilnice ale monahiilor de la Centrul eparhial)

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Evanghelist Luca, în incinta Colegiului Național C.D. Loga, Camil Petrescu nr. 1.
Slujitori: preot Cristian Feraru și ieromonah dr. Rafael Povîrnaru

PREOȚI CU MISIUNE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Timișoara

La spitale: Cosmin Dan, Manuel Popescu, Dorian Opreșor, Vasile Cojocaru, Silviu Damșe, Gabriel Marineasa, Nicolae Zisu și Oliviu Crișan

La penitenciar: Florin Avram

La armată: Andrei Dragoș Chiriliuc

La hipoacuzici: Eugen Bendariu

La Direcția pentru protecția copilului: Horia Rodean

La căminul pentru persoane vârstnice: Mihai Filip

Biserica „Buna Vestire” din incinta Inspectoratului județean de Poliție

Slujitor: Cristian Răduică

Lugoj**La centrele de plasament:** Traian Birăescu**La armată:** dr. Emanuel Gafița**Ciacova****La căminul de bătrâni:** Irinel Dinu**Gătaia****La spitalul de psihiatrie:** Iulian Popa și Matei Codruț**Jebel****La spitalul de psihiatrie:** Ioan Vasile Cheregi**Găvojdia****La centrele de plasament:**

CRONICA ANULUI 2021

HIROTONII

Întru preot

1. Emanuel-Ioan Pavel, pe seama parohiei Balinț, protopopiatul Lugoj
2. Timotei Anișorac, pe seama parohiei Timișoara Fratelia, protopopiatul Timișoara I
3. Cătălin-Eugen Ionele pe seama parohiei Hodoni, protopopiatul Timișoara I

HIROTESII

Întru iconom stavrofor

1. Ionuț-Viorel Furdean de la parohia Lugoj II „Învierea Domnului”, protopopiatul Lugoj
2. Dorin-Ioan Covaci de la parohia Temerești, protopopiatul Făget
3. Cristian-Lucian Păiș de la parohia Sacoșu Turcesc, protopopiatul Timișoara II
4. Călin-Beniamin Lazăr de la parohia Pietroasa, protopopiatul Făget
5. Ioan Jurji de la parohia Becicherecu Mic, protopopiatul Timișoara I
6. Ilie Dumitru de la parohia Becicherecu Mic, protopopiatul Timișoara I

7. Eugen-Silviu Bendariu de la comunitatea de hipoacuzici, Sectorul social
8. Ionuț-Ciprian Boșca de la parohia Banloc, protopopiatul Deta

Întru iconom

1. Ciprian-Ioan Iancu Goguț de la parohia Iecea Mare, protopopiatul Sânnicolau Mare
2. Valer-Nicolae Cioica de la parohia Periam, protopopiatul Sânnicolau Mare
3. Dumitru Crașovan de la parohia Cladova, protopopiatul Făget

PREOȚI PENSIONAȚI

1. Virgil Roșu – Pădureni, protopopiatul Deta
2. Caius-Livius-Irimie Capotescu – Lugoj III „Pogorârea Sfântului Duh”, protopopiatul Lugoj
3. Ioan Traian Drăgănescu – Timișoara Fratelia, protopopiatul Timișoara I
4. Ioan Cerbu – Lugoj I „Adormirea Maicii Domnului”, protopopiatul Lugoj
5. Bujor Păcurar – Făget I „Înălțarea Domnului”, protopopiatul Făget
6. Vasile Muntean – Lugoj I „Adormirea Maicii Domnului”, protopopiatul Lugoj
7. Ion Burdea – Hodoni, protopopiatul Timișoara I
8. Miron Zepa – Bârna, protopopiatul Făget
9. Ioan-Adrian Chermeleu – Timișoara Zona Dacia
10. Pavel Popa – Căpăt, protopopiatul Lugoj
11. Petru Capotescu – Coșevița, protopopiatul Făget
12. Ioan Rujan – Opațița, protopopiatul Deta
13. Petru Berbentia – Timișoara Pădurea Verde, protopopiatul Timișoara II
14. Ioan Bolbos – Fibiș, protopopiatul Timișoara II
15. Gheorghe Luminosu – Silagiu, protopopiatul Lugoj
16. Eugen-Silviu Bendariu – comunitatea de hipoacuzici, Sectorul social

17. Ioan Doț – Obad, protopopiatul Deta
18. Gheorghe Băra – Igrăș, protopopiatul Sânnicolau Mare
19. Achim-Nicolae Miloș – Denta, protopopiatul Deta
20. Mihail Duma – mănăstirea Timișeni-Șag, protopopiatul Timișoara I
21. Ioan Prisăcean – Deta, protopopiatul Deta

PREOȚI DECEDAȚI

Activi

1. Florin Matyaș – parohia Beba Veche, protopopiatul Sânnicolau Mare
2. Protosinghelul Iov Crețu – mănăstirea Săraca, protopopiatul Deta

Pensionari

1. Victor Mițiga
2. Sorin Rațiu
3. Ioan Popa
4. Constantin Cocioba
5. Liviu Negoită
6. Eugen Bota
7. Ioan Popeți
8. Ioan Gașpar
9. Gheorghe Bruznican
10. Constantin-Rusalin Pavel
11. Emil Paven
12. Aurel Popescu
13. Nicolae Belean

MĂNĂSTIRI ȘI SCHITURI

Mănăstirea Timișeni

(de călugărițe, 35 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul“ – 29 august și „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș“ – 15 septembrie

Adresa: comuna Șag, județul Timiș

Telefon: 0256/394885

Acces: Rutier: DN 59 Timișoara, spre Sud – com. Șag (14 km).

C.F.: Timișoara – Reșița, halta Timișeni

Stareță: monahia stavroforă Casiana Șimon

Slujitori: arhim. Simeon Stana, pr. ic. stavr. dr. Marius Florescu, protos. Mihail Duma și pr. ic. stavr. Nicolae Fiț

Este ctitoria mitropolitului Vasile Lazarescu, din anul 1944. A fost înzestrată prin osteneala exarhului mănăstirilor din Banat din acea vreme, Justinian Dalea. Serviciile religioase se oficiau la început în capela amenajată în interiorul imobilului. Desființată în timpul regimului comunist, a fost reorganizată prin stăruința Mitropolitului dr. Nicolae Corneanu.

Prima biserică s-a construit între 1968–1972. Pictura a fost executată de Victor Jurca din Lugoj, iar sfințirea lăcașului s-a făcut la 29 august 1972. Între timp s-a mai construit o clădire în care există stăreția, trapeza și o parte din chilii. După 1990 s-a dat în folosință un corp de clădire pentru pelerini.

În 2002 a început construcția unei biserici noi, a cărei piatră de temelie s-a pus în 10 mai, de praznicul Izvorul Tămăduirii, de către Mitropolitul Nicolae Corneanu. Tot atunci sa început construcția unui nou corp administrativ, finalizat în anul 2011.

În ziua de 4 iulie 2009, mănăstirea a fost vizitată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, aflat în vizită canonică în eparhia Timișoarei.

Biserica nouă a fost târnosită la data de 29 august 2012 de către P.S. Episcop-vicar Paisie Lugojanul.

În anul 2016 s-a împodobit cu pictură în mozaic aghiazmatarul din curtea mănăstirii. Între 2015-2016 s-a construit un nou corp administrativ în incinta mănăstirii, pe locul vechii bucătării.

În ianuarie 2020 s-a sfințit pictura noului paraclis de iarnă, aflat la etajul I al mănăstirii, de către Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan. Este în etapă de finalizare construcția unui nou corp administrativ pentru protocol.

Mănăstirea „Izvorul Miron“ (de călugărițe, 8 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul“ – 20 iulie și „Izvorul Tămăduirii“ – vinerea din săptămâna Luminată

Adresa: sat Românești, comuna Tomești, județul Timiș

Telefon: 0256/334657

Acces: Rutier: DN 68 A Lugoj, Traian Vuia (21 km) – Făget (15 km) – Coșava (11 km), ramificație la dreapta, DL 108 spre Românești (5 km)

Stareță: monahia Harisa Cruceanu

Slujitori: ierom. Marcu Borgovan și ierom. Eftimie Voaideş

În anul 1910, episcopul Miron Cristea, viitorul patriarh, a făcut o vizită canonică în parohiile din aceste locuri și sesizând frumusețea peisajului, a hotărât zidirea unei mănăstiri pe locul numit „Balta caldă“. Temelia bisericii s-a pus în anul 1912, biserica zidindu-se prin dania episcopului Miron Cristea și a familiei Glava din

Românești. A fost terminată în 1929 și inaugurată în 1931. În 1980 au început lucrările de restaurare a acestui așezământ, iar biserica a fost repictată, astfel că, la 20 iulie 1991, când se prăznuiește și hramul, a fost resfințită.

După 1995 s-au efectuat ample lucrări de construcție: un paraclis, trapeza, un corp de chilii, bibliotecă, spații de cazare, etc.

În 8 iunie 2003 s-a sfințit noul paraclis cu hramul „Izvorul Tămăduirii” prin Preasfințitul Episcop Lucian al Caransebeșului, pe atunci episcopvicar al eparhiei Timișoarei. La 20 iulie același an s-a târnosit paraclisul de vară, aflat în curtea așezământului.

Biserica veche a mănăstirii se află în faza de reconstrucție.

Începând cu anul 2015, la inițiativa Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan, mănăstirea a primit destinație pentru călugărițe, fiind aduse aici câteva monahii din Episcopia Covasnei și Harghitei, împreună cu preotul lor duhovnic.

Mănăstirea Săraca

(de călugări, 6 viețuitori, viață de obște)

Hram: „Schimbarea la Față” – 6 august și „Bunavestire” – 25 martie

Adresa: sat Șemlacu Mic, comuna Șemlacu Mare, județul Timiș
Telefon: 0256/410005

Acces: Rutier: DN 59 Timișoara, spre Sud – Voiteg (30 km), ramificație la dreapta, spre Gătaia (19,5 km) – ramificație la dreapta, DL spre Butin – Șemlacu Mic (21 km)

Stareț: arhimandrit Climent Vântu

Slujitori: arhim. Climent Vântu și ierod. Sofronie Avădanei

Mănăstirea Săraca este cea mai veche din eparhie, fapt pentru care macheta bisericii a fost inclusă în stema Arhiepiscopiei Timișoarei.

Originea mănăstirii nu se cunoaște cu certitudine. După unii istorici, ar data din secolele XIII–XIV. Un document papal din 1204

arată limpede că în părțile Șemlacului existau numeroase mănăstiri „grecești“, adică ortodoxe și numai una catolică. Mai mult ca sigur, ca și construcție de lemn, această mănăstire de la Șemlac a ființat și în secolul al XII-lea. Structura ei din lemn va fi fost înlocuită ulterior cu alta de zid. Într-adevăr, cercetările arheologice au propus o datare a respectivului așezământ monahal în a doua jumătate a secolului XIV (pr. prof. dr. Vasile Muntean).

Alți cercetători, pornind de la vechiul strat de pictură, susțin că mănăstirea a fost zidită în secolele XVI–XVII. Din analiza documentelor istorice, reiese că între anii 1270–1271 mănăstirea desfășura o bogată activitate. Informații suplimentare datează de la începutul secolului al XV-lea, când superiorul călugărilor franciscani raporta că mănăstirea este o apărătoare a „schismaticilor“, adică a ortodocșilor.

În anul 1780, mănăstirea nemaiputând plăti dările către Coroană este scoasă la licitație și cumpărată de familia Ostoici, care va folosi biserica pentru adăpostirea criptei familiale, până în anul 1934.

În 1865 mănăstirea se găsea în paragină. Între 1934–1939 se află sub oblăduirea Episcopiei Caransebeșului, iar mai târziu sub aceea a Arhiepiscopiei Timișoarei. Din 1948 și până în 1987 a fost utilizată de parohia Șemlacu Mic. În anul 1987, la stăruința Mitropolitului dr. Nicolae Corneanu, și-a redobândit statutul de mănăstire.

Așezământul a fost complet restaurat și așezat în bună stare de funcționare. În anul 1996 i s-a adăugat o clădire nouă pentru chilii. În anii din urmă sau reconstruit din temelii stăreția și paraclisul de iarnă cu hramul „Bunavestire“, târnosit de către Preasfințitul Episcopvicar Paisie Lugojanul la data de 6 august 2007.

În ultimii ani la mănăstire s-au derulat unele lucrări de construcție: trapeză, spații de cazare, ș.a.

În anul 2016 s-a asfaltat drumul până la mănăstire (de la Șemlacu Mare).

Mănăstirea Cebza **(de călugărițe, 22 viețuitoare, viață de obște)**

Hram: „Înălțarea Sfintei Cruci“ – 14 septembrie

Adresa: sat Cebza, orașul Ciacova, județul Timiș

Acces: Rutier: DN 59 (E 94) Timișoara, spre Sud – Jebel (18 km) – ramificație la dreapta, DL spre Sud-Vest – Ciacova (9 km) – Cebza (7 km)

Stareță: monahia Eufimia Ciocloda

Slujitor: protos. Serafim Grozăvescu

Despre timpul când s-a construit biserica mănăstirii, aflată azi în mijlocul cimitirului parohial și despre călugării care au viețuit aici nu se știe prea multe. Primele informații se află în istoriografia străină care vorbește de existența unui vechi locaș de închinare și de izvorul aflat sub altarul bisericii, considerat de credincioși ca având puteri vindecătoare. Tradiția atribuie bisericii mănăstirești de la Cebza origini mult anterioare secolului al XVIII-lea, actuala construcție fiind continuatoarea mai multor înaintașe, care au fost ridicate pe locul celei de astăzi. Sub denumirea de „mănăstire“, la Cebza găsim unele însemnări pe cărțile vechi bisericești. Astfel pe fila unui Antologhion este următoarea însemnare: „Biserica s-a zidit la 1758 cu turn de lemn“, amintind și de înnoirile care s-au făcut în 1780 și 1815. Pe fila manuscrisului unei Evanghelii găsim scris cu cirilică următoarele: „În curgerea anului 1850 s-au acoperit mănăstirea cu cheltuiala bisericii prin rânduiala tutorilor (epitropilor) Vitu Chirică și Păun Tradii, iar preoții Trăilă Musteț, Andrei Olariu, Ioan Petrovici și Grigorie Petcu capelan...“. O altă însemnare spune: „Spre aducerea aminte. În curgerea anului 1882 s-au acoperit sfânta mănăstire cu șindrilă de nou cu cheltuiala bisericii prin preotul Alexandru Bugariu și George Treta chinez (primar) și Simion Treta ca tutore la sfânta mănăstire“.

Biserica veche, monument istoric, aflată actualmente în cimitirul satului, purtând hramul „Înălțarea Sfintei Cruci“, este construită din lemn, în formă dreptunghiulară, fiind de o simplitate impresionantă, având fundația din cărămidă, iar pereții din bârne de stejar, peste care s-a aplicat tencuială și acoperișul din șindrilă.

La stăruința vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Corneanu, în anul 1996 s-a reactivat acest vechi așezământ monahal pentru călugărițe. Slujbele se oficiază acum în biserica din incinta corpului nou de clădire, finalizat în anul 2006.

Se află în fază avansată o parte din incinta mănăstirească constând din: zid împrejmuitoar, clopotniță, dependințe ș.a.

Mănăstirea Petroasa Mare (de călugări, 4 viețuitori, viață de obște)

Hram: „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil“ – 8 noiembrie și Duminica Tuturor Sfinților (prima după Rusalii)

Adresa: sat Petroasa Mare nr. 321, comuna Victor Vlad Delamarina, județul Timiș

Acces: Rutier: DL 136 Lugoj – Herendești – Petroasa Mare (6 km)

Stareț: ierom. Ștefan Mateș

Slujitori: ierom. Ștefan Mateș și preot Mugurel Sava

Așezământul a fost ctitorit de monahia Mihaela și nepotul acesteia, Constantin Drădean, care au cumpărat un teren proprietate personală la marginea satului. În 1995 Consiliul Eparhial aprobă înființarea mănăstirii, cu destinație pentru călugări. La 22 februarie 1996 sa obținut aprobarea Sfântului Sinod. În același an au început lucrările de construcție, iar sfințirea noului așezământ monahal sa făcut de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea aceea episcopvicar la Timișoara, la 26 august 2001, când erau deja finalizate parțial biserica și corpul de chilii.

În curs de pictare se află biserica, urmând ca în curând să înceapă construcția unei alte părți din incinta așezământului.

În anul 2021 s-a hotărât ca șezământul monahal pentru monahii din localitatea învecinată V. V. Delamarina să depindă d.p.d.v. administrativ și duhovnicesc de mănăstirea Petroasa Mare.

Mănăstirea Fârdea
(de călugărițe, 10 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Adormirea Maicii Domnului“ – 15 august și „Sfânta Cuvioasă Paraschiva“ – 14 octombrie

Adresa: comuna Fârdea, județul Timiș

Telefon: 0256/335473

Acces: Rutier: DN 68A Lugoj–Făget–Deva, din Traian Vuia (21 km) ramificație la dreapta DJ 681A spre Surducu Mic – Fârdea (11 km).

Stareță: monahia Antonia Sfrijan

Slujitori: ierom. Maxim Anton și protos. dr. Nectarie Arvai

A fost înființată în anul 2001 cu binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Corneanu, mai întâi ca schit. Piatra de temelie s-a pus de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea aceea episcopvicar al eparhiei Timișoarei, la 12 august 2001. Este așezată în vecinătatea lacului de acumulare Surduc. Serviciile religioase se oficiază în biserica nou construită și sfințită la 12 octombrie 2003. În anul 2004 au fost finalizate lucrările la chilii, așezate sub formă de căsuțe de jur împrejurul bisericii, precum și turnul clopotniță. În ultimii ani s-au construit corpul principal de chilii și stăreția.

În atelierile de croitorie și broderie se confecționează veșminte clericale și acoperăminte pentru biserică: prapori, epitafe ș.a.

Mănăstirea Luncanii de Sus
(de călugărițe, 3 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Acoperământul Maicii Domnului“ – 1 octombrie și „Sfinții Împărați Constantin și Elena“ – 21 mai

Adresa: sat Luncanii de Sus, comuna Tomești, județul Timiș

Acces: A1 Timișoara – Făget – Margina, coborâre, apoi ramificație spre dreapta DL Curtea - Românești – Tomești – Luncanii de Jos (16 km)

Stareță: monahia stavroforă Filotea Nistor

Slujitor: preot ic. stavr. Valentin Popovici

A fost înființată în anul 2001 cu binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Corneanu, mai întâi ca schit. Piatra de temelie s-a pus de către P.S. Episcop Lucian al Caransebeșului, pe vremea când era episcopvicar la Timișoara, la 12 august 2001. Biserica, sfințită în anul 2003, la fel ca întreg așezământul, este din lemn și impresionează prin dimensiunile sale. Alte lucrări de construcție s-au desfășurat între anii 2001–2006. Mănăstirea are și o mică gospodărie proprie. Un corp administrativ nou s-a finalizat în cursul anului 2015.

La 1 octombrie 2015 Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan a sfințit troița aflată la intrarea pe drumul ce urcă spre mănăstire, din drumul local Valea lui Liman – Luncanii de Jos.

Aici a viețuit în ultimii ani de viață părintele arhimandrit Ieronim Stoican († 2011), cunoscut ca preot de mir la mai multe parohii din județul Timiș și apoi ca ieromonah slujitor la mănăstirea Vasiova din județul Caraș-Severin.

Mănăstirea Morisena (de călugărițe, 2 viețuitoare, viață de obște)

Hram: „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul“ – 24 iunie

Adresa: comuna Cenad, județul Timiș

Acces: DN6 Timișoara–Sânnicolau Mare–Cenad, 75 km N de Timișoara, se află la hotarul comunei Cenad și se vede de pe șosea.

Stareță: monahia Ștefania Fronea

Slujitor: ierom. Matei Hădărig

A fost înființată în anul 2003, pe temeiul faptului că la Cenad (vechea Morisena) exista în jurul anului 1002 o mănăstire de călugări răsăriteni, una dintre cele mai vechi atestată documentar pe teritoriul țării noastre. S-a considerat că prezența unui locaș monahal în această parte a eparhiei ar contribui la revigorarea vieții bisericești.

La 24 iunie 2005 s-a târnosit biserica prin P.S. Episcop-vicar Lucian Lugojanul. Tot atunci s-au binecuvântat corpul principal de clădire și paraclisul de vară, toate construite în plin câmp, pe un teren altădată arabil.

Mănăstirea Dobrești **(de călugări, 3 viețuitori, viață de obște)**

Hram: „Sfânta Cuvioasă Paraschiva“ – 14 octombrie, „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul“ – 20 iulie și „Sfântul Voievod Ștefan cel Mare“ – 2 iulie

Adresa: sat Dobrești, comuna Bara, județul Timiș

Telefon: 0256/333199

Acces: rutier:

Varianta I: E 70 Timișoara–Lugoj, la intrare în Coștei ramificație la stânga, DL 85 Balinț–Bara, ramificație la dreapta spre Lăpușnic–Dobrești

Varianta II: DN 68A Făget–Lugoj, ramificație la dreapta spre Mănăștur, spre Bethausen pe DJ 609B, ramificație la dreapta, Cladova–Ohaba Lungă, ramificație spre Dobrești

Stareț: protosinghel Matei Buliga

Slujitori: protos. Matei Buliga și ierod. Pantelimon Chirilă

S-a înființat în anul 2003, la inițiativa și cu stăruința Preafericitului Părinte dr. Daniel Ciobotea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la acea vreme mitropolit al Moldovei și Bucovinei, originar din Dobrești, care a achiziționat un teren pentru construcția așezământului.

În prezent, obștea monahilor locuiește într-o casă din sat care a fost achiziționată în anul 2003, împreună cu câteva grădini.

La 23 octombrie 2005, cu binecuvântarea Chiriarhului locului, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei și P.S. Episcopvicar Lucian Lugojanul de la Arhiepiscopia Timișoarei, împreună cu mai mulți preoți și diaconi au sfințit locul pe care se va construi biserica, așezând piatra de temelie.

La 6 iulie 2009 Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a vizitat, pentru prima dată în această calitate, mănăstirea de la Dobrești.

Demisolul noii biserici s-a dat în folosință la data de 14 octombrie 2010, după sfințirea oficiată de către Preasfințitul Episcop Lucian al Caransebeșului și Preasfințitul Episcopvicar Paisie Lugojanul.

Biserica mănăstirii, monumentală, este în fază de pictare. La 2 iulie 2013 s-a sfințit crucea principală de pe biserica mănăstirii, prin P.S. Episcop-vicar Paisie Lugojanul, iar la 11 octombrie 2015 s-au sfințit și celelalte cruci.

Mănăstirea Partoș (de călugări, 8 viețuitori, viață de obște)

Hramuri: „Înălțarea Sfintei Cruci“ (14 septembrie) și „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș“ (15 septembrie)

Adresa: sat Partoș, com. Banloc, jud. Timiș

Telefon/fax: 0256/417491

Email: contact@partos.ro

Acces rutier: DN 59 Timișoara–Moravița, DN 595B Deta–Banloc, DJ 184 Banloc–Partoș. Se află la 57,5 km de Timișoara și 14 km de Deta.

Stareț: arhim. Simeon Stana

Slujitori: arhim. Simeon Stana, ieroschim. Serapion Pantea, ieroschim. Simeon Nemeș și diacon Ionel Csudor

Conform cercetătoarei Luminița Munteanu-Dumitriu, Partoșul s-a zidit la începutul secolului al XV-lea (vol. „Itinerare arheologice bănățene“). Cea mai veche mențiune documentară ce ne este cunoscută despre acest așezământ monahicesc datează din 1571, după 19 ani de la ocuparea Banatului de către turci, când ieromonahul Laurențiu, aflat în drum spre Brașov și Alba Iulia, zăbovește timp mai îndelungat aici și face danie o tipăritură din 1562.

Harta austriacă a Banatului din 1723 înfățișează mănăstirea ca izolată, înconjurată de păduri întinse și de mlaștini. Trecuse deci prin cei 164 ani de stăpânire otomană și peste luptele ce s-au succedat în acest răstimp, când s-au nimicit o mare parte din documentele și cărțile pe care le-a avut, ca apoi din ce a mai rămas, să se înstrăineze, după desființare. În iarna grea a anului 1777, cum spun scrierile vremii, călugării pleacă îndurerăți că lasă fără veghe mormântul ce adăpostea moaștele Sfântului Iosif.

Loc sfințit prin faptele și moaștele Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș, spre care se îndreaptă pelerinul din Timișoara, în 1749, cerând ocrotirea în lunga călătorie până la Ierusalim și unde Marcu Muțiu zidește în 1750 frumoasa biserică, mănăstirea își va continua misiunea de apărătoare a Ortodoxiei. După patru ani de la desființare, în 1782, protopopul Ioan Șuboni, ca prinos de recunoștință, lasă unui bun meșter să zugrăvească, se pare, după o icoană dispărută, chipul Sfântului Iosif ce se păstrează și astăzi. În zilele noastre, mănăstirea își prăznuiește hramul în ziua Înălțării Cinstitei Cruci, când credincioșii vin ca odinioară să-și întărească sufletele, deși vechiul hram este la Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil.

În anul 1944, sub îngrijirea Centrului eparhial, mănăstirea a fost reactivată, așezându-se aici călugărițe. În anii comunismului viața monahală de aici a fost întreruptă, locul fiind luat de parohia Partoș. Între anii 1955– 1956 se efectuează săpături în interiorul bisericii vechi. În anul 1956 moaștele Sfântului Iosif cel Nou sunt scoase din mormânt și duse la catedrala mitropolitană în vederea canonizării oficiale, unde se află și astăzi.

La 6 martie 2008, Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Banatului, întrunit sub președinția Mitropolitului Nicolae al Banatului, a hotărât, pe baza propunerii Consiliului Eparhial, reînființarea mănăstirii Partoș, cu destinație pentru călugări.

După ce mănăstirea a fost reînființată, s-au executat importante lucrări de renovare și întreținere a interiorului celor două biserici și a întregii incinte.

La 8 noiembrie 2012 s-a dat în folosință „Casa Regina Elisabeta”, aflată în vecinătatea așezământului, care cuprinde o colecție muzeală și o bibliotecă bogată.

În cursul anului 2015 s-a asfaltat drumul de la Banloc la Partoș și au început lucrările de construcție a unui nou corp administrativ, lucrări continuate și în anii din urmă, inclusiv în anul 2021.

În toamna anului 2017 a luat ființă cantina socială a mănăstirii, unde zilnic i-au masa copiii care învață la școala din sat. Mănăstirea, prin personal adecvat, asigură pentru acești copii și cursuri de „after school”.

La 3 noiembrie 2020 a trecut la cele veșnice părintele ieromonah Varlaam Almăjanu, primul stareț al mănăstirii de la reînființarea din anul 2008, fiind înmormântat în incinta mănăstirii, o zi mai târziu, în prezența Î.P.S. Mitropolit Ioan al Banatului.

Mănăstirea „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului” – Sânaandrei Colonie

Stareță: monahia Esia Darie

Slujitor: preot ic. stavr. Teodor Cocan

Schitul Ierșnic

(de călugărițe, o viețuitoare, în organizare)

Hram: „Sfânta Treime” – a doua zi de Rusalii

Adresa: sat Ierșnic, comuna Ohaba Lungă, județul Timiș

Acces rutier: drumul E70 Timișoara–Lugoj, ramificație la stânga pe drumul 609B Coștei–Balinț–Bethausen, apoi ramificație stânga pe drumul 609 Bethausen–Cladova–Ierșnic

Stareță: monahia Marina Fecioru

Este ctitoria credinciosului Aurel Filip din localitatea Ierșnic, care influențat de personalitatea Părintelui Arsenie Boca, a dorit să înalțe o mănăstire.

Anul 1996 a reprezentat un început de drum în edificarea așezământului monahal de la Ierșnic, când, „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința de lucru din 13–14 februarie 1996, luând în examinare adresa Arhiepiscopiei Timișoarei nr. 229C/1995 cu recomandarea înființării unei mănăstiri pentru călugări, în apropierea localității Ierșnic Cladova, jud. Timiș; din documentație rezultând că mănăstirea ar urma să fie construită din inițiativa credinciosului Aurel Filip din Lugoj, care deține 2 ha de teren, materiale de construcție, beneficiind și de sprijinul credincioșilor...; în temeiul prevederilor

art. 8 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale, conform căruia «înființarea sau desființarea unei mănăstiri se aprobă de către Sfântul Sinod la propunerea Chiriarhului locului»; la propunerea Comisiei pentru doctrină, viața religioasă și pentru mănăstiri, Sfântul Sinod a hotărât: aprobă înființarea unei mănăstiri în apropierea localității Ierșnic Cladova, jud. Timiș, cu destinația pentru călugări, urmând a se organiza și funcționa potrivit rânduielilor tradiționale bisericești, subordonată canonic și administrativ Arhiepiscopiei Timișoarei“.

Un alt moment important în destinul așezământului monahal de la Ierșnic la constituit hotărârea Consiliului Eparhial din 21 octombrie 2010. În raportul sectorului Exarhatul mănăstirilor se sublinia transferul de proprietate al terenului de 4 ha și a construcțiilor aferente conform C.F. nr. 400123 și C.F. nr. 400124, ambele aparținând localității Ohaba Lungă, de la credinciosul Aurel Filip, pe seama Arhiepiscopiei Timișoarei.

Astfel, Sinodul Mitropolitan, întrunit în ședința de lucru din 18 noiembrie 2010, decide ca, până la dezvoltarea obștii monahale corespunzătoare pentru statutul de mănăstire, să se organizeze și să funcționeze ca schit de monahii, dependent de mănăstirea Timișeni.

Rugăciunea și rânduiala liturgică în viața creștinilor

RUGĂCIUNEA, PÂINEA SUFLETELOR NOASTRE

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Rugăciunea este o lucrare spirituală. Este expresia a ceea ce suntem și a ceea ce trebuie să fim ca să ne putem apropia de Dumnezeu și să fim în comuniune cu El.

Rugăciunea și faptele bune sunt cele două aripi cu care omul se înalță spre Cer.

Însetat de pe drumurile acestei vieți, omul se oprește la fântâna rugăciunii și de acolo, din adânc, se răcorește cu roua harului divin.

În lucrarea rugăciunii trebuie să facem o distincție între „a te ruga” și „a avea rugăciune”.

Prin rugăciune omul iese din tumultul acestei vieți cotidiene, unde, de multe ori, este învins sau se află în impas.

În societatea contemporană se întâmplă zilnic diverse evenimente care nu sunt totdeauna fericite. Societatea se află într-o continuă evoluție, dar în ea apar și efectele unei involuții, mai ales din punct de vedere moral.

Totalitarismul, diferite forme de dictatură și, mai nou, tehnocrația îl robesc pe om și de multe ori îl fac sclavul creațiilor sale.

Azi, tehnocrația îl reduce pe om la un număr din mulțimea celor ce viețuiesc pe pământ. Îl devalorizează și-l reduce la măsura unui atom.

Îl depersonalizează și-l aruncă într-o lume exclusiv materială, unde credința, speranța și iubirea nu mai sunt considerate valori divine.

Din această lume atomizată se poate ieși prin rugăciune, care este o scară spre Cer, spre Creatorul nostru, adică spre Iubirea desăvârșită.

Ieșind din sine, omul se descoperă pe el însuși și vede astfel rolul și rostul pentru care a fost creat de Dumnezeu și anume ca partener al unei sfinte împărtășiri din desăvârșita iubire a lui Dumnezeu.

Rugăciunea nu este o simplă lucrare a omului sau specifică doar monahilor, practică ocazional, ci ea este o lucrare neîncetată și ființială a vieții omului.

Omul nu se roagă doar cu limba sau cu buzele, ci se roagă cu întreaga sa ființă.

Astfel roadele rugăciunii se revarsă asupra întregii sale ființe și a lumii întregi create de Dumnezeu, lume care acum este afectată în mod negativ de păcatele noastre.

Omul, păcătuiind, a început deșertificarea creației lui Dumnezeu.

În acest deșert contemporan al societății noastre este nevoie mai mult ca oricând de roua Duhului Sfânt care se revarsă pe pământ în urma rugăciunii înlăcrimate a omului.

Rugăciunea este un imens spațiu duhovnicesc, unde, în același duh, suntem chemați toți oamenii să-L preamărim pe Dumnezeu, Creatorul nostru.

Uniți prin rugăciune, toți alcătuim Trupul tainic al lui Hristos.

Comuniunea ce se realizează prin rugăciune face să dispară vremelnicele frontiere trasate între diferite comunități umane. Ea îl conduce pe om într-un spațiu sacru.

Rugăciunea, chiar dacă se face în mod particular, cuprinde întreaga lume și astfel ea are o dimensiune cosmică.

Cu rugăciunea călătorim între pământ și Cer, nu călătorim către nicăieri, ci Îl căutăm pe Dumnezeu, Care și El ne caută pe noi.

Întâlnirea cu Dumnezeu se realizează în acest spațiu duhovnicesc în care se revărsă iubirea Tatălui în inima fiului risipitor. Dumnezeu îl caută pe om în tot imensul spațiu sideral.

Prin rugăciune noi îi căutăm pe cei bolnavi în patul lor de suferință, îi căutăm pe cei afundați în adâncă sărăcie – marginalizații societății umane – ne căutăm pe noi înșine, care, de multe ori, ne pierdem într-o lume tot mai atomizată azi.

La lumina candelii rugăciunii descoperim minunata creație a lui Dumnezeu și cununa creației Sale – omul.

Înainte de a te întâlni cu Dumnezeu, de a-L găsi pe Dumnezeu, trebuie să-l găsești pe semenul tău care este în suferință și în grele încercări.

Prin rugăciune ne mișcăm între două lumi: lumea lacrimilor, a suferinței și lumea bucuriei desăvârșite în Dumnezeu.

Rugăciunea este acea stare a omului prin care intră în comuniune cu Dumnezeu și cu toți cei care, ridicându-și mâinile spre înaltul Cerului, cu lacrimi cer iertare și îndurare de la Dumnezeu.

Monahul se roagă singur, dar nu se roagă numai pentru el, ci pentru întreaga lume. Darul său pentru lume este rugăciunea. Monahul nu dă pâine lumii, ci rugăciune, de care este atâta nevoie azi, în lume.

Sufletul omului se hrănește cu rugăciunea așa cum se hrănește trupul cu pâine.

Rugăciunea este mâna noastră întinsă către Dumnezeu și către semenii noștri.

Ea este corabia în care îi punem pe cei răniți de păcate, sau pe cei ce trăiesc la o margine de lume.

Rugăciunea, ea însăși, face să rodească pământul pâine.

Se acordă azi înalte titluri universitare de teolog; lucru bun este, însă adevăratul teolog este acela care a dobândit rugăciunea. Însuși cuvântul „teolog” ne arată strânsa legătură dintre cuvânt și Dumnezeu, dintre om și Dumnezeu.

Ne rugăm în spațiul nostru intim din casă, iar, la prima vedere, ar fi o izolare de lume. Însă, cel ce se roagă chiar singur, în rugăciunea lui cuprinde o lume întregă.

Rugăciunea nu trebuie să fie atinsă de aripa egoismului, ci de aripa iubirii desăvârșite pentru toți semenii noștri. Toți aceia care se roagă sunt ridicați în Cerul rugăciunii așa cum Sfântul Apostol Pavel a fost ridicat până la al treilea Cer (*II Cor. 12, 2*).

La rugăciune Cerul se coboară pe pământ și astfel omul se roagă în Cer.

Câți dintre noi ne suim în acest Cer al rugăciunii?! Câți luăm cu noi și durerile semenilor noștri în acest Cer al rugăciunii, rugându-L pe Dumnezeu să aline acele dureri?!

Trăim azi mai mult în țara păcatului decât în țara rugăciunii.

Prin Moise, Dumnezeu l-a scos pe poporul Său – Israel – din Egipt, iar prin Hristos, trecând prin Ghetsimani, Dumnezeu ne-a scos din întunericul păcatului acestei lumi.

Hristos S-a rugat în Ghetsimani și ne-a învățat și pe noi cum să ne rugăm. Ne-a lăsat rugăciunea ca un izvor nesecat din care să-și stingă setea tot cel ce dorește să se întâlnească cu Dumnezeu.

Hristos, în rugăciunea „Tatăl nostru”, ne arată dimensiunea cosmică a rugăciunii și înlătură orice umbră de egoism atunci când ne rugăm. Cel ce se roagă intră în comuniune cu îngerii și cu toți oamenii care doresc pace pe pământ.

O, cât de fericit este omul când se roagă împreună cu îngerii!

Cât să ne rugăm ne spune Sfântul Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat” (*I Tes. 5, 17*).

Rugându-se, Sfântul Ilie a coborât foc din Cer și ploaie binecuvântată pe pământ.

O parte din materia rugăciunii o constituie lipsurile trupești ale omului și ale celor ce-l înconjoară.

Ne rugăm pentru semenii noștri, dar ne rugăm și pentru firul de iarbă și pentru bobul de grâu și astfel rugăciunea devine atotcuprinzătoare și transpare în ea iubirea față de tot ce a creat Dumnezeu.

Cum să ne rugăm ne învață Sfânta Scriptură.

Astfel David, în Cartea Psalmilor, zice: „Ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară” (*Ps. 140, 2*), iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Timotei, zice: „Vreau deci ca bărbații cuvioși să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără de șovăire” (*I Tim. 2, 8*).

Iată că și trupul omului participă la rugăciune și astfel întreaga ființă a omului intră în relație cu Dumnezeu. Astfel se realizează o închinare a trupului, făcându-se templu al Duhului Sfânt (*I Cor. 6, 19*).

Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu, este urcușul minții spre Dumnezeu.

Hristos este Pâinea vieții, iar rugăciunea este pâinea sufletului.

Să înălțăm cu toții o rugă către Dumnezeu pentru pacea întregii lumi și să stingă toate războaiele care fac azi atâția orfani, căci un Iordan de lacrimi și sânge curge azi pe al nostru pământ.

VALOAREA LITURGICĂ, ISTORICĂ SI CULTURALĂ A CIMITIRELOR

Preot dr. IONEL POPESCU

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat, cu mai mulți ani în urmă, ca fiecare an nou să fie declarat an omagial, consacrat cinstirii unor momente, evenimente și personalități clericale și laice care au avut un rol însemnat în viața bisericească, culturală și socială a poporului român.

Astfel, anul 2021 este „Anul omagial al pastorației românilor din afara României” și „Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”, în Patriarhia Română. Aceste teme au fost tratate, pe larg, cu toți preoții din eparhia noastră în cadrul conferințelor anuale organizate la sediul celor șase protopopiate.

Prima temă, dezbătută în cadrul conferinței semestriale din primăvară a evidențiat grija pastorală a Bisericii Ortodoxe Române față de românii din afara granițelor, atenție deosebită fiind acordată fraților noștri care viețuiesc în cadrul Episcopiei Ortodoxe din „Dacia Felix”, Serbia. La această conferință a participat și vicarul eparhial al Episcopiei „Dacia Felix”, Centrul eparhial îngrijindu-se, între altele, de organizarea unei colecte pentru parohiile românești din Voivodina, Serbia, cărora le-au fost donate cărți liturgice și obiecte de cult în valoare de peste 30.000 lei.

Cea de-a doua temă consacrată Anului omagial 2021 subliniază valoarea liturgică și culturală a cimitirelor și a fost dezbătută cu preoții eparhiei în cadrul conferinței anuale de toamnă.

Pentru cinstirea memoriei celor adormiți în Domnul, în eparhia noastră au fost susținute cateheze despre importanța locurilor de veci, despre modul de administrare, de îngrijire și de înfrumusețare a cimitirelor și despre problematica incinerării celor care au plecat la ceruri.

În spiritualitatea ortodoxă, cimitirul („loc de odihnă, de dormit, dormitor”) este perceput ca un locaș al somnului din care „morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia” (Ioan 5, 25).

Pentru Biserica noastră cimitirele sunt locuri sacre, cu un sens profund liturgic și cultural, de aceea clerul și credincioșii au îndatorirea de a le îngriji, respecta și de a-i pomeni, după rânduială, pe înaintașii care sunt înmormântați acolo, întru nădejdea învierii și a vieții de veci. Credincioșii nu trebuie, așadar, să privească cimitirul ca pe un loc al morților, un loc înspăimântător și necurat, cum era considerat în tradiția iudaică anterioară creștinismului, ci ca pe un loc al „comemorării și comuniunii între generații” (*Pastorala Sfântului Sinod*), un loc al aducerii aminte, al meditației, al rugăciunii și al recunoștinței pentru părinții și strămoșii noștri, pentru eroii neamului, din toate timpurile și din toate locurile, care și-au jertfit viața pentru apărarea țării și reîntregirea neamului, dar și ca locul în care pomenim personalitățile vieții noastre bisericești și culturale, a luptătorilor care au suferit în lagăre și închisori, pentru libertatea și demnitatea poporului român și apărarea credinței strămoșești.

Manifestările dedicate celor adormiți în Domnul și de punere în valoare a cimitirelor bisericești, la care au participat militari, membri ai Asociației Cultul Eroilor, ai Asociației foștilor deportați în Bărăgan și ai Asociațiilor de revoluționari, s-au derulat în toate parohiile și mănăstirile eparhiei noastre. În cadrul acestora au fost oficiate slujbe de pomenire pentru eroi, ostași, luptători, foști deținuți politic, deportați în Bărăgan, personalități ale vieții noastre culturale și sociale, ierarhi, preoți, monahi și credincioși care au contribuit la promovarea spiritului de unitate națională, la perpetuarea valorilor politice, bisericești și morale, cu ajutorul cărora ne-am păstrat identitatea de români ortodocși.

Slujitorii Bisericii bănățene au realizat, de asemenea, un inventar al mormintelor/construcțiilor funerare închinat eroilor și personalităților din parohiile, filiile și mănăstirile noastre, au ridicat troițe întru cinstirea și pomenirea acestora, au construit capele mortuare și au derulat o amplă campanie de renovare a vechilor monumente, de curățire și de înfrumusețare a cimitirelor parohiale.

Vrednicii noștri înaintași, preoți, mireni și membri ai familiei, nu sunt înmormântați, însă, doar în cimitirele parohiale ori în cele mănăstirești, ci și în cimitirele orășenești, aflate în administrarea primăriilor. De aceea, slujitorii Bisericii noastre au acordat cuvenita cinstire prin rugăciune și îngrijirea locurilor de veci ale acestor dreptmăritori creștini, uitați de unii, dar care au ctitorit biserici, școli și catedrala mitropolitană, au participat la înființarea unor parohii, a Episcopiei Timișoarei și a Mitropoliei Banatului, au luptat pentru drepturile românilor din fosta Monarhie Austro-Ungară și pentru înfăptuirea Marii Uniri de la 1 decembrie 1918 și au pătit, pentru credința și atașamentul lor față de Biserică, în perioada regimului comunist-ateu. Lângă crucea care le străjuiește monumentul au fost așezate, cu evlavie și recunoștință, lumânări, candelile și flori, semn al neuitării și al recunoștinței, pentru că Biserica nu-și uită niciodată binefăcătorii, slujitorii și luptătorii pentru țară, popor și valorile noastre național-bisericești.

Modul în care un popor își respectă înaintașii arată, de fapt, gradul lui de cultură și de civilizație. Îngrijirea locurilor de veci nu este, deci, doar o datorie civică și de conștiință, ci mai ales un act de iubire față de cei ce au trecut în Împărăția lui Dumnezeu și așteaptă, împreună cu Biserica, „învierea morților și viața de veci”.

De-a lungul anilor, am avut prilejul de a păși în foarte multe cimitire din Europa și din Orientul apropiat, mai ales pentru a mă reculege la mormintele unor vrednici oameni ai Bisericii și ale unor confrați care au avut un rol important în viața spirituală, culturală și artistică din afara granițelor României. De fiecare dată am rămas impresionat de buna rânduială, curățenia și

modul de sistematizare a acelor cimitire și de bunul gust în alegerea aranjamentelor florale, a amenajării mormintelor și a monumentelor funerare. Nimic țișător, excentric, megalomanic, nimic care să frizeze kitsch-ul, ci totul în spiritul respectului, decenței și al buneii cuviințe. Există chiar parohii care inițiază concursuri pentru a desemna cele mai îngrijite cimitire și locuri de veci. Este o adevărată încântare pentru sufletul care se roagă și se reculege într-un astfel de cimitir, loc de odihnă pentru trupurile celor adormiți care vor învia, „la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu” (Tesaloniceni 4, 16).

Din păcate, constatăm, cu durere în suflet, că lucrurile nu stau în felul acesta și în unele din cimitirele noastre. Există, de pildă, chiar în Timișoara, viitoare capitală europeană a culturii, cimitire care sunt o rușine pentru noi și o carte de vizită neonorantă în fața celor care vin din alte părți, pentru a participa la înmormântări sau pentru a rosti o rugăciune la mormântul părinților, al bunicilor...

Îmaginea mormintelor înghesuite unul lângă celălalt, multe fiind neîngrijite și degradate, a locurilor de veci care „apar”, mai nou, chiar pe marginea aleilor, a coroanele din plastic, a bălăriilor și vegetației omniprezente, a gunoiului care tronează peste tot, în cantități apreciable, a capelelor funerare mizerabile, este dezgustătoare și dezolantă. Oare așa ne arătăm prețuirea, recunoștința și dragostea față de înaintași? Cei care administrează cimitirele sau cei care le-au luat în concesiune se îngrijesc doar de încasarea sumelor pentru locurile de veci și pentru înmormântări sau au și obligația de a le întreține, a le păstra curate și în bună rânduială?

Grija pentru îngrijirea mormintelor și pomenirea celor adormiți în Domnul se înscrie, așadar, în rândul datoriiilor sfinte ce ne revin în calitate de români și de creștini, fiind nu numai o dovadă de civilizație, ci și un semn al iubirii creștine față de toți cei ce au adormit „întru nădejdea învierii și a vieții de veci”.

RUGĂCIUNEA ADEVĂRATĂ – DE MARE TREBUINȚĂ ÎN VEACUL TULBURĂRILOR DE ACUM

Preot lect. dr. MARIUS FLORESCU

Vremurile actuale, grele din multe perspective pentru majoritatea oamenilor, necesită o atenție deosebită din partea Bisericii, pentru așezarea societății noastre pe temeiurile morale de dreptate și adevăr.

În aceste condiții grele, omul credincios, nemaivând niciun alt zid de întărire, apelează la Dumnezeu, prin Biserică. Aici găsește sprijin și mângâiere și se întărește în credința că vor veni și vremuri mai bune. Se naște atunci întrebarea: ce poate face mai mult Biserica pentru omul care vine și-i calcă pragul, cu nădejdea că numai aici poate primi mângâiere? Poate că nu întâmplător Biserica se află, încă, în toate sondajele, pe primul loc în topul credibilității oamenilor.

Credem că, în primul rând, Biserica are menirea să susțină moralul oamenilor, atunci când trec prin situații critice, ajutându-i să accepte realitatea cu nădejde, fără a-și pierde liniștea și bucuria, chiar în cele mai crunte necazuri. Ea are chemarea să sprijine pe cei în nevoi și să aline suferințele oamenilor, făcându-i astfel să depășească toate frământările.

În cadrul societății, apoi, Biserica va trebui să aducă echilibrul de care aceasta are atâta nevoie, îndeplinindu-și cu atenție calitatea de „maică” a neamului. Indiferentă față de culoarea politică sau de statutul social al cuiva, Biserica trebuie să păstorească în egală măsură pe cel bun și pe cel mai puțin bun, având cuvânt de îmbărbătare pentru fiecare în parte.

Trista realitate este însă că Biserica nu găsește întotdeauna expresiile cele mai potrivite pentru a lua atitudine, într-o situație sau alta, fie e prea târziu atunci când face acest lucru.

Care este rolul pe care și-l asumă Biserica în societatea noastră, aflată în plină transformare? Cu siguranță, unul deosebit

de important, dat fiind potențialul pe care îl are, reprezentat de clerici, monahi și credincioșii angajați în activitatea Bisericii.

Momentele de răscruce prin care trecem, indică necesitatea mobilizării întregului personal de care dispune Biserica. Aceasta nu înseamnă să alunecăm spre agresivitate și comportament ostentativ. E necesar să se înțeleagă că Biserica e prezentă acolo unde trebuie și că ia atitudine atunci când e cazul să facă acest lucru. Ideea este ca Biserica să fie prezentă și activă în regenerarea morală a societății, în sprijinul împlinirii acelu „mai bine”, de care avem cu toții nevoie.

Acum mai mulți ani, Andrew Walker și Costa Carras au editat un volum în limba engleză intitulat *A trăi Ortodoxia în lumea modernă* (Londra, 1996). Volumul s-a tradus ulterior și în limba română. Conținutul său abordează diferitele situații cu care se confruntă creștinul în societate și în lume.

Între atâtea posibilități de a alege, omul contemporan - și ne referim în primul rând la credinciosul creștin - nu reușește să facă întotdeauna diferența între manifestările corecte ale credinței și altele, care nu au nimic în comun cu aceasta. Pe de altă parte, există printre credincioși două categorii de persoane: a practicantilor și a nepracticantilor.

În acest context, poate fi văzut studiul tinerei cercetătoare Ioana Antonescu care se întrebă în paginile revistei „România XXI” (an. I, nr. 1 iulie 2019): „cât de ortodocși mai sunt ortodocșii?”. Ea a cutezat „să așeze în fața turmei creștine, deseori sleite și apatice, o oglindă cu care aceasta nu este tocmai obișnuită. Sondajele (...) care dau cifre bubuitoare - aproape 90% de creștini ortodocși - camuflează deseori o realitate deloc senină. Și e timpul să ne întoarcem mai responsabili asupra ei și asupra noastră. A fi născut creștin ortodox nu este un merit, ci o îndatorire” (p. 77). Făcând analogie cu alte zeci de sondaje care prezintă Biserica pe primul loc în „top-ul” încrederii populației, considerăm, împreună cu autoarea articolului, că „a fi din plecare, favorabil plasat în raport cu Adevărul, reclamă responsabilități enorme, nicidecum ceruri în alb” (p. 77). În concret, la ce concluzii a ajuns studiul citat?

Folosind date din câteva cercetări puse la dispoziție de către barometrul de opinie publică în ultimele decenii, se constată că procentul celor care frecventează duminical bisericile a crescut de la aproximativ 18% în 1993, la 24% în 1997. Dacă în această categorie - a credincioșilor practicanți - includem și pe cei care merg la biserică măcar o dată pe lună, obținem un procent de 30% în 1993 și 45% în 1997. În anii următori, procentul celor care frecventează bisericile măcar de câteva ori pe lună a urcat până la 47% în 2000 și 56% în 2001 (neincluzându-i pe cei care merg o dată pe lună sau mai rar). În anul 2020, spre exemplu, doar 13% dintre credincioșii intervievați țineau Postul Mare integral, în timp ce postul Săptămânii Pătimirilor era ținut de 68% din totalul credincioșilor.

Desigur, realitatea datelor prezentate noi n-o vom pune la îndoială, dar anumite aspecte se pot desprinde cu ușurință din lecturarea lor. Unul dintre ele, deosebit de pertinent, este al aceleași Ioana Antonescu: „În ce măsură mai poate fi definit creștin ortodox un om care merge la biserică de Paști sau de Crăciun - atunci poate doar să aprindă o lumânare - care nu ține post decât câteva zile înaintea Paștelui și atunci pentru a-și curăța organismul de toxine?” (p. 79).

Biserica pune la dispoziția fiilor ei toate mijloacele necesare dobândirii mântuirii. Cum ar trebui să se facă acestea cunoscute celor care nu vor să audă de ele? Cum ar trebui conștientizați să le practice? Probabil că pentru mulți aceste întrebări sunt retorice și de aici consolarea faptului că oricum nu s-ar putea schimba nimic.

Regretatul părinte profesor Ion Bria avea o viziune proprie asupra acestei stări de lucruri: „Pornind de la expresia «Liturgia după Liturghie», care înseamnă că orice creștin practicant nu trebuie să nu țină numai pentru sine cele trăite în biserică, este de mare folos Bisericii, să angajeze mai mult pe laici în lucrarea misionară. Luând aminte la practicile altor confesiuni, care pentru a nu pierde sufletul niciunui credincios recurg la trimiterea unor frați spre întărire și îndreptare, consider că nu aducem atingere dogmei și nici nu putem fi acuzați de „copiere” dacă

am urma și noi exemplul. Unii vor fi poate sceptici, afirmând că tot nu ar ajuta prea mult la îndreptarea lucrurilor, dar cum putem știi aceasta, de vreme ce n-am încercat?” (pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia de după Liturghie*, Editura Athena, București, 1997, p. 66).

Oare când se va produce un astfel de reviriment și cum va fi el posibil, atât timp cât nici măcar preotul nu-și vizitează cel mai frecvent păstoriții, exceptând tradiționalele vizite de Nașterea Domnului sau de Bobotează? Un semn așteptat este Îndemnul pastoral al Părintelui Mitropolit Ioan al Banatului de la sfintele sărbători de la cumpăna anilor 2021-2022.

Un alt părinte din București (Adrian Niculcea) a înțeles și el necesitatea deschiderii Bisericii față de lume: „Parohia este uriașă, are cam 5.000 de familii. Să stai de vorba cu fiecare, să îi cunoști bine, așa cum teoretic ar trebui, e imposibil. Sunt de construit în București biserici mici, dar multe, așa încât preotul să poată deveni prietenul de familie al enoriașilor săi. Pornind de la ceea ce fiecare poate face pentru comunitate, eu încerc să îi leg pe toți cei care vin aici, de biserică” (*Esențial e dialogul*, în rev. „Dilema”, an. X, nr. 502, 35-31 octombrie 2020, p. 11).

Credinciosul vede în Biserică un mijloc de împlinire a nevoilor sale spirituale. Dar el nu are nevoie numai de atare împlinire. El mai resimte atâtea alte nevoi cu care se confruntă în viața de zi cu zi: pandemie, sărăcie, șomaj, familii destrămate, probleme sentimentale, de sănătate etc. Cum se va implica Biserica la modul concret în diminuarea problemelor credincioșilor săi?

Astfel de provocări actuale, propunem spre meditație la început de drum și de lucrare nouă. Lăsând de-o parte toate estimările cercetătorilor și sugestiile unor oameni ai Bisericii, oare noi, cei care ne considerăm a fi credincioși practicanți, ce avem de făcut?

Adăugând, la final, un gând al părintelui profesor Constantin Coman de la București, pledoaria pentru o activitate misionară susținută și puternică este în fond una pentru dobândirea sfințeniei. Pornind de aici, condiția esențială pentru a purcede la urcușul spre desăvârșire este rugăciunea. Trebuie să observăm

că din păcate, mulți dintre noi ne rugăm tot mai rar și tot mai puțin, spre a nu spune spre deloc. De aceea, convingerea noastră trebuie să rămână aceea că avem mare nevoie de rugăciune. Sigur, rugăciune și din punct de vedere cantitativ, dar și din punct de vedere calitativ. Aceasta din urmă este rugăciunea cea adevărată, cea care pornește și din inimă, nu doar din buze și din minte. De ea avem mare nevoie în lupta noastră pentru mântuire, în veacul tulburărilor de acum, dar și al nădejdelor spre cele de mântuire viitoare.

TAINA PREZENȚEI LUI DUMNEZEU PRIN RUGĂCIUNEA LUI IISUS

Diacon dr. ALEXANDRU DAN ADAM

Bucuria cea mai mare, dar și tristețea cea mai adâncă este, în creștinism, datorată dorului interior și căutării nesfârșite după comuniunea cu Sfânta Treime. Acest paradox dintre bucurie și tristețe rezidă, pe de o parte, din neputința omului de a se uni deplin cu Dumnezeu în această viață, iar pe de altă parte, bucuria îi persistă în ciuda căderii ce a adus scurtcircuitarea relațională dintre om și Dumnezeu prin credința că, în cele din urmă, nimic nu va putea să-l despartă de iubirea față de Dumnezeu prin Iisus Hristos. Dorul descris mai sus este, în experiența mistică, un impuls ce conduce, prin efort ascetic și purificare, către îndumnezeire.¹ În această devenire duhovnicească, rugăciunea devine mijlocul și modul de a progresa continuu în dialogul îndumnezeitor cu Dumnezeu. Pentru păcătos, rugăciunea este căutarea raiului pierdut și accesul liber la cer,² „vorbirea minții cu Dumnezeu și adunarea cugetului”.³ Acest act dialogal dintre Dumnezeu și om începe din însăși actul creației protopărinților noștri Adam și Eva, atunci când, la sfatul comun, cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi plăsmuiesc omul, suflând suflare de viață asupra sa (Cf. Facere2,7). Din acest moment, Dumnezeu îi agrăiește omului și îl face partener de dialog, înscriind în ființa sa comuniunea.⁴ Omul în sine e gol, însă, în măsura în care se deschide și se face mediu al Principiului său, devine asemenea Principiului, dar nu prin contopire, ci după har.

1 Fr. John Breck, „Prayer of the Heart: Sacrament of the Presence of God”, in *St Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 39, no. 1/1995, p. 25.

2 Tomas Spidlik, *Spiritualitatea răsăritului creștin II. Rugăciunea*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 37.

3 Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, în *Filocalia Românească* vol. I, trad., introducere și note de pr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2008, pp. 98 și 103.

4 Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2003, p.410.

Sfântul Ioan Scărarul subliniază supremația virtuții rugăciunii și necesitatea ei în vederea mântuirii, atunci când spune că: „Rugăciunea este, după însușirea ei, însoțirea și unirea omului și a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susținătoarea lumii. Este împăcare a lui Dumnezeu, maica lacrimilor și fiica lor, ispășirea păcatelor, pod de trecere peste ispite; peretele din mijloc în fața necazurilor, zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor ființelor netrupești, veselie ce va să vie, lucrarea fără margine, izvorul virtuților, pricinuitoarea harismelor, sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minții, securea deznădejdiei, dovedirea și nădejdiei, risipirea întristării, bogăția călugărilor, vistieria sihaștrilor, micșorarea mâniei, oglinda înaintării, arătarea măsurilor, vădirea stării dinăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei. Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat tribunal, dreptar și scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului Judecării viitoare”.⁵ Observăm de aici că rugăciunea este un act remarcabil, fiindcă sub semnul convorbirii cu Dumnezeu, ființa umană se poate elibera de urmările naturii căzute și de pornirile păcătoase.

În Tradiția Bisericii găsim o diversitate a formelor de rugăciune, una însă a rămas cunoscută sub denumirea de *rugăciune a lui Iisus* sau *rugăciune a inimii*, fiind practică și descrisă de isihăști.

CALEA RUGĂCIUNII LUI IISUS

Rugăciunea lui Iisus nu include cuvinte multe, ci ea presupune o experiență vie a lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că ea este o teologie completă, dusă la capăt, căci în ea se trăiește și se manifestă energia lui Dumnezeu în deplina sa putere mântuitoare.⁶ Rugăciunea „*Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui*

5 Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, trad., note și introducere de pr. D. Stăniloae, Filocalia Românească, vol. IX, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 430.

6 Pr. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, trad. Maria-Cornelia Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2003, pp. 131-132.

*Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul*⁷ stă în strânsă legătură cu isihismul, cu tăcerea. De fapt, termenul isihie se referă la tăcere și liniște interioară, isihia nu descrie neapărat o metodă, cât mai degrabă o atitudine și o dispoziție a inimii și a minții, ce facilitează amintirea lui Dumnezeu.⁸ Semnificația isihiei depășește cu mult simplul mutism, ea este o revenire în sine, o trăire autentică de o adâncime lăuntrică deplină. Este regăsirea limbajului în tăcere pe care îl înțelegea Adam înainte de a fi scos din Grădina Raiului, fiindcă după cădere, omul nu a pierdut doar viața din rai, ci a pierdut și tăcerea, liniștea și limbajul lumii. Rugăciunea, însă, transcende limbajul uman și ne aduce mai aproape de înțelegerea tăcerii lui Dumnezeu.⁹ Enunțul scurt al rugăciunii practice de isihăști mizează nu atât pe concepte, cât pe experiența lăuntrică, pe păzirea inimii, revenirea în sine și tăcerea lăuntrică, trepte ce presupun trecerea de la multiplicitate la unitate, de la diversitate la simplitate. Țelul este izgonirea gândurilor exterioare, golirea minții de imagini vizuale sau conceptuale pentru a putea contempla, în toată curăția, Împărăția lui Dumnezeu.¹⁰

E limpede că rugăciunea nu reprezintă doar o înșiruire de cuvinte, ci, în primul rând, ea este o stare mișcată de Duhul Sfânt, o treaptă în care persoana umană se află implicată în experimentarea directă a lui Dumnezeu. Starea traduce așezarea sufletească a celui ce se roagă și nivelul său în cadrul urcușului duhovnicesc. Pe lângă acestea, împuținarea cuvintelor și înmulțirea lacrimilor sunt alte caracteristici prin care se măsoară progresul rugăciunii.¹¹ Rugăciunea merge înspre o zonă a

7 Episcopul englez Kallistos Ware susține că această formulă, fără cuvintele „pe mine păcătosul”, apare în „Viața Avei Filimon” în Egipt, în secolele VI-VII. Au existat însă cu mult timp înainte și alte formule scurte care invocau numele lui Iisus. Cf. „The Jesus Prayer in St Gregory of Sinai,” *Eastern Church Review*, volume IV, number 1/ 1972, p. 12.

8 Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, p. 27.

9 Ibidem, p.27.

10 Kallistos Ware, Împărăția lăuntrică, trad. de Eugenia Vlad, Ed. Christiana, București, 1996, p.85.

11 Vezi la Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 33*, în Filocalia Românească, vol. X , trad.

simplificării în care nu cuvântul contează, ci viața, experiența nemijlocită a celui invocat. Părintele Stăniloae constata acest adevăr, spunând că: „Rugăciunea cu adevărat desăvârșită este rugăciunea curată, adică aceea care o face mintea când a ajuns la capacitatea de a alunga ușor și pentru multă vreme orice gânduri în vreme ce se roagă. Dar la această capacitate ajunge omul numai după ce a dobândit libertatea de patimi. Nici măcar gândurile nevinovate nu mai trebuie să tulbure mintea în vreme ce se roagă, în vremea rugăciunii desăvârșite. De aceea, rugăciunea curată se face numai după ce mintea s-a ridicat de la contemplarea firii văzute și de la lumea conceptelor, când mintea nu-și mai face nici o imagine și nici un concept [...] Pe culmile sale, rugăciunea e rugăciune curată prin faptul că nu mai are nici un obiect și nu mai folosește nici un cuvânt, ci mintea adunată din toate este conștientă că se află față în față cu Dumnezeu”.¹² Așadar, cel ajuns la starea de rugăciune curată rămâne ancorat în ea, rămâne într-o nemișcare pentru că mintea nu mai activează, nu mai dorește să construiască concepte. Omul ajuns în fața oceanului nesfârșit al lui Dumnezeu experimentează în tăcere, dându-și seama că preocuparea de cele create și supuse definirii nu sunt decât fragmente finite ce îl coboară de la starea de odihnă și de nemișcare. Activitatea minții nu mai are nici un rost, fiindcă experiența indefinitului dumnezeiesc provoacă oprirea provenită ca urmare a trăirii prezenței coplesitoare a

introducere și note de Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 1981, p.185. Sfantul sirian ne spune astfel: „*Lacrimile din rugăciunea ta sunt un semn al milei lui Dumnezeu, cu care s-a învrednicit sufletul tău în pocăința lui; și că ea a fost primită și a început să intre prin lacrimi în câmpia curăției. ... lacrimile vin din cugetarea cea curată neîmprăștiată, din gândirea multă, neîncetată și neabătută la cele de mai sus și din amintirea vreunui lucru subțire care s-a ivit în cugetare și întristează inima prin amintirea lui.*” Despre o dezbateră mai largă asupra teologiei lacrimilor la Sfinții Părinți din răsăritul creștin, vezi Ireneu, Haussherr, *Plânsul și străpungerea inimii la Părinții răsăriteni*, trad. de Mihai Vladimirescu, Ed. Deisis, Sibiu, 2009.

¹² Pr. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2002, pp. 292-293.

lui Dumnezeu.¹³ Cu alte cuvinte, rugăciunea rostită de o inimă curată devine teofanică, întrucât descoperă Taina lui Dumnezeu în inima celui ce o practică.¹⁴

De asemenea, s-a constatat că *rugăciunea lui Iisus* combină două elemente importante. Unul face referire la doctrină, mărturisindu-se că Iisus este Domn și Fiu al lui Dumnezeu, celălalt are în vedere implorarea iertării și a vindecării sufletești.¹⁵ Formularea simplă și repetată constant ajunge să fie interiorizată în inimă de cel care o practică, din acest motiv ea este cunoscută și sub numele de „rugăciunea inimii”.¹⁶ Menirea principală a rugăciunii scurte e aceea de a contribui la crearea unei dispoziții stabile, numele este o taină, chemarea numelui lui Iisus ușurează păzirea inimii, dar desemnează deodată numele Cuvântului prin care toate au fost create și dar cuprinde și numele Celui Înviat, care redeschide calea îndumnezeirii¹⁷. Invocarea numelui a primit, în decursul timpului, o însemnătate deosebită. El are o valoare noetică, numele fiind izvor de cunoaștere, dar și valoare dinamică, deoarece numele poate fi izvor de putere. În creștinism, Numele lui Iisus primește această valoare. Tomas Spidlik susține că textul lui Ioil 3,5 în care se spune că „*Toți cei care vor chema numele Domnului se vor mântui*”, a jucat un mare rol în dezvoltarea teologiei creștine și a rugăciunii.

13 Nicolae Răzvan Stan, „The human mind and the Knowledge of God According to Father Dumitru Stăniloae. An Analysis of his Annotations in the „Psb” Collection” în *The Function and the limits of reason in dogmatic theology, I.A.O.D.T., Third International Symposium, Thesaloniki, 23 to 26 of June 2011*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2012, p. 206.

14 Sebastian Brock, „The Prayer of the Heart in Syriac Tradition” in *Sobornost*, volume4, number 2 /1982, p. 138.

15 Termenul grecesc pentru „milă” este strâns legat de cuvântul „ulei”. Petiția „miluiește-mă” sau „Doamne miluiește”, care servește ca un laitmotiv al liturghiei răsăritene, este înțeles ca o cerere adresată lui Dumnezeu pentru a unge individul sau comunitatea cu „untdelemnul bucuriei”. Vinul și uleiul reamintesc de bunul Samaritan din parabola lui Iisus (Luca 10, 34), și de proprietățile de purificare și vindecare. Cf. Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, nota 7, p.28.

16Ibidem, p. 28.

17 Oliver Clement, Întrebări asupra omului, trad. de ierom. Iosif Pop și pr. Ciprian Șpan, Alba-Iulia, 1997, p.83.

Creștinii, așa după cum arată apostolul Pavel, sunt identificați cu cei care cheamă numele Domnului Iisus. (vezi în acest sens textele de la Romani 10,12-14 și I Corinteni 1,2).¹⁸ Există dovezi că, încă din vechime, monahii practicau invocații scurte, alcătuite dintr-un singur gând, aceste invocații nu erau altceva decât o pură pomenire a lui Dumnezeu.

Exemple similare descoperim și în Scriptură, unde invocarea numelui și implorarea milei, sub formă de gânduri scurte, abundă. Sfântul Evanghelist Luca povestește parabola *vameșului și a fariseului* în care primul personaj imploră mila lui Dumnezeu zicând: „*Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*” (Luca 18,13), iar Evanghelistul Marcu ne spune că orbul Bartimeu, fiul lui Timeu, striga: „*Isuse, Fiul lui David, miluiește-mă!*” (Marcu 10,47). Astfel, putem considera Noul Testament ca sursă primară a rugăciunii lui Iisus.¹⁹

Monahii au preluat rugăciunea vameșului și au practicat-o în nenumărate variante pentru a lupta împotriva păcatului și a mișca inima spre Dumnezeu. Deși se spune adesea că rugăciunea lui Iisus își are originea din perioada isihasmului, fiind asociată cu Sfântul Grigorie Palama și cu monahii atoniți din secolele XIII-XIV, mișcarea palamită trebuie percepută ca un punct culminant al unei lungi tradiții ce își are începuturile în Sfânta Scriptură. Chiar dacă, sub forme diferite, rugăciunea a fost practică în întâi de către monahii trăitori în veacurile al IV-lea și al V -lea din Siria, Palestina și Egipt, primul text, observă Antoine Guillaumont,²⁰ în care se vorbește de rugăciunea scurtă a vameșului, se găsește într-o apoftegmă a Avvei Ammona, ucenic al Sfântului Antonie cel Mare, în care este scris: „Mai vârtos șezi în chilia ta, îl sfătuiește el pe un monah care nu se

18 Tomas Spidlik, *Spiritualitatea răsăritului creștin II. Rugăciunea*, p.325.

19 Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, p. 36.

20 Antoine Guillaumont, *Originile vieții monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*, trad. de Constantin Jinga, Ed. Anastasia, 1998, p. 175. Episcopul Kallistos de Diokleia amintește, pe scurt, despre începuturile rugăciunii lui Iisus în deșertul egiptean, vezi mai mult în studiul său: „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle” in *Sobornost*, volume 4, number 2 /1982, pp. 165-167.

putea hotărî în urmarea unor practici ascetice, mănâncă puțin în fiecare zi și ai totdeauna cuvântul vameșului în inima ta. Și așa poți să te mântuiești.”²¹

Rugăciunea neîncetată este întâlnită, un secol mai târziu, în mediile monahale din deșertul Gazei, apoi la sinaiții: Ioan Scărarul,²² Isihie și Filotei, dar și la Diadoh. Toți accentuează importanța chemării numelui lui Iisus.²³ Un exemplu edificator este Sfântul Isihie, care afirmă: „Cel ce nu are rugăciunea curată de gânduri nu are armă pentru luptă. Iar rugăciune numesc pe aceea care se lucrează neconținut în adâncurile sufletului ca, prin chemarea lui Iisus, vrăjmașul ce se luptă într-ascuns să fie biciuit și ars.”²⁴

Diadoh al Foticeii, care, spre deosebire de Isihie, nu a fost un teoretician al rugăciunii neîncetate, dar a pledat și a practicat o rugăciune de tip catanic („Miluiește-mă!”), a vorbit destul de rar despre invocarea numelui lui Iisus, din 1062 de scrisori pomenește decât de patru ori despre această rugăciune. Diadoh este cel mai vechi autor care face legătura dintre „rugăciunea monologică” (monologystos) a Părinților din deșert cu înțelegerea evagriană a rugăciunii ca „revărsare de gânduri”, combinând cele două teme cu Numele lui Iisus.²⁵

Un alt nume prolific, trăitor în veacul al VII-lea, este Sfântul Isaac Sirul, a cărui învățătură reprezintă una din culmile teologiei

21 *Patericul egiptean*, Alba-Iulia, Editura Episcopiei, 1990, pp.29-30.

22 În *Scara Sfântului Ioan*, rugăciunea este o temă frecventă, apare de 67 de ori, pentru autorul sinait adevăratul învățător al rugăciunii este Dumnezeu. Trebuie menționat că la Ioan Scărarul, tema rugăciunii simple, dintr-un singur gând (monologystos), apare foarte rar, ea nu este o temă centrală, chiar dacă de foarte multe ori lucrarea sa a fost considerată un tratat despre „rugăciunea lui Iisus”. Cf. Monah Raffaele Oglari, „Spiritualitatea Sinaită” (Studiu introductiv) în Filotei Sinaitul, *Trezia minții și cerul inimii. Integrala scrierilor*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2009, p. 44.

23 Tomas Spidlik, op.cit., p.322.

24 Isihie Sinaitul, *Cuvânt despre trezvie și virtute I*, 25, în *Filocalia Românească*, vol. IV, trad. introducere și note de pr. D. Stăniloae, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2010, p.60.

25 Kallistos of Diokleia, „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle”, p. 168.

monahale. Pentru ascetul sirian, Numele lui Iisus este „cheia tuturor darurilor” ce deschide ușa spre Împărăția lăuntrică, în inimă – considerată templu al Duhului Sfânt în care coboară Dumnezeu.²⁶ Monahul Sabino Chiala identifică o deosebire în denumirea și interpretarea treptelor rugăciunii la Sfântul Isaac. Dacă pentru tradiția patristică mai veche rugăciunea are două componente, una de golire și orientare spre Dumnezeu și una de revelare a lui Dumnezeu în inima celui ce se roagă, teologia isaachiană desemnează doi termeni ce alternează relația catafatic-apofatic: cel de rugăciune și non-rugăciune. În viziunea sa, rugăciunea este, întâi, o lucrare a minții și o nevoință, apoi ea ajunge rugăciune curată în care patimile se pierd. În al treilea stadiu, rugăciunea devine non-rugăciune, întrucât lucrarea omului se oprește, existând numai o lucrare a Duhului, non-rugăciunea este, deci, rod al mișcării exclusive a Duhului.²⁷ Rugăciunea apare, astfel, într-un raport indispensabil cu modul de viață asumat.

Trebuie remarcat, pe lângă cele amintite, că *rugăciunea lui Iisus* a avut denumiri diferite în decursul istoriei sale îndelungate. Practicanții și teoreticienii ei au numit-o când *rugăciunea inimii* (inima fiind altarul și locul în care are loc rugăciunea), când *rugăciunea minții* (pentru că pe treapta cea mai înaltă ea este rostită numai de minte), când *rugăciune neîncetată* (atunci când este rostită involuntar, fiind mișcată de Duhul Sfânt) sau *rugăciunea isihastă* (rugăciunea însăși este de cele mai multe ori identificată cu mișcarea isihastă). Cu toate acestea, expresia cea mai frecventă și cea mai adecvată este *rugăciunea lui Iisus*. Ceea ce înseamnă că impactul nu constă numai în conținutul său (care este atât de simplu) sau în modul în care este exprimat, ci, mai

26 Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 5 – 30 de rugăciuni de taină*, în *Cuvinte către singuratici despre viața duhului, taine dumnezeiești, pronie și judecată*, Partea a II-a, introducere și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p.243.

27 Sabino Chiala, *Isaac Sirianul – asceză singuratică și milă fără sfârșit*, trad. de Maria-Cornelia și diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, 2012, pp. 290 și 296. Pentru o viziune detaliată asupra treptelor de rugăciune la Sfântul Isaac Sirul, vezi întreaga analiză din lucrarea citată la pp. 289-306.

degrabă, numele lui Iisus conține în sine ideea de teandrie sau sinergie, deoarece cuprinde în sine atât numele lui Dumnezeu, cât și numele omului: numele lui Dumnezeu-Omul Iisus Hristos.²⁸ Teoretizarea sau culmea învățaturii despre rugăciunea lui Iisus se împlinește odată cu mișcarea isihastă. În lucrările sfinților Nichifor Isihastul, Grigorie Sinaitul, Calist și Ignatie Xanthopol, vom găsi o descriere detaliată a metodei psihosomatice, cu instrucțiuni la modul așezării, a controlului respirației, la modul în care cel care se roagă trebuie să sondeze în interior pentru a uni intelectul (nousul) cu inima.²⁹

Nichifor Isihastul vorbește despre asocierea respirației cu rugăciunea lui Iisus care trebuie să devină o îndeletnicire neîncetată. E necesar ca mintea să fie mereu ocupată cu gândul la Dumnezeu și, în felul acesta, mintea să coboare în inimă pentru a dobândi bucuria virtuților.³⁰ Învățătura Sfântului Grigorie Sinaitul³¹ se poate împărți în două categorii diferite, una teoretică, prin care se arată ce este rugăciunea, și una practică, în care se prezintă metoda rugăciunii și efectele ce decurg din ea³². Descoperim în *Filocalie* un pasaj faimos ce vorbește cuprinzător despre metoda psihosomatică a rugăciunii lui Iisus, ea îi este atribuită Sfântului Simeon Noul Teolog, care afirmă: „...șezând într-o chilie liniștită și într-un colț retras, ia aminte să faci ceea ce-și spun: închide ușa și ridică-ți mintea de la tot ce e deșert sau vremelnic. Apoi întoarce-ți partea de jos a obrazului tău, sau barba ta spre pieptul tău, ca să iei aminte, cu mintea ta și cu ochii tăi sensibili la tine însuși. Și ține puțin și respirarea ta, ca

28 Metropolitan Nicolae Corneanu, „The Jesus Prayer and Deification” in *St Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 39 no. 1/ 1995, pp. 6-7.

29 Kallistos of Diokleia, „The Holy Name of Jesus in East and West: The Hesychasts and Richard Rolle”, p. 171.

30 Nichifor din singurătate, *Cuvânt despre rugăciune*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, introducere, note și trad. de pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1977, pp. 25-32.

31 Grigorie Sinaitul, *Capete în acrostih*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, pp. 91-202.

32 Eiji Hisamatsu, „Hesychastische Gebetslehre bei Gregorios Sinaites” in *Studia Patristica*, vol. XXX, Peeters Publisher, Leuven, 1997, p. 219.

să îți și mintea și să afli și locul unde este inima ta și acolo să fie în întregime și mintea ta. La început vei afla un întuneric și o grosime de neștrăbătut. Dar stăruind și făcând acest lucru ziua și noaptea, vei afla, o, minune, o bucurie nesfârșită. Căci îndată ce află mintea locul inimii, vede ceea ce nu crede. Vede văzduhul ce se află în mijlocul inimii și se vede pe sine în întregime luminoasă și plină de puterea de deosebire. Și de aici înainte, îndată ce mijeste un gând, încă înainte de a se alcătui și de a lua chip îl izgonește cu chemarea lui Iisus Hristos și-l face să se mistuie. De acum mintea, în ciuda ei pe draci, ridică împotriva lor mânia cea după fire și îi lovește, izgonind pe acești vrăjmași cunoscuți cu mintea (inteligibili-spirituali). Celelalte le vei învăța, cu ajutorul lui Dumnezeu, prin păzirea minții, ținând pe Iisus în inimă.”³³

De aici învățăm că omul are nevoie de un suport exterior, de un mediu liniștit, dar înțelegem, în același timp, că așezarea în rugăciune este simetrică cu devenirea duhovnicească, ea este, după cum ar spune Sfântul Grigorie de Nyssa, un urcuș epectatic, o lucrare ce implică asceza și contemplația.

Abordări similare întâlnim și în „Metoda lui Calist și Ignatie Xanthopol.”³⁴ La cei doi cuvioși, rugăciunea lui Iisus devine o prezență permanentă, fiind descrise mai multe metode prin care omul se poate feri, se poate curăți de patimi și poate cultiva virtuțile și pornirile spre bine, care sfârșesc, în cele din urmă, în nepătimire și îndumnezeire. Și pentru ei, ca și pentru ceilalți autori filocalici, treptele rugăciunii sunt strâns legate de urcușul duhovnicesc.³⁵ Sfântul Grigorie Palama, scriitorul isihast și teologul experienței personale, a lăsat în slovele Tradiției Bisericii o seamă de abordări asupra rugăciunii ca trăire personală a Tainei lui Dumnezeu. Amintim doar de o scurtă scriere pe

33 Sântul Simeon Noul Teolog, *Metoda Sfintei rugăciuni și atențiuni*, în *Filocalia Românească*, vol. VIII, intr., note și trad. de pr. D. Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1979, pp. 536-537.

34 Vezi *Metoda sau cele 100 capete ale lui Calist și Ignatie Xanthopol*, în *Filocalia Românească*, vol. VIII, pp. 17-224.

35 Pr. Dumitru Stăniloae, „Introducere” la *Filocalia Românească*, vol. VIII, , p. 12.

tema isihasmului, în care rugăciunea este fundamentată teologic și antropologic. În *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, teologul luminii divine arată că rugăciunea lui Iisus este deodată o rugăciune a minții și a inimii, iar cel angajat în rugăciunea scurtă, perseverează în concentrarea minții spre cele dumnezeiești, „se apropie mintal de Dumnezeu, câștigă cele negrăite, gustă veacul viitor și cunoaște prin simțirea minții că bun este Domnul.”³⁶ În aceste cuvinte este descris modul de realizare al practicii isihaste de întoarcere a minții spre ea însăși și a urcușului din sine spre Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii neîncetate.³⁷

Un alt aspect fundamental se referă la efectul ultim al rugăciunii. În viziunea Sfântul Grigorie, „comuniunea virtuților îl pregătesc numai, prin asemănare pe cel sârguitor pentru primirea Divinului, nu-l și unește însă cu Acesta. Puterea rugăciunii, însă, consacră și celebrează efectiv tensiunea și unirea omului cu dumnezeirea, ca una ce este legătura creaturilor raționale cu Creatorul lor, însă numai când cele ale rugăciunii depășesc patimile și gândurile printr-o străpungere arzătoare; pentru că mintea/inteligenței împătimită îi este cu neputință să se unească cu Dumnezeu. Cât timp mintea/inteligența se roagă astfel, ea nu dobândește nici mila. Însă pe cât poate refuza gândurile, pe atât câștigă plânsul, iar proporțional cu plânsul se împărtășește și de mila mângâierii; și dacă perseverează în acestea cu smerenie timp îndelungat, transformă întreaga parte pasională a sufletului”.³⁸ Curăția angajează, la autorul palamit, întreaga ființă, așa încât, prin făptuire se purifică facultatea practică, prin cunoaștere cea cognitivă și prin rugăciune cea contemplativă, lucrarea prin care se ajunge la stabilitatea desăvârșită a inimii și a minții.³⁹ Pe scurt

36 Sfântul Grigorie Palama, *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, Sf. Grigorie Palama, *Fecioara Maria și Petru Athonitul – prototipuri ale vieții isihaste și alte scrieri duhovnicești, Scrieri II*, studiu introducere și trad. de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005, p 250.

37 Diac. Ioan I. Ică jr., „Sfântul Grigorie Palama – scriitor duhovnicesc isihast și epoca sa” (studiu introductiv), în Sf. Grigorie Palama, *Fecioara Maria și Petru Athonitul, Scrieri II*, p. 79.

38 Sfântul Grigorie Palama, *Capitole despre rugăciune și curăția inimii*, pp. 249-250.

39 Ibidem, p.252. Pentru o descriere polemică, în care se apără teologia isihastă

spus, practica rugăciunii este modul cel mai eficace al omului de a se curăți de păcate și de a se uni cu Dumnezeu.

În sfârșit, merită a fi amintită și scurta lucrare mistagogică a Sfântului Marcu al Efesului, în care sunt tâlcuite cuvintele cuprinse în rugăciunea lui Iisus. Autorul opusculului nu urmărește o descriere tehnică, cu aspect practic, nici una spirituală, cu aspect contemplativ, ci vizează mai degrabă latura apologetică, împărțind rugăciunea în trei chei de interpretare: una biblică, una dogmatică și una iconomică. Nu mă voi referi aici decât la lectura în cheie dogmatică, cea care se dorește a fi o combatere a ereziilor hristologice, identificând în rugăciunea lui Iisus un adevărat stâlp al rugăciunii și al Ortodoxiei. Prin tâlcuirea celor patru titluri hristologice se arată că nicio rugăciune, oricât de scurtă ar fi, nu rămâne fără sens în Biserică. Orice rugăciune devine expresia și mărturisirea concretă a credinței în Adevărul ei dogmatic fundamental, în cazul nostru, Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu Întrupat.⁴⁰

Astfel, episcopul Efesului spune că prin „Doamne” se indică firea dumnezeiască, combătându-se erezia celor ce cred că Dumnezeu e simplu om (erezia ebionită și pe adepții lui Pavel de Samosata care considerau că Iisus era un simplu om); prin titlul „Iisuse” se indică umanitatea sa, combătând în acest chip monofizitismul și pe cei ce credeau că natura umană a lui Hristos a fost doar aparentă; „Hristoase” indică cele două firi, cea divină și cea umană, respingând erezia lui Nestorie și erezia celor ce

față de acuzațiile lui Varlaam, vezi Sfântul Grigorie Palama, *Cuvânt pentru cei ce se liniștesc cu evlavie. Al doilea cuvânt din cele din urmă. Despre rugăciune*, în *Filocalia Românească*, vol. VII, pp. 223-262. Vezi, de asemenea, monografiile dedicate sfântului palamit: Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama – cu patru tratate traduse*, Ed. Scripta, București, 1993, pp. 32-65 și John Meyendorff, *O introducere în studiul vieții și operei Sfântului Grigorie Palama*, trad. de Măriuca și Adrian Alexandrescu, Ed. Nemira, București, 2014, pp. 284-318.

40 Diac. Ioan I. Ică jr., „Două opusculer palamito-isihaste ale sfântului Marcu al Efesului” în *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus și curăția inimii. Scrieri filocalice uitate*, studii și trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2013, pp.234-237.

cred că firile constituie două ipostase despărțite între ele; iar prin „Fiul lui Dumnezeu” sunt contrași cei ce susțin contopirea firilor, indicându-se menținerea divinității lui Hristos și după Întrupare, fiind respinsă, în același timp, și erezia monofizită a lui Eutihie și Dioscor, adepți ai resorbirii umanității lui Hristos în divinitatea Sa.⁴¹ În finalul succintului periplu, constatăm că nu poate exista practică dreaptă fără credință adevărată, *orthopraxia* fiind într-un raport de reciprocitate cu *orthodoxia*, mărturisirea dogmatică împletindu-se cu căința personală. Ceea ce înseamnă că practica rugăciunii lui Iisus îndeplinește cele două coordonate esențiale, fiind teologie vie, aplicată, capabilă să asume și să călăuzească ființa umană către o viață hristocentrică.

RUGĂCIUNEA LUI IISUS ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Societatea contemporană pare să nu se mai potrivească idealului isihast, fiind măcinată de o *fericire paradoxală*⁴² în care consumul, graba, vacarmul social, ideologia, idolatrizarea tehnicii și dorința nestăvilită de îmbogățire, constituie ingredientele ce stăpânesc lumea de astăzi. Trăirea fragmentară într-o *epocă lichidă*,⁴³ incapabilă să se definească, în care criza etică e simetrică cu criza economică, iar *nimicul*⁴⁴ se transformă

41 Marcu Eugenul, Arhiepiscopul Efesului, „Despre cuvintele cuprinse în dumnezeiasca rugăciune: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”, în *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus și curăția inimii. Scrieri filocalice uitate*, p. 241 și Diac. Ioan I. Ică jr., „Două opusculi palamito-isihaste ale sfântului Marcu al Efesului”, pp.235-236.

42 Vezi în acest sens opiniile lui Gilles Lipovetsky, *Fericirea paradoxală: eseul asupra societății de hiperconsum*, trad. de Mihai Ungurean, Ed. Polirom, Iași, 2007.

43 Acest concept a fost inițiat de Zygmunt Bauman. Reputatul sociolog a subliniat lipsa unui cod etic și lipsa unor valori reale în postmodernitate, ceea ce face imposibil ca societatea să fie într-o stare adunată, solidă. Astfel, pentru postmodernismul, relativismul devine cea mai bună soluție. Vezi în acest sens: Zygmunt Bauman, *Etica postmodernă*, trad. de Doina Lica, ed. Amarcord, Timișoara, 2000, *Liquid Modernity*, Polity Press, Cambridge, 2006, *Consuming Life*, Polity Press, Madlen, 2007; *Work, consumerism and the new poor*, Open University Press, 2005.

44 Vezi mai multe despre ideea de globalizare a nimicului în lucrarea sociologului

într-o „valoare” insurmontabilă, toate acestea determină viața duhovnicească la o estompare tot mai evidentă. Dar, în ciuda unei vieți constrânse de grijile continue, omul credincios nu rămâne nepăsător față de viața sa spirituală și mai cu seamă de rugăciune. Există nenumărate voci care susțin că această rugăciune scurtă poate fi practică de oricine, în împrejurări și locuri diverse. Obligativitatea și necesitatea de a ne ruga neîncetat este universală și adresată tuturor (cf I Tesaloniceni 5,17). În acest sens, Sfinții Nicodim Aghioritul și mitropolitul Macarie al Corintului, spun: „Să nu socotească cineva, frații mei creștini, că numai cei sfinți și călugării sunt datori să se roage neîncetat și totdeauna, și nu și mireni. Nu, nu. Toți creștinii îndeobște sunt datori să se afle totdeauna în rugăciune [...] trebuie să pomenim numele lui Dumnezeu mai mult decât respirăm [...] toți creștinii, de la mic la mare, să spună totdeauna rugăciunea minții: <<Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă>> și să se obișnuiască totdeauna să o spună și mintea și inima lor.”⁴⁵

În vremea noastră, Sfântul Cuvios Sofronie Saharov a sesizat, la rândul său, necesitatea și obligativitatea rugăciunii lui Iisus. Ritmul vieții tumultuoase, în care gândurile pot sufoca starea de liniște și de așezare sufletească, sunt contracarate cu rugăciunea scurtă. Arhimandritul Sofronie ne arată că atunci când ne rugăm și suntem asaltați de tot felul de gânduri care ne abat atenția de la inimă și rugăciunea pare să devină nerodnică, pentru că mintea nu mai participă la chemarea Numelui lui Iisus, iar rugăciunea devine mecanică, există, totuși, un sens în acest aflux de gânduri: „rugăciunea devine un fascicul de lumină” aruncat în ungherele

George Ritzer, *Globalizarea nimicului: cultura consumului și paradoxurile abundenței*, trad. de Raluca Popescu, Ed. Humanitas, București, 2010.

45 *Din viața Sfântului Grigorie, Arhiepiscopul Tesalonicului, făcătorul de minuni, Că toți creștinii trebuie să se roage neîncetat*, în *Filocalia Românească*, vol. VIII, pp.546-547. Părintele Stăniloae este de părere că autorii acestui text sunt Nicodim Aghioritul și prietenul său, mitropolitul Macarie al Corintului, cei care au adunat textele Părinților într-o antologie denumită „Filocalie”, la Veneția, în anul 1782, contribuind astfel la relansarea vieții isihaste și la renașterea rugăciunii lui Iisus. Vezi în op. cit, nota 938, p. 552.

lăuntrice, descoperind patimile sau atașamentele ce stăpânesc sufletul. Se află de aici lucrurile împotriva cărora trebuie luptat, ies la iveală păcatele și fărâdelegile care pun stăpânire peste suflet. Acest fapt, spune Cuviosul Sofronie, nu trebuie să aducă deznădejde, ci, din contră, trebuie să determine la o pomenire mai stăruitoare a Numelui lui Iisus și la căință mai intensă.⁴⁶ Pot fi situații în care grijile și necazurile să copleșească pe cineva, atunci pomenirea și implorarea milei este de ajutor.⁴⁷

Din experiența celor care au practicat rugăciunea lui Iisus, învățăm că nu situația exterioară este determinantă, ci realitatea interioară, dispoziția fiecăruia de a trece întreaga viață prin filtrul rugăciunii. Chiar scopul isihiei prevede dobândirea liniștii lăuntrice, curăția inimii și a minții de gânduri pătimase, pentru a putea contempla Împărăția lui Dumnezeu. Scriptura ne învață că Împărăția cerurilor se află în lăuntrul nostru (cf. Luca 17,21), iar prin revenirea în sine putem încerca tăcerea și liniștea aducătoare de pace. Pe de altă parte, omul are nevoie de relație, dar relația eu-tu poate culmina și în rugăciune, nu trebuie să pierdem din vedere structura dialogică a rugăciunii. Vorbirea nu e numai un interpersonală, ea poate fi și intrapersonală, și anume, vorbirea cu sine însuși. Psihanalistul austriac, Victor Frankl, spunea că „Dumnezeu este partenerul monologurilor noastre cele mai intime.”⁴⁸ Ceea ce înseamnă că rugăciunea vizează cercetarea lăuntrică și regăsirea interioară, pe când divertismentul abundent al societății contemporane ne anexează, ne rupe de realitatea interioară; modul de viață contemporan caută să-l determine pe om să nu-și mai aparțină, îl face să uite de sine. E comună imaginea cu tineri care umblă pe stradă fără nicio atenție, cu căști în urechi, ascultând muzică, fiind astfel cufundați într-o lume contrafăcută. Pentru moderni liniștea înseamnă gol îngrozitor ce

46 Arhimandritul Sofronie, *Rugăciunea – experiența Vieții veșnice*, trad. de diac. Ioan Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007, pp. 169-170.

47 Ibidem, p. 165.

48 Victor Frankl, „Omul în căutarea sensului ultim al existenței”, în Părintele Galeriu, *Astăzi. Psihanaliza și dreapta credință a Bisericii*, Ed. Harisma, București, 2005, p. 93.

se cere umplut. Dar ceea ce umple acest gol este de cele mai multe ori zgomet și agitație. Se caută continuu o hiperstimulare spre a evada din prezent, din sine și din raportul cu Dumnezeu. Întreaga cultură contemporană, de la artă la mass-media, este marcată de o foame pentru stimuli care să distragă atenția de la inimă.⁴⁹

Așadar, putem constata că, deși, astăzi, *rugăciunea lui Iisus* nu mai poate fi însoțită întotdeauna în rostirea ei de metoda clasică psihosomatică, descrisă de isihasți (mai ales mirenii angrenați într-o viață socială activă), ea poate aduce roade prin dispoziția ce o produce în om. Fiind un act de iubire către Autorul Iubirii aflat mereu în așteptarea iubirii noastre, rugăciunea ne centrează spre esențial. Pomenirea Numelui lui Iisus nu aduce beneficii exterioare, nu ne face mai bogați, nici nu ne adaugă ani de viață și nici nu ne scapă de problemele cotidiene, cu toate că, în zilele noastre, psihologia confirmă efectul pozitiv și benefic al rugăciunii asupra psihicului și a sănătății trupești. Cu toate acestea, „rugăciunea nu trebuie înțeleasă ca un negoț, a te ruga nu înseamnă a revendica drepturi, ci a cere haruri.”⁵⁰ Sau altfel spus, a te ruga înseamnă să nu fii singur, ci deschis lui Hristos, Celui ce este „Calea, Adevărul și Viața” (cf. Ioan 14,6).

49 Fr. John Breck, „Prayer of the Heart”, p. 27.

50 Tomas Spidlik, *Inima și Duhul în învățătura Sfântului Teofan Zăvorâtul – o fenomenologie ascetico-mistică*, trad. de Maria-Cornelia Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2011, p. 335.

**Sfinții isihăști,
modele vrednice de urmat**

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA, ISIHAȘMUL ȘI ROMÂNII (O SCHIȚĂ ISTORICO-TEOLOGICĂ)

Preot prof. dr. VASILE MUNTEAN

Din iunie 1341 – când un sinod din Constantinopol a luat măsuri disciplinare contra călugărului calabrez (italo-grec) Varlaam, oponent al Sf. Grigorie Palama – și până în anul 1448 s-au întrunit nu mai puțin de opt sinoade locale care au dezbătut probleme privind palamismul¹.

Palamismul, cum se știe, este învățătura marelui teolog Gr. Palama, din 1347 numit arhiepiscop al Tesalonicului, trecut la Domnul în 1359; a fost un mistic luminat. „Noi – zicea Palama – nu condamnăm mintea [rațiunea] și științele, ci abuzul și reaua lor întrebuințare și venerația nemăsurată ce li se acordă”². El

1 Detalii suficiente oferă H.-G. Beck, în *Kirche und theologische Literatur im Byzantinischen Reich*, München, 1959, pp. 322-332, 712 și urm.; *The Oxford Dictionary of Byzantium* (ed. Al. Kazhdan et alii), II, New York-Oxford, pp. 923-924; T. Špidlík, *Spiritualitatea Răsăritului creștin, II. Rugăciunea* (trad. rom.), Sibiu, 1998, pp. 309-343; R. Swinburne, *Gregory Palamas and Our Knowledge of God*, *Studia Humana*/2014, pp. 3-12; M. Dorobanțu, *Hesychasm, the Jesus Prayer and the Contemporary Spiritual Revival of Mount Athos*, Radboud University Nijmegen, 2016; Gr. Congote, *Gregory Palamas and Hesychasm*, College of Saint Benedict/Saint John's University (online, 2019), p. 5 și urm.; A. Ignat, *Byzantine Hesychasm in the Life of the Orthodox Church*, *International Journal of Theology, Philosophy and Science*, nr. 5/2019, p. 42 și urm.; V. Muntean, *Bizantinologie*, II, Timișoara, 2000, pp. 64-66, 71-74; Idem, *Istoria creștină generală*, II, București, 2008, pp. 39-42. Un comentariu și o bibliografie bogată se află și în *Hesychasm* (OrthodoxWiki, Wikipedia).

2 D. Stăniloae, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*², București, 1993,

este considerat un ctitor al isihasmului, cel care a înzestrat acest curent al spiritualității ortodoxe cu un fundament dogmatic. Mișcarea isihastă – nu mai vorbesc despre preisihaști³ – a căpătat un impuls nu neglijabil, prin a treia decadă a veacului al XIV-lea, grație publicității orale și scrise a Sf. Grigorie Sinaitul (†1346) care, după o ședere în Sinai și apoi în Creta, a ajuns la Athos, răspândind viziunea sa despre Rugăciunea numelui lui Iisus. Gr. Palama a preluat, sistematizându-le și îmbogățindu-le, preceptele „sinaite”, principiile isihaste îndeobște, provocat fiind de o polemică pe care a avut-o cu Varlaam Calabrezul. Acesta îi ridiculiza și îi acuza pe monahii isihăști de mesalianism (pentru mesalieni, ținta ultimă a insului rugător era contopirea prin extaz cu trupul luminos al lui Hristos), și respingea practica isihastă care implica o anumită tehnică în împlinirea *Rugăciunii inimii* (poziția specială a corpului, un anume ritm respirator etc.), o rugă făcută „*en hesychia*” sau în *isihie*, adică în pace sau cu liniște interioară⁴, și avea ca rezultat contemplarea luminii care l-a înconjurat pe Mântuitorul, pe Muntele Tabor, în momentul Schimbării la Față.

Din scrisul palamit – epistole și tratate – este de reținut concepția asupra energiilor divine necreate (*energeiai, dynameis*), prin care Dumnezeu comunică cu făptura și pe care oamenii le pot cunoaște (de pildă: bunătatea, harul, dreptatea), pe când esența (*ousia*) Ziditorului rămâne insondabilă. Lumina

pp. 29 și 153: Palama era familiarizat și cu aristotelismul; în repetatele discuții în contradictoriu pe care le-a purtat cu eruditul Nichifor Gregoras, el a precizat – de exemplu – că locuțiunea „trebuie stabilit mai întâi ce e numele și cuvântul” nu îi aparține preopinentei sale, ci filosofului Aristotel. Să adaug că „geții”, menționați în manieră arhaizantă de către N. Gregoras în *Istoria* sa, pentru anul 1241, cu prilejul invaziei mongole (cf. *Fontes Historiae Daco-Romanae*, ed. Al. Elian și N. -Ș. Tanașoca, III, București, 1975, p. 501), se pare că sunt românii din părțile Mării Negre.

3 Amănunte la Th. Sabo, D. Lioy, R. Fick, *A Hesychasm before Hesychasm*, North-West University, Africa de Sud (online).

4 Istoricul G. Brătianu se gândea la un corespondent în „lumina infinită” a chietismului budist, așa cum evoluase îndeosebi în China și Japonia veacurilor XII-XIII; vezi și Elizabete Taivâne, *Dimensions of Mystical Anthropology of the XX Century: Hesychasm and Tibetan Buddhism Compared*, Riga, 2005.

taborică este și ea o manifestare celestă, suprafirească, care poate fi sesizată într-un climat excepțional de către fervenții rugători, cum s-a amintit.

De necrezut, însă, isihăștii au acordat o atenție aparte și treburilor obștești. Palama însuși concepea fondul acestor relații într-un stil apropiat de Contractul Social: „Nevoeile trupești le îndeplinim, unele prin propriile mijloace, altele cu ajutorul semenului [...], deoarece una și aceeași persoană nu poate fi deodată și învățat, și agricultor...”⁵

Împăratul bizantin Ioan al VI-lea Cantacuzino (1347-1354)⁶ a sprijinit palamismul care va triumfa în cele din urmă. După ce Gr. Palama fusese condamnat de sinoade endemice (locale), la instigația ecumenicului Ioan Calecas, și chiar încarcerat, venirea la putere a susținătorului său s-a arătat de bun augur. În anul 1350 intră în Tesalonic, unde – cum spuneam – a fost numit cu câțiva ani în urmă arhiepiscop, dar din pricina tulburărilor de acolo n-a putut să-și ocupe scaunul arhieresc. În 1351 sinodul de la Vlaherne constituie pentru el o adevărată biruință: învățătura sa este socotită doctrină oficială a Marii Biserici. De notat și aceea că doi adepți ai săi, Calist I și Filotei Kokkinos, au devenit (din 1350) patriarhi constantinopolitani. Să adaug că doctrina palamită, deși respinsă înainte de catolicism, în timpul nostru se observă o „reabilitare” a ei în rândul unor teologi romano-catolici.

Evident, Palama și adversarul său Varlaam din Calabria erau reprezentanții a două tradiții ce se diferențiau sensibil. Varlaam refuza să înțeleagă că toată cunoașterea lui Dumnezeu, întreaga teologie, este în chip necesar comuniune; în aceasta era el „umanist”. Umanismul său îl apropie de Scolastica latină (fără ca el să-i fi suferit influența directă) și totodată anunță spiritul

5 V. Muntean, *Byzantium and the Romanians. A Comparative Research concerning the Organization of the Monasteries*, București, 2009, p. 183.

6 A se vedea și P. Guran, *Jean VI Cantacuzène, l'hésychasme et l'empire. Les miniatures du codex Parisinus graecus 1242*, în vol. *L'empereur hagiographe. Culte des saints et monarchie byzantine et post-byzantine* (ed. P. Guran și B. Flusin), București, 2001, p. 73 și urm.

Renașterii. Triumful palamismului opri net această tendință de secularizare ce o cunoscuse Apusul. Palamismul este un fel de contrareformă răsăriteană care, efectuată la timp, evită criza internă în Biserica ortodoxă.

Recunoașterea ortodoxiei isihasmului a avut, după bizantinistul G. Ostrogorsky⁷, o importanță nu doar religioasă, ci și culturală. Întemeierea celei de-a doua mitropolii în Țara Românească, consolidarea ierarhiei muntene cu elemente devotate (Antim Critopol, Hariton), posibil și sosirea lui Nicodim cel Sfințit în Oltenia⁸, se înscriu în acțiunea tenace a acestui isihasm combativ împotriva propagandei eterodoxe (romano-catolice); Sf. Nicodim de la Tismana a corespondat cu marele cărturar isihast, patriarhul Eftimie al Târnovei (1375-1394), ale cărui traduceri și lucrări proprii s-au difuzat în Bulgaria, Serbia, Țările românești și în Rusia⁹. Strălucitul copist, caligraf și miniaturist, Gavriil Uric de la Neamț, a prescris o serie de lucrări de edificare spirituală. Investigațiile din 1973, în Arhivele Centrale de Stat de la Moscova, au arătat că talentatul artist Gavriil Uric și-a început activitatea mai devreme decât se știa, anume în anul 1413, copiind două opere anteisihaste¹⁰. De

⁷ *Storia dell'impero bizantino*³, Torino, 1972, p. 471.

⁸ Vezi și Gr. Speake, *St Nikodemus of Tismana (1320-1406): Transmitter of Hesychasm to Wallachia*, The Spiritual and Cultural Diaspora of Mount Athos, Cambridge University Press, 2018, pp. 145-160; V. Muntean, *Sf. Nicodim de la Tismana în lumina noilor cercetări*, Altarul Banatului, nr. 1-3/2021, pp. 5-29.

⁹ D. Obolensky, *The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe, 500-1453*, Londra, 1974, pp. 390, 394-397 și 501-503 (cu literatură de specialitate). În Rusia influența isihastă s-a manifestat în principal prin mijlocirea Athosului. Centrul din care s-a răspândit noua orientare duhovnicească a fost Mănăstirea Troița, al cărei întemeietor Serghei de Radonej „s-a bucurat el însuși de dulceața isihiei dumnezeiești”. „Tăcerea” isihăștilor era legată de un simț mai subtil al cuvântului, de conștiința puterii sale lăuntrice, de nevoia de a exprima cu acribie fenomenul conținut și de învățătura despre forța creatoare a cuvântului. Bunăoară, fenoverbirea – fără cuvinte – a celor trei îngeri la stejarul Mamvri a fost ideea de bază a icoanei *Sf. Treime* („mărețea Troiță”), zugrăvită de înzestratul pictor Andrei Rubliov; vezi D. Lihaciov, *Prerenașterea rusă* (trad. rom.), București, 1975, pp. 128 și 179; VI. Plugin, *Masters of World Painting: Andrei Rublev*, Leningrad, 1987, p. 9.

¹⁰ Vezi și P. Chițulescu, *Nouveaux manuscrits – possibles autographes – appartenant*

factură isihastă propriu-zisă sunt sbornicele slavone de la muzeul Dragomirnei, aparținând unei cuprinzătoare colecții omiletice și hagiografice, care au fost aduse în Moldova de asemenea la începutul sec. XV. După toate probabilitățile, colecția respectivă s-a întocmit la Mănăstirea Zografu din Athos (turnul Selina)¹¹, unde au lucrat nu puțini monahi români; posibil – un timp – și Gavriil Uric.

Este de remarcat faptul că Filotei Kokkinos, Eftimie al Târnovei, pomeniți deja, și Teodosie de la Kilifarevo au pus bazele unei autentice „frății isihaste” (o cvasi-*Internațională isihastă*) care a avut însemnătatea sa, relevată îndeajuns de specialiști¹². Încă la Congresul al XV-lea de studii bizantine (Atena, 1976), D. Obolensky a privit isihasmul ca o mișcare culturală mijlocitoare de valori și unificatoare în Sud-Estul european. Cei care au practicat contemplația mistică (*theoria*) nu vor fi fost puțini în stânga Dunării dacă au ajuns și la Paroria din hotarul bizantino-bulgar, sau la Kilifarevo, aproape de Târnovo. Deși mai rezervat referitor la prezența unor viețuitori români la Paroria, în compania Sf. Grigorie Sinaitul, Emil Turdeanu acceptă prezențe românești la Kilifarevo, în cercul duhovnicesc al Sf. Teodosie, ucenicul celui dintâi¹³.

au moine Gavriil Uric de Monastère Neamț, *Transylvanian Review*, nr. 1/2012, p. 85 și urm.

11 D. I. Mureșan, *Sauver l'heritage d'Euthyme de Târnovo. Le patriarche Joseph II, la Moldavie et Zographou*, Kirilo-Methodievski Studii, kniga 30: Religious Bloom Bulgaria 13th-15th c., Sofia, 2021, îndeosebi pp. 116-117, 127 și 138. Pentru o altă opinie, cu privire la locul realizării colecției în cauză, vezi D. Zamfirescu, *Marile Minee de lectură de la Târnovo ale patriarhului Eftimie*, București, 2015.

12 D. Obolensky, *op. cit.*, p. 390 (citează pe reputatul și regretatul bizantinist român Al. Elian); Serafim Joantă, *Roumanie – tradition et culture hésychastes*, Paris, 1987; D. I. Mureșan, *The Hesychasts. „Political Photianism” and the public sphere in the fourteenth century*, *The Orthodox Christian World* (ed. A. Casiday), Routledge, 2012, pp. 295-299; Chr. Johnson, *The Globalization of Hesychasm and the Jesus Prayer*, Continuum International Publishing Group, 2010 (online); L. Petcu, *The Reception of Hesychasm in the Romanian Culture*, *International Journal of Orthodox Theology*, 1/2016, p. 62 și urm.

13 V. Muntean, *Byzantium...*, p. 48 (cu bibliografie).

Un reviriment teologic isihast are loc în secolul al XVIII-lea, datorită Mănăstirii Neamț, în frunte cu Paisie Velicicovski. De reținut că paisianismul¹⁴, având origini moldave, a exercitat o înrăurire notabilă și în Rusia; este vorba de renumiți autori creștini ai veacului XIX (Dostoevski, Homiakov) sau din secolul XX (S. Bulgakov, P. Evdokimov *et alii*).

14 *Paisianismul. Un moment românesc în istoria spiritualității europene* (ed. Dan Zamfirescu), carte apărută cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, București, 1996; în p. 5, actualul Patriarh Daniel remarcă faptul că acest neoisihasm „reprezenta, în secolul raționalist al lui Voltaire, o distincție și o demarcare semnificativă între rațiunea umană însingurată a culturii occidentale și rațiunea rugătoare, în comuniune divino-umană, a spiritualității răsăritene”. A se vedea și vol. *Românii în reinnoirea isihastă*. Studii închinare Cuviosului Paisie de la Neamț la bicentenarul săvârșirii sale, 15 noiembrie 1994, publicate cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, sub îngrijirea lui Virgil Câdea, Iași, 1997; Valentina Pelin, *Paisianismul în contextul cultural și spiritual sud-est european și est european (sec. XVIII-XIX)* (ed. A. Eșanu și Valentina Eșanu), Iași, 2017.

SFÂNTUL CUVIOS PAISIE VELICIKOVSKI ȘI MOȘTENIREA DUHOVNICEASCĂ

Preot dr. VALENTIN BUGARIU

Unul din sfinții cinstiți în mod deosebit printr-un An Comemorativ, dedicat acestuia de Patriarhia Română este Sfântul Cuvios Paisie Velicikovski (1722–1794), care a inițiat o mișcare spiritală și culturală deosebită în țările române. Marele istoric Nicolae Iorga l-a considerat pe starețul Paisie drept singura persoană valoroasă venită de peste Nistru.

Cele mai multe date biografice despre Sfântul Paisie le avem din *Autobiografia* pe care a lăsat-o și care a fost publicată în ultimii ani și în românește. Potrivit acesteia, autorul mărturisește: „m-am născut și am fost crescut în preaslăvitul oraș malorusian Poltava, din părinți evlavioși și ortodocși”¹. În dreapta filei 3 a Autobiografiei există și o notă marginală: „M-am născut la sfârșitul anului 1722, decembrie 21. În cristelnița Botezului mi s-a dat numele Petru, întru pomenirea celui întru sfinți Părintelui nostru, Petru, mitropolitul Kievului, și a întregii Rusii”². Editorul cărții, Diac. Prof. Ioan I. Ică face precizarea că nota nu se referă la Petru Movilă, ci la mitropolitul Petru pomenit la 21 decembrie, ierarh la Kiev între 1305-1326. Cuviosul vorbește în continuare de familia și faptele de milostenie ale ei: „Tatăl meu a fost Ioan Velicikovski, protopop al Poltavei, iar mama

1 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia unui stareț*, Editor Ioan Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 85 (Se va prescurta în continuare *Autobiografia...*).

2 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia...*, p. 85.

Irina, iar când a intrat în monahism a devenit Iuliana monahia... iar bunicul, Luca Velickovski, a fost protopop al Poltavei... bunicul meu după mamă, a fost un negustor renumit și bogat, de neam evreiesc, numit Mandea, care s-a botezat la Poltava împreună cu toată casa lui în biserica Schimbării la Față a Domnului primind numele de Grigori Mandenko³. Părinții erau milostivi față de cei necăjiți: „și era tatăl lui, precum din însăși gura Preacuviosului am auzit: atâta de milostiv și de îndurat spre săraci, încât împărțea fără de cruțare averea sa; pentru care îl și certa (oprea de multe ori) femeia lui, zicându-i știi, că îți vor rămâne copiii săraci și cerșitori. Dintre niște părinți ca aceștia blagocești și de poruncile Domnului păzitori, s-au născut un fiu ca acesta, acea Preacuviosul Paisie...⁴”.

La patru ani de nașterea sa, tatăl său, Ioan a trecut la cele veșnice, iar copilul a rămas în grija mamei și a fratelui mai mare Ioan, care a fost conducătorul Catedralei Adormirii Maicii Domnului din Poltava.

Unii cercetători susțin originea românească a Cuviosului Paisie chiar și a numelui familiei. Teodor T. Burada nota: „Preacuviosul Arhimandrit Paisie s-a născut în orașul Poltava din Rusia, în anul 1722, după spusa bătrânilor. Român de origine din acei moldoveni duși în Rusia de Dimitrie Cantemir, domnul Moldovei⁵. În ceea ce privește numele Velickovski, Diac. Prof. Petre I. David a opinat: „Probabil că numele strămoșului lui Paisie, sau funcția sa, fusese: Vel... (Vornic, Spătar, Mare paharnic, poate Mazil etc.) sau chiar nume vechi românesc ca Velicu, Velcu. Nu este exclus ca numele de familie să-i fi fost atașat mai târziu, după numele mai-marelui cetățiu (gubernator sau bai) Poltava, care i-a fost naș de botez. Acest «gubernator» era colonel (polcovnic) și se numea Vasile Cociubei⁶”.

3 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski), *op. cit.*, p. 85.

4 Ioan Ivan (Editor), *Viața Cuviosului Paisie de la Neamț*, Editura Trinitas, Iași, 1997, p. 1 (Se va prescurta în continuare *Viața Cuviosului...*).

5 T. T. Burada, *Opere*, Editura Muzicală, București, 1974, p. 274-275.

6 Petre I. David, „Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski) un desăvârșit monah român. Noi cercetări și ipoteze”, în „Biserica Ortodoxă Română”, 1975, nr. 1-2, p.

La vârsta de șapte ani, Petru a urmat cursurile școlii parohiale. Se păstrează o amintire a Cuviosului despre primele lecturi: „Mama mea m-a dat la învățătură de carte împreună cu fratele meu mai mic Theodor... Eu însă cu ajutorul lui Dumnezeu, în doi ani și mai puțin am învățat câte ceva din Abecedar, Ceaslov și Psaltire, după care am început să citesc cu ușurință... Iar între orele de învățătură atunci când găseam timp liber citeam cu sârguință dumnezeieștile Scripturi ale Noului și Vechiului Testament, Viețile Sfinților, cărțile Sfântului Efrem împreună cu ale Sfântului Dorotei, *Mărgăritarul* Sfântului Ioan Gură de Aur și alte câte se mai aflau în sfânta biserică mai înainte zisă...”⁷⁷.

Pentru a deveni preot în locul tatălui său, Petru a urmat ca elev extern cursurile școlii de la mănăstirea Bratsca, care a avut numele de Bratscaia Academia, o școală reorganizată de Petru Movilă. În timpul liber, Petru a cercetat bisericile și mănăstirile din Kiev, cu deosebire pe cea de la Lavra Pecerska cu renumitele ei peșteri și moaște a multor cuvioși. O altă mărturie autobiografică prezintă viața copilului la 13 ani: „În al treisprezecelea an al vieții, mama împreună cu nașul Vasili Vasilievici colonel al Poltavei, au cerut mitropolitului Rafail Zabrovski... întărirea dreptului meu de a moșteni parohia tatălui meu sus numita catedrală din Poltava... și a dat mamei mele o gramată prin care întărea dreptului meu de a moșteni sus numita biserică... Ne-am întors la Poltava, mărturisește starețul, și apoi a fost trimis la Kiev la învățătură, unde timp de trei ani am învățat cu sârg știința gramaticii”⁷⁸.

În vara anului 1739 Petru nu s-a mai întors acasă după obicei, ci a rămas la Kiev și a participat la sfintele slujbe din mănăstiri. În această perioadă a venit la Kiev a venit mitropolitul Antonie al Moldovei, cel care în urma războiului ruso-turc (1735-1739) s-a așezat în oraș. Mitropolitul a săvârșit într-o zi dumnezeiasca liturghie în limba română. Petru care a asistat la această Liturghie a mărturisit că a deprins dragoste de acum către binecuvântata limbă și poporul moldovenesc.

164 (Se va prescurta în continuare „Cuviosul Paisie de la Neamț...”).

7 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski), *Autobiografia...*, p. 86.

8 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski), *op. cit.*, p. 87.

La începutul anului 1740 Petru s-a hotărât să pășească pe calea monahismului și acest gând l-a comunicat mamei sale, colegilor și superiorilor lui de la școală. Calea monahală a deprins-o de la ieromonahul Pahomie care a avut un rol hotărâtor: „În al patrulea an însă, în tot timpul iernii și până la încheierea școlii... în sufletul meu crescuse mai puternică dorința după viețuirea călugărească și nu-mi mai dădea pace să rămân la învățătură, ci mă zorea să mă lepăd cât mai degrab cu puțință de lume și să mă fac călugăr”⁹. Un rol important în această alegere a intrării în călugărie a fost și vizita la Schitul Kitaev unde a văzut buna rânduială de aici și asculta sfintele slujbe cu mare osârdie și luare aminte. Însuși starețul a mărturisit că această hotărâre a luat-o împreună cu alți câțiva prieteni iubiți care aveau aceeași intenție ca și el. La schit a avut prima încercare a viitorului stareț făcută de superiorul schitului, căruia îi ceruse cuvânt de învățătură și primirea în schit.

Ajuns în chilia lui s-a închinat după obicei, rămânând în picioare lângă ușă. Acum a avut loc și prima încercare a credinței viitorului monah: „El s-a așezat lângă masă și mi-a poruncit mie să mă așez mai sus decât el, după care mi-a spus: Frate șezi aici și mi-a arătat cu mâna locul unde să mă așez. Eu auzind acestea și sperindu-mă de un asemenea lucru neașteptat și rușinându-mă a-l îndeplini, m-am înclinat adânc și am rămas în picioare tăcând. El mi-a poruncit a doua oară să fac același lucru. Eu iarăși m-am înclinat și am rămas în picioare tăcând. Mi-a poruncit și a treia oară să fac același lucru. Eu sperindu-mă foarte tare, am rămas în picioare fără glas. Atunci el deschizându-și sfintele sale buze mi-a spus: Of frate, tu mă rogi să te primesc în sfântul nostru lăcaș în vederea intrării în monahism. Și nu văd în sufletul tău nicio urmă de înclinare spre monahism. Nu văd în tine smerenia lui Hristos. Nu văd în tine ascultarea și lepădarea de voia ta și de judecata ta și cu totul dimpotrivă. Văd în tine alcătuirea și înțelepciunea lumi acesteia, văd în tine mândria diavolului. Văd în tine neascultare și urmarea voii și judecății tale”¹⁰.

9 Ibidem, p. 89.

10 Ibid., p. 97.

Adus în fața rectorului Academiei, acesta i-a cerut lămuriri cu privire la abandonarea școlii, cerându-i să-i arate motivele. Elevul Petru i le prezintă: „Întâia pricină pentru că m-am lăsat de învățătura din afară (a clasicilor antici) este intenția mea nestrămutată de a mă face monah... a doua pricină pentru că m-am lăsat de învățătura din afară e că în sufletul meu n-o socotesc a-mi fi de vreun folos, căci auzind acolo adesea despre renumiți zei și zeițe ale elinilor și despre basmele Pythiei, am prins ură în suflet pe o asemenea învățătură... a treia pricină e aceea că roadele acestui învățământ le văd în faptul că fețe duhovnicești din cinul monahicesc trăiesc ca niște demnitari mireni, în mare cinste și slavă și în toată tihna trupească, îmbrăcându-se în haine scumpe, umblând cu cai aleși de rasă și în trăsuri minunate...”¹¹.

În septembrie 1740, Petru nu a mai urmat cursurile școlii, ci a mers la Cernigov, unde se afla mitropolitul Antonie. Ieromonahul Onufrie, l-a sfătuit să plece la mănăstirea Liubețki, nu departe de orașul Liubeci. La această mănăstire tânărul Petru a început să copieze *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, operă capitală a vieții monahale, dar și vieții practice creștine. Odată cu schimbarea starețului, Petru a olecat în a șasea săptămână a Postului Mare la schitul Rjiștev cu hramul Schimbarea la Față a Domnului. Aici a poposit puțin timp, îmbolnăvindându-se pe drum de fruguri. Lucrarea la traducerea *Scării* după propria mărturie a fost una din cele mai grele „pentru că nu avea nici oloiu, nici lumânări de iluminat. Așa scria, apoi după ce se umplea chilia de fum, încât nu se mai putea să scrie, atunci deschidea fereastra, și ușa până eșia și se împruțina fumul din chilie și iarăși se apăca de scris: întru acest chip petrecea cuviosul mai toată noaptea, și pentru ca să nu se strice la minte, dormia foarte puțin”¹².

Între timp datorită condițiilor grele viitorul stareț s-a îmbolnăvit. Boala este „... o asemenea boală că nu puteam să rețin în burtă niciun fel de mâncare, ci orice mâncam, degrab dădeam afară. O lună sau mai mult de boală m-au dus într-o asemenea nevoie și istovire a trupului, că deși nu zăceam în pat,

11 Ibid., p. 102-103.

12 Ioan Ivan (Editor), *Viața Cuviosului...*, p. 10.

de o mare slăbiciune abia mai puteam umbla”¹³. După o odihnă la mai multe schituri, Petru a ajuns la Mănăstirea Medvedovski cu hramul Sfântul Ierarh Nicolae. Aici a primit noi ascultări: „... Era pe atunci luna iulie și se strângea fânul. Am mers așadar, cu sfinții părinți mai întâi la strânsul fânului, apoi la seceratul grâului, unde m-au pus să secer laolaltă cu ei: Când au văzut că mi-am tăiat degetele din nepricepere, m-au trimis să car snopii la arie, dar și la ascultarea asta eram nepriceput... apoi m-au pus să car bălegar și apă la arie... Când eram în mănăstire egumenul mi-a mai rânduit să merg la cor și să servesc la masă, adică să tai pâinea și s-o pun pe masă, să duc străchinile cu fiertură și să le pun înaintea fraților, să strâng vasele de la masă și să le spăl, să mătur trapeza și altele, pe care le făceam cu bucurie, mulțumind lui Dumnezeu că m-a învrednicit să slujesc acestor sfinți părinți și frați”¹⁴.

Cu prilejul Praznicului Schimbării la Față, în 1741 Petru în vârstă de 19 ani a fost tuns rasofor, naș a fost ieromonahul Nicodim. Viitorul stareț a primit numele de Partenie, însă din neatenție frații l-au strigat Platon, nume primit tot cu această ocazie de fratele de chilie. Aici a fost ajutor pe lângă bucătarul mănăstirii, spărând lemne pentru acesta însă „...aveam sânguință și pentru pravila bisericească –mărturisește Platon– ziua când îmi dădea mâna, noaptea însă nu am lipsit niciodată”¹⁵.

Mănăstirea se afla pe teritoriul supus Poloniei, care desfășura o acțiune puternică de prozelitism catolic, ea a fost persecutată de regele August al III-lea (1733-1763), fapt care l-a determinat pe Platon să plece de aici. În drumul său spre Muntele Athos s-a oprit la Lavra Pecerska. Aici s-a deprins în tainele lucrului manual, dar și în ale cântării corale. În drumul său spre Țările Române, Platon s-a întâlnit cu starețul muntean Mihail, care îl îndrumă spre Schitul Trăisteni. După Praznicul Învierii Domnului, Platon împreună cu alți frați a trecut Siretul pe la Nicorești și prin Odobești și s-a așezat la Schitul Dălhăuți care se afla sub patronajul starețului Vasile de la Poiana Mărului.

13 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia...*, p. 127.

14 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *op. cit.*, 135.

15 Ibidem, p. 138.

Aici pentru prima dată s-a învrednicit Cuviosul a vedea pravila Bisericii săvârșindu-se după tipicul Sfântului Munte, cu bună rânduială și cu frica lui Dumnezeu. De aici, împreună cu alți frați care căutau și ei, drumul spre desăvârșire, au plecat la Schitul Trăisteni, schit aflat sub patronajul Sfântului Ierarh Nicolae. Aici a primit prima ascultare de pe pământ românesc: „Întâi-stătătorul m-a chemat și mi-a poruncit să gătesc eu pentru o vreme mâncarea pentru frați [...] când au venit din pădure și au văzut ce am făcut din neștiință, nenorocitul de mine, vai, ce spaimă și rușine m-a cuprins și neștiind ce să fac, am căzut la picioarele sfinților lor, cerându-le iertare cu lacrimi în ochi. Părintele întâi-stătător însă împreună cu sfinții frați, imitând milostivirea lui Hristos, m-au iertat și când au tăiat o pâine și au văzut că nu este deloc bună de mâncat, au făcut mămăligă și au mâncat, și de atunci nu mi-a poruncit să coc pâine”¹⁶. La acest schit tânărul Platon a purtat convorbiri duhovnicești pe diferite teme cu starețul Mihail, care cuprind învățătura de credință, atributele Bisericii, credința ca virtute creștină, faptele bune, păzirea poruncilor și a posturilor. A devenit paznic la via schitului. Într-una din zile a venit aici schimonahul Onufrie, starețul schitului Cârnău care l-a ademenit spre acest loc de „o mare liniște și tăcere”. Schitul este ctitorit de Mircea al II-lea Ciobanul (1543-1544; 1558-1559) și a fost restaurat de Matei Basarab (1632-1654).

După trei ani de nevoițe în Țara Românească, Cuviosul Platon împreună cu alți frați a plecat spre Muntele Athos. În Sfântul Munte a primit primii ucenici, cel dintâi a fost Visarion. Astfel a început a se închea obștea paisiană cu opt frați români. Pentru aceștia pravila se citea în limba lor. Starețul fiind un adevărat conducător sufletec: „Și Cuviosul, -mărturisea schimonahul Mitrofan- fiindcă deprinsese limba moldovenească mai dinainte, de-a pururea le tălmăcea cuvântul lui Dumnezeu, din cărțile slavonești pre înțelesul limbii aceștia...”¹⁷. Înmulțindu-se obștea, Cuviosul s-a mutat într-un alt loc, luând „o colibă”,

16 Ibid., p. 168.

17 Ibid., p. 198

apoi „chilia” Sfântului Constantin care avea și o biserică ce ținea de Mănăstirea Pantocrator. În al 26 an al vârstei Platon a fost hirotonit ieromonah. Obștea paisiană a devenit mai mare fiind 12 frați, șapte de limbă română și cinci de limbă slavonă și care a primit Schitul Sfântului Ilie care aparinea tot de aceeași mănăstire. Aici, obștea a ridicat o biserică, o trapeză, o brutărie, o bucătărie cu arhondaric și șaisprezece chilli, aducând și apa în schit. Platon a devenit un duhovnic cu mulți fiii duhovnicești între care a fost Serafim, fost patriarh al Constantinopolului (1733-1734).

Din Muntele Athos obștea a plecat spre Moldova cu două corabii, într-una era Cuviosul și slavii, iar în cealaltă, Visarion și românii. De la Athos au ajuns la Constantinopol apoi la Galați. Soborul s-a așezat la Schitul Vărzărești. Mitropolitul Moldovei a dat obștii Mănăstirea Dragomirna cu hramul Pogorârea Sfântului Duh.

Ajuns aici, Cuviosul Paisie reorganizează mănăstirea, pe care a adus-o la starea din epoca ei de înflorire. Mănăstirea este ctitoria boierilor Stroici, iar autorul moral al ei a fost Mitropolitul Anastasie Crimca. La 4 septembrie 1605, mănăstirea era înființată, iar zidirea ei făcându-se între 1602-1605¹⁸.

În timpul cât a stat aici, Starețul a organizat viața monahală după Regulile Sfinților Vasile cel Mare, Theodosie cel Mare și Teodor Studitul. „Mai întâi a șezut la biserică o rânduială întru totul athonită, rânduită ca la strana dreaptă să se facă în slavonă, iar în cea stângă în română. A poruncit ca nimeni dintre frați să nu numească în vreun fel ceva «al meu» sau «al tău», ci să aibă de obște tot ceea ce le va fi dat Dumnezeu, pentru că așa va fi între ei un singur gând și dragoste [...] În fiecare zi, afară de duminici și sărbători, frații se adunau seara în trapeză, se aprindeau sfeșnicele și fericitul nostru părinte se așeza în locul său obișnuit și citea o carte a Părinților: fie cea a Sfântului Vasile cel Mare, *Despre post*, fie a Sfântului Ioan Scărarul sau a Sfântului Dorotei sau a Sfântului Teodor Studitul. Într-o seară citirea se făcea în

18 Ștefan S. Gorovei, „Anastasie Crimca. Noi contribuții”, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1979, nr. 1-2, p. 149.

rusește, iar frații de limbă română citeau Pavecernița, iar seara următoare citirea se făcea în românește, iar frații de limbă rusă citeau Pavecernița. Temelia învățaturii lui – Paisie n. n. – era aceea că, din toată inima și sufletul lor trebuie să se silească cu osârdie să păzească poruncile dumnezeiești și predaniile Sfinților Părinți. Dacă se va întâmpla vreo tulburare între frați, până la sfârșitul zilei trebuia să facă vreo împăcare adevărată...¹⁹. Noaptea starețul le petrecea talmăcind din greaca veche și slavonă cărți ale Părinților. În epistolele sale către frații săi se găsesc mai multe lucruri care împreună formează axiologia credinței: „Păziți-vă de cârtire, căci asupra celor ce cârtesc se pogoară mânia lui Dumnezeu și-i înghite pământul de vii, ci mai ales smeriți-vă fraților, și iubiți-vă unul către altul cu dragoste duhovnicească. Feriți-vă fraților de zavistie, cursa diavolului pentru că unde se află zavistie și pomenire de rău, acolo nu este cercetarea dumnezeiescului Dar, ci toate pricinile de hulă, pomenirea diavolească a răului și groapa deschisă a pierzării. Și mai ales feriți-vă de această undiță a diavolului, adică de îndrăzneala față de altul, căci o asemenea cursă a vrăjmașului, cumplită și înfricoșată, poate, fraților, să răstoarne cu capul în jos în toate prăpăstiile pe orice monah, fie bătrân, fie tânăr”²⁰.

Între anii 1768-1774 s-a desfășurat ostilitățile din războiul ruso-turc. Acum, Mănăstirea Dragomirna a cunoscut ultima perioadă de apogeu din cultura veche bisericească. În această perioadă din pricina războiului, la mănăstire s-au adăpostit muți credincioși sub rugăciunile Starețului. În urmă păcii dintre cele două Imperii, Bucovina de Nord a intrat în componența Imperiului Habsburgic, iar frații împreună cu Starețul au plecat la Mănăstirea Secu în luna octombrie a anului 1775. La Dragomirna au mai rămas o sută cinczeci de monahi împreună cu doi părinți.

Starețul nu a rămas mult la Secu, domnitorul Constantin Moruzzi i-a dăruit Mănăstirea Neamț, cea mai mare mănăstire

19 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia...*, p. 217

20 Virgil Cândea, *Cuvinte despre ascultare, publicate de ucenicii Cuviosului Paisie, starețul Sfintei Mănăstiri Neamț*, Editura Anastasia, București, 1997, p. 215

a țării care în scurt timp a devenit un adevărat un adevărat Sion românesc. Starețul și obștea sa „au zidit o bolniță și o casă de oaspeți; căci bătrânii, ologii și orbii care n-aveau unde să-și plece capul lor veneau la el plângând și suspinând, și rugându-l să aibă milă de ei pentru Hristos, iar el se milostivea de ei. fericitul îi primea pe aceștia ca și pe cei sănătoși, rânduindu-i la bolniță și odihnindu-i cât de bine putea ca un părinte iubitor. A poruncit ca un doctor să slujească pe cei ce aveau nevoie de tratament și dat poruncă fraților care slujeau să poarte grijă de bătrâni, de ologi, de orbi și de bolnavi ca și cum ar sluji pe Domnul Însuși²¹”.

Starețul a continuat munca de traducător din greacă și slavonă a lucrărilor patristice: „Toată ziua fericitul îndrepta treburile duhovnicești și cele din afară, iar toată noaptea scria ostenindu-se peste fire²². Ucenicul Mitrofan face o icoană a starețului, dar și o portretizare a muncii de tâlmăcitor patristic: „Felul în care scria e vrednic și el de minunare. Patul în care se odihnea era înconjurat de jur împrejur de cărți: numai lexicoane, Biblia greacă, Biblia slavonă, gramatici grecești și slavone, cărțile din care traducea, și în mijlocul tuturor un sfeșnic. Șezând acolo aplecat ca un copil mic sau culcat, scria toată noaptea uitând de bătrânețea și truda sa [...] Așijderea și cu toate cele firești era înfrumusețat: că era la statul trupului cam de mijloc, nu tare înalt, fața lui era albă și luminoasă, ca la îngerul lui Dumnezeu, și uscată pentru înfrânare. Căutătura lină și blândă. Barba de mijloc puțin cam rară și albă, ochii beșicați, sprâncenele lungi și încovoiate după ochi și albe. Nasul de mijloc. La gură, de mijloc tăiat. Părul lungu și multu albu... Era blându la năravu și liniștit, graiul lin și rar, mare la glas și orgănos, cuvântul smerit și străin de îndrăzneală...”²³.

Înainte de sfârșitul vieții Cuviosul Paisie a scris o *Autobiografie*, care a rămas neterminată din cauza morții întâmplată la 15 noiembrie 1794 în al 72-lea an al vieții sale. La slujba pogrebaniei a participat episcopul Veniamin al Hușilor.

21 Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia...*, p. 243

22. Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *op. cit.*, p. 261

23 Ibidem , p.287-288

Întregul sobor l-a îngropat pe Cuviosul Paisie la 18 noiembrie 1798 cu mare cinste în biserica mare în partea dreaptă. Pe piatra de mormânt a fost înscris următorul epitaf: „Aici se odihnește fericitul părintele nostru starețul Ieroschimonah și Arhimandrit Paisie malorusianul, carele venind de la Muntele Athonului în Moldavia cu 60 de ucenici și aici mulțime de frați adunând și viață de obște prin sine o au înnoit și așa către Domnul s-a mutat la anul 1794 noiembrie 15, în zilele binecredinciosului Domn Mihail Șuțu Voevod și a Preasfințitului Mitropolit Iacob”²⁴.

În urma Cuviosului Paisie a rămas o bogată activitate care a dat naștere unui curent înnoitor în viața monahală românească. În lucrările dedicate istoriei doctrinelor mistice, Cuviosul de la Neamț este socotit un călător al Filocaliei, un continuator al operei Sfântului Nicodim Aghioritul, de numele căruia se leagă întreaga renaștere ascetică și mistică a monahismului ortodox. La Mănăstirea Dragomirna a început traducerea Filocaliei. În viața monahală Starețul a distins mai multe stări: eremitismul, viața în singurătate, viața cenobitică și viața de schit cu trei sau patru frați maximum, căci pentru el viața de obște începe cu doisprezece frați²⁵.

Pentru a ajunge la iluminare, Cuviosul Părinte distinge două faze la rugăciunii: „...primul este stadiul «rugăciunii practice», care cere un mare efort, adeseori dureros, sau cel în care se practică rugăciunea petrecând în pustiu; [...] al doilea stadiu este cel al «rugăciunii harismatice», starea rugăciunii curate în care mintea este unită cu unima, în care bătăile acesteia corespund cuvintelor, rostirii rugăciunii, tot atât cât respirația, stadiu pregătitor rostirii cu inima. Această stare este exclusiv, dar al lui Dumnezeu”²⁶.

În ceea ce privește opera Starețului, după opinia profesorului Iațimirski dintre cele o mie de manuscrise pe care le avea

24 Petre I. David, „Cuviosul Paisie de la Neamț (Velickovski) un desăvârșit monah român. Noi cercetări și ipoteze”, *op. cit.*, p. 181.

25 Marie-Madeleine Davy, *Enciclopedia doctrinelor mistice*, vol II, Editura Amarcord, Timișoara, 1997, p. 57 (Se va prescurta în continuare *Enciclopedia...*).

26 Marie-Madeleine Davy, *Enciclopedia...*, p. 57-58.

biblioteca Mănăstirii Neamț la începutul secolului al XX-lea, scrise de-a lungul istoriei sale în diferite limbi: română, greacă, latină, ebraică, slavonă, italiană, siriacă, franceză, poloneză, bulgară, arabă și turcă, două sute șaptezeci și șase provin din timpul vieții starețului de la școala paisiană. Ca încununare a acestei opere stau mărturie trei volume: *Dobrotoliubie* apărută în 1793 la Sankt Petersburg și culegerea publicată în 1894 cu titlul *Spice culese pentru hrana sufletului* și două lucrări de autor: *Autobiografia* și *Apologia rugăciunii inimii*. Celei din urmă Starețul i-a consacrat două scrieri: *Capitole despre rugăciunea inimii*, Dragomirna, 1770 și *Scrisoare către Agaton, întâistătătorul Schitului poiana Voronei, împotriva monahului Teomptempt, hulitorul rugăciunii lui Iisus*, Neamț, 1793.

Starețul Gheorghe de la Cernica i-a atribuit Starețului trei harisme principale: darul rugăciunii minții, darul călăuzirii unei mulțimi de frați și darul foarte rar de a ține uniți între ei frați de naționalități diferite.

O altă caracteristică a moștenirii spirituale paisiene, o constituie întemeierea primei formații corale în Biserica românească. Cuviosul Paisie a fost nu numai un pasionat, ci un talentat cântăreț, înzestrat cu un deosebit simț muzical, cu o voce gravă și clară. El este printre primii care fac transcrieri muzicale din psaltichie în liniară, armonizând (pe 3-4 voci) cântările tradiționale și antrenând în această preocupare pe mulți monahi. Starețul Paisie a introdus la Neamț în repertoriul slav al mănăstirii cântarea „Mărimurile” și „Pripelele” monahului cozian Filotei. Cuviosul Paisie a contribuit și prin muzică la introducerea limbii române în biserică, diminuând influența grecească și în același timp temperând recitalul liturgic slavon cu muzica autohtonă românească cu ușoare accente folclorice.

De actualitate în monahismul românesc este „Așezământul” starețului Paisie. Cartea care cuprinde reguli a fost descoperită de către diac. prof. Ioan Ivan și poartă denumirea de *Așezământul Preafericitului nostru starețului Paisie pentru viața monahicească în chinovia sa, din anul 1763 și care în*

1864, ianuarie, 13, cu aprobarea guvernului s-a aprobat a se păzi în Mănăstirea Neamțului, a Înălțării Domnului. Din acest Așezământ avem câteva învățături practice:

„Nici un frate, sub niciun cuvânt să nu aibă vreo avere a sa mișcătoare sau nemișcătoare, măcar până la cel mai mic lucru, ci să nu numească ceva al său, ci tot ce s-ar trimite de la Dumnezeu spre folosul vieții de obște să fie de obște.

Al doua învățătură de care ține viața monahală este: «toți frații datori sunt a călători calea ceea ce neabătut duce la împărăția cerească care este ascultarea, scuișând și departe aruncând toată voia sa și nesocotința și orânduirea de sineși, iar voia, socotința și porunca părintelui său, fiind întemeiată pe puterea Sfintei Scripturi să se sârguiască cu toată osârdia a o face și a o împlini... până la moartea sa...».

Înaintestătătorul este dator a cerca cu toată sârguința Sfânta Scriptură, a o face pe sineși chip de smerită cugetare și cu totul pildă soborului.

Pravila soborniceștii Sfintei Biserici a Răsăritului... toată... după tipicul cel sobornicesc, așa cum ne-am obișnuit în Sfântul Munte al Athosului.

La trapeză—starețul cu toți frații—trebuie a se aduna și a mânca din obșteasca mâncare și băutură... foarte păzind dezlegarea și nedelegarea tipicul obștesc al sfintei biserici... Pe la chilii niciodată să nu se mănânce, nici proestosul, nici frații, osebit de boală sau de prea adâncă bătrânețe, împărtășindu-se toți cu singurele bucate obștești. cei bolnavi vor mânca după nevoia bolii, dar nu acasă la chilii, ci în trapeză.

Primirea fraților la viața monahicească. Se va face primirea cu ispitirea la singurătate despre cugatul său; să nu fie tuns îndată în călugărie, ci în timpul hotărât de pravilă.

Bolnița să se organizeze cu osebită dietă pentru mâncare și băutură; cu toată liniștea; să fie rânduit un frate iscusit pentru a ține locul doctorului.

În mănăstire să înființate «felurimi de meșteșuguri» și mai ales că fără acestea nu este cu putință a se ținea viața omenească și la care să rânduiască pe frați și pe cei neștiutori să-i învețe.

Arhondaricele vor trebui: să funcționeze în mănăstire două arhondarice: unul înăuntrul mănăstirii pentru persoane însemnate duhovnicești și mirenești și altul pentru pelerini”²⁷.

Personalitatea starețului și învățătura sa au lăsat urme adânci în spiritualitatea ortodoxă românească. Cu prilejul morții starețului, Constantin Caragea l-a portretizat: Pentru prima dată în viața mea am văzut întruparea sfințeniei și nu o sfințenie disimulată. Am fost impresionat de chipul lui luminos și palid, din care dispăruse tot sângele, cu barba lui stufoasă și lungă, strălucitoare ca argintul, de curățenia hainelor sale și a chiliei lor. Vorba îi era blândă și sinceră... Avea aerul unui om complet detașat de cele trupești”²⁸.

Paisianismul a fost un fenomen spiritual unic, un experiment duhovnicesc remarcabil, o înnoire comunitar-contemplativă a monahismului ortodox cu o amplă reverberație culturală și morală, atât în Rusia prin ucenicii săi Sfântul Tihon de Zadonsk (†1783) și Mitropolitul Platon Levșin al Mosovei, cât și în Țările Române prin ucenicii români, starețul Gheorghe, Mitropoliții Veniamin Costachi și Grigorie Dascălușul și Sfântul Calinic de la Cernica.

În Țările Române datorită mitropoliților paisieni Veniamin Costachi și Grigore Dascălușul în același timp oameni duhovnicești, cărturari și patrioți, iar paisianismul a reușit să cucerească vârful ierarhiei bisericești prin intermediul cărora va exercita o extrem de largă și binefăcătoare înrăurire eclezială și culturală²⁹.

Biruința paisianismului în Principate reprezintă după Nicolae Iorga, „Învieirea spiritului bisericesc autentic”. Profesorul Nichifor Crainic nota: „La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Neamțul devine supremul centru de iradiere spirituală pentru

27 Ioan Ivan, „Actualitatea „Așezământului” Starețului Paisie Velicikovski”, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1957, nr. 8-9, p. 607-609.

28 Mitropolitul Serafim, *Isihasmul, tradiție și cultură românească*, Editura Anastasia, București, 1994, p. 27 (Se va prescurta în continuare *Isihasmul, tradiție și cultură...*).

29 Ioan Ică jr., „Posterioritatea românească a «paisianismului» și sensul unei ediții”, în vol. Cuviosul Paisie de la Neamț (Velicikovski), *Autobiografia...*, p. 68 (Se va prescurta în continuare „Posterioritatea românească a «paisianismului»...”)

întreaga Ortodoxie. El este acum ceea ce fusese Athosul în secolele XI și XIV și Sinaiul în secolul al IV-lea. Poate că niciodată Biserica noastră strămoșească n-a adiat mai fecund de văpaia creatoare a Duhului Sfânt ca în această vreme [...] Eu sunt absolut sigur că dacă Mântuitorul nu ne-a pedepsit pentru prăbușirile morale și nevredniciile ce au urmat și dacă el totuși a acoperit cu slavă neamul nostru ridicându-i toate umilințele istorice, această bogată îndurare i-a fost cucerită de veacul transfigurat al paisianismului. E veacul de aur al Ortodoxiei românești”³⁰.

Secularizările din 1860 și 1863 au lichidat curentul paisian definitiv atât la Neamț, cât și la Cernica. Reprimați administrativ de drasticele măsuri antimonastice luate de Alexandru Ioan Cuza, monahii români doritori de viață duhovnicească autentică se vor risipi de la Athos, în Țara Sfântă și chiar în Rusia. Un grup de monahi de la Neamț în frunte cu duhovnicii Teofan Cristea și Andronic Popovici, vor lua cu ei manuscrisele paisiene, și se vor refugia între 1861-1863 în Basarabia, unde pe moșia de la Chițcani, lângă Nistru, vor întemeia Mănăstirea Noul Neamț care a funcționat până în 1960. În ceea ce privește esența mișcării s-a consemnat: „E profund regretabil că istoricii noștri –afirma Nichifor Crainic– care s-au ocupat de această epocă, fie ei laici, fie teologi, n-au observat mai îndeaproape esența însăși a paisianismului. Această esență este eminentemente mistică. Ea constă din ridicarea spiritului monahal de la nivelul obișnuit al psamodiri la înălțimea sublimă a contemplației. Duhul nou, paisian se poate rezuma în două cuvinte: Studiu și contemplație. Nu în înțelesul de simplă satisfacție a curiozității teologice, fie ea oricât de legitimă, ci de adâncă pregătire a intelectului pentru contemplație. Dacă ignorăm acest sâmbure de lumină al paisianismului, mișcarea nu rămâne decât cu valoare cultural-teologică, cum a fost socotită până acum printr-un mod de a înțelege cu totul periferic”³¹.

30 Nichifor Crainic, *Sfințenia – împlinirea umanului*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 150

31 Ioan Ică jr., „Posterioritatea românească a «paisianismului»...”, p. 76.

În același an cu Nichifor Crainic, în 1935, Gheorghe Racoveanu a făcut un portret spiritual al starețului: „Paisie a fost ca un pom minunat purtător de roade ale Duhului, răsărit în pământul rusesc, răsărit pe plaiurile Țării Românești, înflorit în grădina Maicii Domnului –în Sfântul Munte al Athosului– îngrijit de Dumnezeu vreme de 31 de ani pe pământul Moldovei, scuturându-și roadele lui pe întregul pământ românesc și mai departe, și lăsând în urmă mulțime de ucenici nebuni pentru Hristos, cari aveau să răscolească sufletele credincioșilor români și ruși cu pașnica sabie a Duhului”³².

Ce ar însemna această titulatură de paisieni? Examinând atent opera starețului s-ar putea rezuma la câteva puncte principale: organizarea cenobitică a vieții monahale, renașterea spiritului isihast și introducerea sa în viața de obște, studiul biblic și patristic conjugat cu efortul de traducere al literaturii filocalice. Paisie a fost un reformator în sensul propriu al acestui termen. El a fost un renovator al monahismului pe bazele sale tradiționale și a excelat în special în sinteză³³.

După moartea Cuviosului Paisie, viața monahală de la Neamț a continuat pe acele coordonate, astfel la 1860 un francez care a vizitat mănăstirea a exclamat: „Neamțul este o capitală și un centru al lor, este ținta pelerinajelor sfinte, Ierusalimul țării”³⁴.

Mitropolitul Veniamin Costachi (1808-1842) este considerat ca reprezentantul cel mai de seamă al paisianismului moldovenesc. Mitropolitul provenea dintr-o familie de boieri moldoveni, un strămoș al său a fost vornicul Boldur, unul din sfetnicii Sfântului Voievod Ștefan cel Mare. Frații mitropolitului, Matei a ajuns postelnic, Constantin, călugărit cu numele Chesarie, Elena, călugărită sub numele de Ecaterina, fostă stareță la Socola și Agapia și vornicul Șerban.

Vasile Costachi s-a născut la 20 decembrie 1768 în satul Roșiești, în ținutul Fălciului. După obiceiurile timpului, Vasile a început învățătura cu un dascăl grec în casa părintească de

32 Ioan Ică jr., art. cit., p. 83

33 Mitropolitul Serafim, *Isihasmul, tradiție și cultură...*, p. 153.

34 Mitropolitul Serafim, *op. cit.*, p. 155

la Iași, apoi la școala grecească de la Mănăstirea Trei Ierarhi. Nefiind mulțumit cu învățătura de aici, s-a retras la Mănăstirea Neamț unde a fost copleșit de personalitatea Cuviosului stareț de odionioară Paisie Velickovski. Tatăl său, l-a dat în grija episcopului Iacob Stamati al hușilor, care l-a tuns în monahism, sub numele de Veniamin. Intrarea în monahism a avut loc în anul 1783, când abia împlinise cincisprezece ani. În 1788, mitropolitul Leon Gheucă l-a chemat în slujba Mitropoliei, fiind hirotonit ieromonah, ales mare eclesiarh al Catedralei. După un an a fost ales egumen al Mănăstirii Sfântul Spiridon din Iași. La 26 iunie 1798 egumenul Veniamin a fost ales episcop al Hușilor, fiind atunci în vârstă de 23 de ani și jumătate, iar la 1 iunie 1796 a fost ales episcop al Romanului unde a păstorit până la 18 martie 1803 când a devenit mitropolit al Moldovei. Ca mitropolit, a păstorit aproape 40 de ani, cu două întreruperi. În prima întrerupere între anii 1808-1812 s-a așezat la Mănăstirea Neamț unde a pus bazele unei tipografii.

Prima caracteristică notabilă a mitropolitului, a fost aceea de îndrumător al școlilor din Moldova. Astfel, la două luni după alegerea sa ca mitropolit a izbutit să obțină de la domnitorul Alexandru Moruzi (1802-1806) mai multe hrisoave privitoare la organizarea școlilor din Moldova. S-a instituit tot atunci o „epitropie a învățăturilor publice”, al cărei președinte era Mitropolitul. La 1 septembrie 1803 a luat ființă Seminarul de la Socola, care peste ani îi va purta numele. După înființarea Academiei Mihăilene de la Iași (1834-1835), Seminarul era considerat ca un fel de Facultate, în cadrul Academiei, fiind condus de un rector. Primii săi rectori a fost juristul bănățean Damaschin Bojincă, bucovineanul Vladimir Suhopan, apoi moldoveanul Filaret Scriban³⁵.

Mitropolitul a întemeiat o nouă tipografie la Neamț care a publicat în primul rând lucrări bisericești cu tematică patristică, multe tălmăcite de înțeleptul vlădică. A sprijinit activitatea medicală atât la Roman, cât și la Iași, astfel cu aportul său au funcționat farmaciile și spitale.

35 Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 12

Influența paisiană s-a simțit în întreg mediul monastic moldovean. Astfel spre cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, aproape toate mănăstirile românești au urmat regula starețului Paisie. Printre reprezentanții acestui curent îi amintim pe Iosif Pustnicul, un mare isihast contemporan cu Starețul Paisie.

Cel mai de seamă ucenic al Cuviosului Paisie, care i-a făcut cunoscute învățăturile în Țara Românească, a fost starețul Gheorghe. Era un transilvănean care a trecut de tânăr în Țara Românească, unde a intrat în slujba unui arhiereu grec, cu care a plecat la Muntele Athos. Acolo, a ajuns ucenic al Cuviosului Paisie, la Schitul Sfântul Ilie, și apoi l-a urmat la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț. În anul 1781 s-a îndreptat iarăși spre Muntele Athos, dar în București a primit de la mitropolitul Grigorie al II-lea stăreția Mănăstirii Cernica. Aici a refăcut cu sprijin domnesc și al creștinilor bisericile și chiliile. Aici nu doar că a refăcut starea materială, ci și cea duhovnicească cu slujbe zilnice, citiri din Sfânta Scriptură și din Sfinții Părinți, muncă, ascultare, sărăcie, mărturisirea gândurilor.

În 1794, starețul Gheorghe a primit și conducerea Mănăstirii Căldărușani, unde a dus o parte din călugării de la Cernica. La rândul lui a avut ucenici, pe ieromonahii – cărturari Macarie și Dorotei și ierodiaconul Grigorie.

Un alt propagator al paisinismului în Țara Românească este mitropolitul Grigorie Dascălul care a fost tuns în monahism la Neamț de Starețul Paisie. Rugător și cărturar în aceeași măsură vlădica Grigorie a revitalizat viața bisericească din acea vreme. Între lucrările publicate amintim și *Viața Cuviosului Părintelui nostru starețul Paisie* (1817).

Un ucenic al starețului Gheorghe, animat de același duh paisian a fost Sfântul Calinic de la Cernica care a stărețit 31 de ani la mănăstirea din apropierea Bucureștiului. Aici, a ridicat biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”. Ajuns episcop al Râmnicului a organizat școli protopopești pentru pregătirea cântăreților și paraclisierilor. A mutat de la Craiova la Râmnic Episcopia și a adus aici și Seminarul teologic. Tot

pentru nevoile Eparhiei a ridicat catedrala din Râmnic, o bolniță și o tipografie.

„Paisianismul” se va întoarce în România în anii 1944-1946, prin enigmatică figură a părintelui Ioan Kulighin refugiat de la Valaamo, unul din purtătorii duhului Optinei, acesta a aprins la Mănăstirea Antim, mișcarea Rugului Aprins, ai cărei protagoniști vor fi închiși între anii 1958-1965, în temnițele României comuniste: Teodor M. Popescu, Antonie Plămădeală, Dumitru Stăniloae, Bartolomeu Anania ș. a.

Dispărut ca „așezământ de obște”, paisianismul va supraviețui în România ca „predanie” duhovnicească în „stareții” de la Sihăstria de tipul părinților Paisie Olaru, Cleopa Ilie ori Ioanichie Bălan. Lichidat în Rusia, el a renăscut paradoxal în California, în jurul personalității harismatice a părintelui Serafim Rose și al Mănăstirii Herman din Alaska și Sfântul Cuvios Paisie Velicikovski (Forestville). O inedită Comunitate este cea de la Bose în jurul părintelui Enzo Bianchi sau cea a Fraților contemplativi ai lui Iisus, animată de P. Elia Citterio.

MINTEA ȘI 'LUMINA SFÂNTĂ' (*nuhrā qaddīša*) în timpul rugăciunii

Preot dr. NICHIFOR TĂNASE

În afară de tradiția patristică propriu-zisă, găsim și în literatura hagiografică numeroase referiri la viziunea sau apariția luminii divine. În special, Sfântul Antonie cel Mare, înainte de a auzi vocea lui Hristos, 'a văzut o rază de lumină coborând până la el' (*Vita S. Antoni* 10. 1). Un alt ascet egiptean, Pavel, cu trei zile înainte de moarte, le spune ucenicilor săi: „*Lumina [lui Dumnezeu] nu mi-a părăsit niciodată inima; fiind luminat de ea, nu aveam nevoie de somn, ci de dorința să-L văd mereu aprins [în flăcări] în mine. (...) Această lumină intelectuală (lux mentis) n-a fost niciodată stinsă în mine*”.¹ Vederea lui Dumnezeu ca lumină reprezintă o componentă caracteristică a misticii creștinismului timpuriu.² Evagrie Ponticul, Sf. Macarie al Egiptului, Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Isaac Sirul și Sf. Simeon Noul Teolog sunt autori ale căror învățături sunt strâns legate între ele, ei vorbind despre același tip de experiență a acestei lumini divine. Însă, referitor la problema naturii luminii prezente în

1 Rufinus, *Historia Monachorum in Aegypto*, 10. 8. 11-12 în N. Russell, *The Lives of the Desert Fathers: The Historia Monachorum in Aegypto* (Cistercian Publication 34: London and Mowbray, Kalamazoo, MI, 1981), p. 82. Pavel a fost un contemporan al marilor asceți egipteni Shenouta, Afu (sau Aphou) de Oxyrhynchus, care au trăit spre sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea.

2 Termenul φως ('lumină') și verbul ὁράω ('a vedea') sunt folosiți, de obicei, precum și alți termeni aflați în legătură cu lumina (φωτίζω, φωτισμός, ἐλλάμπω, ἐλλαμνις, θέα, θεάομαι, ὁραϊς).

timpul rugăciunii, Evagrie este cel care ne spune că, atunci când intelectul a dobândit starea de har, în timpul rugăciunii își va vedea propria sa natură ca a safirului, de culoarea cerului.³ Când intelectul atinge o astfel de stare, el devine cu adevărat locuință a lui Dumnezeu. Așadar, ‘locul’ lui Dumnezeu este sufletul rațional, iar ‘locuința’ Sa este ‘intelectul luminos’ (*Skemmata*, 25) sau iluminat, adică locul revelației de sine a lui Dumnezeu, Sinaiul interiorizat. Această lumină este considerată a fi creată, însă trebuie remarcat faptul că Evagrie vorbește, în același timp, și despre o altă lumină, lumina necreată a Sfintei Treimi (*KG II*, 29⁴ și *Skemmata* 27)⁵ și sugerează că aceste lumini sunt într-un anumit sens ‘înrudite’ (*Skemmata* 2).⁶

3 *Tratatul practic. Gnosticul* 39. În Scriptură, acest safirul denumește locul lui Dumnezeu și care a fost văzut de bătrâni pe Muntele Sinai. Pentru această temă a se vedea A. Guillaumont, “La vision de l’intellect par lui-meme dans la mystique evagrienne,” in *Melanges de l’Universite Saint Joseph* 50.1-2 (Beirut: dar el-Machreq, 1984), pp. 255-262; William Harmless, S.J., and Raymond R. Fitzgerald, S.J., “The Sapphire Light of the Mind: The Skemmata of Evagrius Ponticus,” *Theological Studies* 62.3 (2001): pp. 498-529; Gabriel Bunge, *Das Geistgebet. Studien zum Traktat De Oratione des Evagrius Pontikos* (Luther-Verlag: Koln, 1987) ch. 4: ‘Zustand des Intel- lektes’ and G. Bunge, “The Spiritual Prayer: On the Trinitarian Mysticism of Evagrius of Pontus,” *Monastic Studies* 17 (1986): pp. 191-208, also, G. Bunge, “Evagre le Pontique et les deux Macaire,” *Irenikon* 56 (1983), pp. 215-228; 323-360.

4 Antoine Guillaumont, *Les Six Centuries des ‘Kephalaia Gnostica’ d’Évagre le Pontique* (PO 28; Paris 1958) p. 73; și Evagrius, *Kephalaia Gnostika*. A New Translation of the Unreformed Text from the Syriac (Translated with an Introduction and Commentary by Ilaria L. E. Ramelli; SBL Press: Atlanta, 2015), 108: “Așa cum focul, în puterea sa, pătrunde în propriul său corp, tot așa și intelectul, în puterea sa, va pătrunde în suflet, când va fi în întregime amestecat cu lumina Sfintei Treimi”.

5 “Așa cum focul, în puterea sa, pătrunde în propriul său corp, tot așa și intelectul, în puterea sa, va pătrunde în suflet, când va fi în întregime amestecat cu lumina Sfintei Treimi” Ramelli ed. (2015), 108; *Tratatul practic. Gnosticul*, 42 în Sinkewicz ed. (2003), 181.

6 Pentru părintele Alexander Golitzin, ca și pentru Marcus Plested aceste descrieri ale luminii intelectului evocă dumnezeiasca *Shekinah* (gr. *doxa – slavă*). M. Plested, *The Macarian Legacy. The Place of Macarius-Symeon in the Eastern Christian Tradition* (Oxford University Press, 2004) p. 69, n. 146 și Alexander Golitzin, “Heavenly Mysteries: Themes from Apocalyptic Literature in the Macarian Homilies and Selected Other Fourth Century Ascetical Writers”, în Robert Daly (ed.), *Apocalyptic*

Prin urmare, întrebarea este dacă lumina era o manifestare creată a luminozității inițiale a intelectului sau, mai degrabă, ar fi lumina necreată supranaturală a lui Dumnezeu? Potrivit lui Evagrie, există în primul rând ‘lumina binecuvântată a Sfintei Treimi’ (τὸ μακάριον φῶς τῆς ἁγίας Τριάδος),⁷ din moment ce ‘Dumnezeu e prin natura Sa lumină’ (*b’ itūteh nuhrā (h)ū*).⁸ În același timp, există, de asemenea, și o lumină a intelectului uman, strălucirea sa proprie (τὸ οικεῖον φέγγος τοῦ νοῦ).⁹ Între cele două lumini, divină și umană, există o ‘înrudire’¹⁰: la fel cum intelectul este creat după chipul lui Dumnezeu, lumina sa este ‘înrudită cu El’ (αὐτῷ τὸ συγγενές φῶς).¹¹ În momentul

Themes in Early Christianity (Grand Rapids: Baker Academic, 2009), pp. 174-192, aici p. 181. Părintele Golitzin a oferit aprecieri valoroase asupra mai multor aspecte ale acestei lumini necreate la Macarie și în mistica semitică. Analizând spiritualitatea părinților sirieni, în special a lui Afrahat, Evagrie și Macarie, el spune: „Chiar dacă este interiorizată, vederea este totuși reală și transformatoare: lumină necreată” (Golitzin, “Heavenly Mysteries”, p. 189).

7 *Tratatul practic. Gnosticul*, 42, ed. Robert E. Sinkewicz (Oxford University Press 2003), despre “ochii sufletului”, p. 181: „Gândurile demonice orbesc ochiul stâng al sufletului, care percepe contemplarea ființelor; reprezentările mentale care lasă o impresie și asupra facultății noastre conducătoare, întunecă ochiul drept, care în timpul rugăciunii contemplează lumina binecuvântată a Sfintei Treimi; prin acest ochi mireasa i-„, dșă răpit inima însuși mirelui în Cântarea Cântărilor”.

8 *Kephalaia Gnostika* 1.35: „La fel cum lumina, deși ne permite să vedem totul, ea însăși nu are nevoie de lumină pentru a fi văzută, așa și Dumnezeu, deși face totul să se arate, nu are nevoie de lumină pentru a fi cunoscut în ea, pentru că El este Lumină chiar în esența Sa”.

9 *Gnost.* 45, unde Evagrie se referă la Sf. Vasile cel Mare (cf. *Pract.* 64). De asemenea, în lucrarea *De Oratione* 74, descrie din nou lumina care acționează în intelect: “Când îngerul Domnului este prezent, cu un singur cuvânt pune capăt oricărei activități potrivnice din noi și mișcă lumina minții spre o activitate neîndoielnică” [*De oratione capitula, PG* 79. 1184 B în Sinkewicz ed. (2003), p. 201].

10 Menționarea coincidenței Lumină-Față reprezintă o contribuție proprie a profesorului A. Casiday la teologia lui Evagrie. Astfel, pentru el, lumina înrudită (τὸ συγγενές φῶς – *Skemmata* 2) este strălucirea feței Domnului. A se vedea, în acest sens, importanta lucrare a lui Augustine Casiday, *Reconstructing the Theology of Evagrius Ponticus: Beyond Heresy* (Cambridge University Press, 2013), pp. 167-205.

11 *Skemm.* („Reflecții”) 1-3: “Dacă cineva ar vrea să-și vadă starea minții sale, să se curățească de toate reprezentările mentale și atunci se va vedea pe sine însuși

rugăciunii, intelectul în *απάθεια* e capabil să contempleze propria stare inițială de luminozitate, devenind ‘precum lumina’ (*’a(y)k nuhā*),¹² ‘precum o stea’ (*ἄσώ τρο-ειδής*)¹³ și ‘oarecum ca un safir sau ca o culoare cerească’.¹⁴ Intelectul și sufletul

asemănător cu safirul sau culoarea cerului (Ieșire 24, 9-11). Este imposibil să realizeze acest lucru fără nepătimire, căci va avea nevoie ca Dumnezeu să lucreze împreună cu el și să-i insuflă lumina conaturală. Nepătimirea este starea de liniște a sufletului rațional, constituită de blândețe și puritate. Starea minții este o înălțime inteligibilă asemănătoare culorii cerului, la care vine lumina Sfintei Treimi în timpul rugăciunii”; cf. Sinkewicz ed. (2003), p. 211. În ceea ce privește lumina conaturală, G. Bunge traduce această frază, încercând să surprindă semnificația pe care Evagrie însuși a vizat-o aici: lumina care e conaturală minții “a venit în existență simultan cu mintea”. Însă, Evagrie, prin lumină conaturală, se referă, de asemenea, și la originea divină a acestei lumini. Skemmata 2 este citat sub numele Nil și de către Sf. Grigorie Palama în epistola Către Xenia despre patimi și vituți, PG 150. 1081 B8-14.

12 *Kephalaia Gnostika* 5.15: “Intelectul care a fost curățit de patimi devine în întregime ca o lumină, fiind luminat de contemplarea ființelor”; ed. Ramelli (2015), p. 259. În *KG* 1.35 Dumnezeu este descris ca fiind Lumina, care luminează intelectul, iar în *Capitolele Ucenicilor lui Evagrie* 78 (trad. rom. *Ucenicii lui Evagrie. Capete filocalice, Ediție bilingva romana-greaca*, Ed. Sf. Nectarie, 2020) se subliniază faptul că lumina intelectului crește în rugăciune, deci într-o relație directă cu Dumnezeu: “atunci când intelectul progresează în rugăciune, el își va vedea propria lumină devenind mai puternică și mai strălucitoare”. Lumina și rugăciunea sunt strâns asociate de Evagrie, de asemenea, și în lucrarea sa În luptă cu gândurile (*Antirrheticus*) 6.16, unde el relatează opinia lui Ioan din Licopolis potrivit căruia mintea poate fi luminată în timpul rugăciunii doar datorită lucrării harului lui Dumnezeu.

13 *Tratatul practic. Gnosticul* 43; ed. Sinkewicz ed. (2003), p. 182: “Atunci îți va răsări nepătimirea inimii și în timpul rugăciunii îți vei vedea mintea strălucind ca o stea”. A se vedea, de asemenea, importante studii ale teologilor ortodocși Kallistos Ware, “*Nous and Noesis in Plato, Aristotle and Evagrius of Pontus*,” *Diotima* 13 (1985): pp. 158-163 și Gabriel Bunge, ““Nach dem Intellekt Leben”: Zum sog. ‘Intellektualismus’ der evagrianischen Spiritualität,” în Wilhelm Nyssen ed., *Simandron, der Wachklopfer: Gedenkschrift Gamber* (Köln: Luth, 1989), pp. 95-109;

14 *Tratatul practic. Gnosticul* 39, ed. Sinkewicz (2003), p. 182: “Când mintea se va dezbrăca de vechiul sine și se va îmbrăca în cel născut din har (Col. 3: 9-10), atunci îți va vedea propria stare în timpul rugăciunii semănând cu safirul sau culoarea cerului; această stare pe care Scriptura o numește locul lui Dumnezeu care a fost văzut de bătrâni pe Muntele Sinai (Ieș. 24:9-11)”. Când ‘omul interior’ devine un ‘gnostic’ (siriacul *yādō ʾānā*, echivalent cu grecescul *γνῶστικός*), spune Evagrie,

sunt transfigurate în timpul rugăciunii, ‘intelectul luminos’ (νοῦς φωτεινός) devine ‘locuința’ lui Dumnezeu (Psalmul 75:2 în *Skemm.* 25). Însă, Evagrie vorbește, în afară de propria luminozitate a minții și despre viziunea luminii divine a Sfintei Treimi, așa cum am remarcat deja, în lucrarea sa *Skemmata* (Σκέμματα, ‘*Reflecții*’). Hilarion Alfeyev face referire și el la aceste două definiții evagriene: 1. Starea inițială [κατάστασις] a intelectului este oarecum asemănătoare culorii cerești; de asemenea, lumina Sfintei Treimi este împărțită intelectului în timpul rugăciunii (*Skemm.* 4) și 2. Rugăciunea aducea această stare a intelectului când acesta se află în totalitate în lumina Sfintei Treimi (ὑπὸ φωτὸς μόνου γινομένη τῆς ἁγίας Τριάδος, în *Skemm.* 27).¹⁵

Așadar, conceptul evagrian de lumină poate fi redus la următoarele idei de bază: intelectul își vede lumina naturală (‘creată’) în timpul rugăciunii; intelectul vede lumina Sfintei Treimi (‘necreată’), vede frumusețea sufletului; este ‘amestecat’ cu lumina Sfintei Treimi.

Viziunea luminii e considerată de Evagrie ca un fruct al nepătimirii (ἀπάθεια), al purității intelectului și al rugăciunii. El pune, de asemenea, accentul pe necesitatea συνέργεια lui Dumnezeu pentru a realiza această viziune (*Skemm.* 2: Θεοῦ γὰρ χρεία συνεργούντος). Evagrie în *Antirretikos* (Ἀντιρρητικός) vorbește despre experiența ‘luminii sfinte’ (*nuhrā qaddīša*) care e văzută de ‘ochii intelectului’. Pentru Evagrie, Amonius și Ioan din Teba, experiența vederii luminii era o experiență comună: “*Eu și slujitorul lui Dumnezeu Amonius am vrut să învățăm despre această lumină: de unde provine. De aceea, l-am întrebat*

el contemplează lumina propriei sale frumuseți (*nuhrā d-šuprā d-napšeh*, ‘lumina frumuseții sufletului său’); a se vedea, în acest sens, Hilarion Alfeyev, *St. Symeon the New Theologian and Orthodox Tradition* (Oxford University Press, 2011), pp. 226, 228.

15 *Skemm.* 27: “Rugăciunea este o stare a minții care se naște sub influența luminii unice a Sfintei Treimi”; ed. Sinkewicz (2003), p. 214. Vederea lui Dumnezeu este adevărata cunoaștere [γνώσις] a Sfintei Treimi (*Praktikos* 2-3). Despre θέωσις la Evagrie, a se vedea Augustine Casiday, “Deification in Origen, Evagrius, and Cassian,” în L. Perrone, *Origeniana VIII*, 2:995-1001.

pe Sfântul Ioan din Teba dacă natura intelectului (*kyānā d-re yānā*) este radiantă, iar lumina provine din intelectul însuși sau altceva apare din exterior și îl luminează. El a răspuns și a zis: ‘Omul este incapabil să distingă acest lucru; totuși, fără harul lui Dumnezeu, intelectul nu poate fi luminat în timpul rugăciunii’.¹⁶ Așadar, dacă pentru Amonius și Evagrie natura acestei experiențe este dată de lumina naturală a intelectului, pentru Ioan din Teba, în schimb, lumina are o origine divină. După propria sa mărturisire, Evagrie nu era pe deplin sigur de originea acestei lumini.¹⁷ De unde vine această lumină fără formă? Este o viziune directă a lui Dumnezeu? Alternativ, este aceasta lumina însăși a minții? – toate acestea ‘au fost întrebări presante și imediate pentru Evagrie,’¹⁸ remarcă Harmless, atât de urgente, încât el și prietenul său Amonius au călătorit pentru a-l consulta pe Ioan de Lycopolis, marele ‘Văzător sau Profet al Tebaidei’. Evagrie nu numai că vorbește despre mîntea luminată ca fiind locuința lui Dumnezeu, dar spune și că ‘*mîntea este templul Sfintei Treimi*’.¹⁹ În consecință, subliniază Casiday, pentru Evagrie ‘*Sfânta Treime luminează mîntea locuind în ea; sau, după cum spune acesta în cuvinte care fac ecou la răspunsul lui Ioan de Lycopolis ‘este nevoie de conlucrarea lui Dumnezeu pentru a insufla în ea lumina înrudită (τό συγγενές φῶς)’ (Skemmata 2) - adică lumina care provine din Sfânta Treime și care, luminând mîntea, devine proprietatea comună a lui Dumnezeu și a creaturii*’.²⁰ Așadar, insistă Casiday, ‘*sursa luminii care luminează mîntea este, prin urmare, Sfânta Treime... lumina divină face ca mîntea însăși să fie radiantă*’.²¹

16 Evagrius Pontikos, *Antirrhētikos*, 6, 16 în versiune siriacă, ediția W. Frankenberg, *Evagrius Pontikos* (Berlin: Weidmann, 1912), p. 525; traducere engleză D. Brakke, *Evagrius of Pontus: Talking Back. Antirrhētikos* (Collegeville, MN: Liturgical Press, 2009), p. 138.

17 Augustine Casiday, *Reconstructing the Theology of Evagrius Ponticus: Beyond Heresy* (Cambridge University Press, New York 2013), p. 181.

18 William Harmless, *Desert Christians. An Introduction to the Literature of Early Monasticism* (Oxford University Press, 2004), p. 353.

19 Evagrie, *Skemmata* 34 în Sinkewicz ed. (2003), p. 214. Reamintim rugăciunea de sfințire a lui Solomon: ‘Slava lui Dumnezeu S-a coborât peste Templu’ (2 Par. 7:1-3).

20 Augustine Casiday, *Reconstructing the Theology of Evagrius Ponticus*, p. 183.

21 Casiday, *Reconstructing the Theology of Evagrius Ponticus*, p. 182. Astfel, Evagrie

Potrivit lui Harmless, aici vedem “nucleul teologiei lui Evagrie”²² într-o experiență epifanică, senzorial-vizuală (precum vederea unei lumini de culoarea safirului sau albastră ca cerul), reală și personală, dar indirectă (ca într-o oglindă), care constă în vederea luminii necreate a lui Dumnezeu. Se insistă, așadar, asupra faptului că Evagrie descrie o experiență senzorială, vederea unui safir sau a unei lumini albastre ca cerul,²³ deși această experiență a luminii necreate este supraintelectuală și dincolo de lucrarea simțurilor. Însă, a fost această experiență vizuală „cel puțin, una interioară?” – Antoine Guillaumont a sugerat că “în descrierea rugăciunii pure, Evagrie cu siguranță se referă la experiență, atât reală, cât și personală.”²⁴ Din aceste pasaje, putem reconstitui punctul de vedere de bază al lui Evagrie “În timpul rugăciunii curate, mintea purificată se vede pe ea însăși, pe cel mai adevărat sine, adevărata sa stare. Mai mult, *sinele pe care îl vede este luminos. Totuși, luminozitatea care îi permite să se vadă pe sine este lumina divină. Văzându-se pe sine ca luminozitate, ca o lumină precum safirul sau albastrul cerului, mintea își descoperă asemănarea cu Dumnezeu. În același timp, ea vede și cunoaște văzând - indirect, ca într-o oglindă - lumina necreată, imaterială, care este Dumnezeu”*.²⁵

scrie că, după ce progresezi în virtute, ‘în rugăciune vei vedea mintea ta ca o stea [voûv ἄστεροειδῆ]’ (*Tratatul practic. Gnosticul*, 43); în A. Casiday, *Evagrius Ponticus* (Early Church Fathers S.; New York: Routledge, 2006), p. 116. De asemenea, în *Skemmata* sa, Evagrie scrie în mod similar că ‘locuința lui Dumnezeu este mintea iluminată [voûς φωτοειδῆς] care a respins dorințele lumești’ (*Skemmata* 25).

22 W. Harmless, *Desert Christians*, pp. 353-354. În ceea ce privește întâlnirea minții rugătoare cu Dumnezeu, Harmless afirmă: “În timp ce Evagrie apelează la instrumente intelectuale - interpretarea alegorică a Vechiului Testament, analiza psihologică a funcționării minții - el pare să încerce să dea sens celor mai intense și mai *epifanice experiențe din propriile sale rugăciuni*”.

23 Această imagine apare în *Skemmata* 2 și 4, *Kephalaia gnostica*, suplimentul 4 și, de asemenea în *Ep.* 39.

24 Columba Stewart, „Imageless Prayer and the Theological Vision of Evagrius Ponticus” *Journal of Early Christian Studies* 9/2 (2001): pp. 173-204.

25 Evagrie, *Kephalaia gnostica* 1.35: “Dumnezeu în esența Sa, este lumină” – în versiunea siriacă, ediție critică Antoine Guillaumont, *Les Six Centuries des “Kephalaia gnostica” d’Evagre le Pontique* (PO 28, fasc. 2; Paris: Firmin-Didot, 1958), p. 33; și în ed. Ramelli (2015), p. 32.

Evagrie își propune să descrie modul în care mintea interacționează cu Dumnezeu, prin și în Hristos. Explicând de ce imaginea mentală a sinelui nu are un chip, Evagrie a scris: “*Necontemplându-și niciodată propria față/înfățișare [ὄψεως], mintea este incapabilă să o formeze în ea însăși*” (*Tratatul practic. Gnosticul*, 25).²⁶ Casiday elucidează această ultimă frază evagriană printr-o alta, în care Evagrie consideră strigătul psalmistului de la Ps. 79:8 (“*Doamne Dumnezeule al puterilor, întoarce-ne pe noi și arată-ți fața ta și vom fi mântuiți*”). Aici, el specifică în continuare unde trebuie să găsim acest chip: “*Aici îl numește pe Hristos ‘fața’ - căci El este icoana Dumnezeului cel nevăzut, întâiul născut al întregii creații [Col. 1:15]*”.²⁷

Prin exegeza acestor două texte evagriene, ajungem la concluzii extrem de importante și, până acum, unice:

1. Hristos este Fața lui Dumnezeu pentru că El este revelația iconică a lui Dumnezeu; Hristos revelează fața lui Dumnezeu;
2. Există o coincidență a imaginilor luminii și a feței;
3. Este Hristos, a cărui prezență lăuntrică radiază lumina care luminează templul minții; și, de asemenea, El este Cel care mediază sau Mijlocitorul între Sfânta Treime și văzătorul aflat în rugăciune;

4. *Lumina care luminează templul minții nu este altceva decât strălucirea feței Domnului;*

5. Gândul demonic exclude contemplarea lui Hristos și astfel anulează posibilitatea ca *Hristos, Slava Domnului, să se pogoare asupra minții, să locuiască în ea și să o lumineze cu lumina Sa;*

6. ‘Lumina înrudită’, a minții în starea harică, este o lumină pe care Dumnezeu se învoiește să o împărtășească cu mintea

²⁶ Evagrie afirmă în comentariul său la Ps. 4:7 („*Lumina feței Tale a fost însemnată pe noi, Doamne!*”): “Acum îngerii văd neîncetat fața lui Dumnezeu [cf. Mt. 18:10], în timp ce oamenii văd lumina Feței Sale. Fiindcă *Fața Domnului* este contemplarea spirituală a tot ceea ce a apărut pe pământ, în timp ce *lumina Feței Sale* este o cunoaștere parțială a acestor lucruri; deoarece conform înțeleptei din Tecoa, David a fost ‘precum un înger al Domnului, care vedea tot pe fața pământului’ [2 Regi 14:20]”; în Evagrie, *sch.* 6 în Ps. 4:7 (ed. Pitra, *Analecta sacra*, II: 453-4).

²⁷ Evagrie, *sch.* 4 la Ps. 79:8 (PG 12: 1544), ed. și trad. Géhin, *Évagre le Pontique Scholies aux Proverbes* (SC 340; Les Éditions du Cerf, Paris, 1987).

creată. *Când Hristos sălășluiește în mintea creștinului, fața creștinului imită fața Domnului în același mod în care mintea creștinului reflectă lumina divină.* Este important aici să reținem accentual pus pe componenta real corporală a afirmației legate de ‘fața creștinului’;

7. Evagrie înțelege că Hristos este atât ‘fața lui Dumnezeu’, cât și ‘fața omului’;

8. Având în vedere cât de intim e asociat Hristos cu ‘lumina înrudită’ (*Skemmata* 2) în teologia evagriană, se pare că, pentru Evagrie, fața care lipsește din imaginea imperfectă (imaginea mentală fără chip a sinelui, adică propria față pe care mintea este incapabilă să o formeze în ea însăși) este chiar fața lui Hristos.

Subliniem faptul că pentru Evagrie, Hristos este, în același timp, Fața și Lumina, adică “fața strălucitoare” a prezenței divine. Acest lucru are o importanță crucială pentru dezvăluirea hristologiei părinților deșertului, aceasta fiind prezentă în ‘fețele lor strălucitoare’ precum și în ‘trupurile lor albe’ din timpul rugăciunii. Astfel, în primul rând, Hristos este revelația iconică a feței lui Dumnezeu și, în al doilea rând, există o coincidență între lumină și față în ceea ce privește realismul mistic al hristofaniei. Experiențele de lumină divină ale părinților deșertului ne arată că ‘această lumină este splendoarea (strălucirea) feței Domnului’. De asemenea aceasta este o hristologie ascunsă (internă) sau apofatică (necreată) revelată doar de lumina strălucitoare a fețelor și trupurilor acestor asceți. Astfel, prezența interioară a lui Hristos este cea care radiază lumina asupra minții și apoi asupra trupului. Hristos, Slava lui Dumnezeu, Se pogoară asupra minții, inimii și trupului locuind holistic în oameni și revărsând lumina Sa asupra lor.

Există și o extrem de complexă relație între sfinții Isaac Sirul, Ioan Casian și Evagrie Ponticul. Pe lângă trimiterea la *Schimbarea la Față* și metafora înălțării, Sf. Isaac se referă la ‘slava’ sau ‘luminozitatea/strălucirea’ lui Hristos. Aici, spune Casiday, ar trebui să detectăm o aluzie la mistica evagriană a luminii și Sf. Ioan Casian chiar a pledat pentru o astfel de ‘mistică evagriană a luminii’ (Sf. Ioan Casian, *Convorbiri*

duhovnicești 9.31: “slava acelei lumini adevărate” și 9.25: “este această rugăciune prin care mintea e luminată de infuzia acelei lumini cerești”). Dar, legând această lumină de Hristos, Sf. Ioan Casian a modificat subtil poziția lui Evagrie, pentru că acesta a asociat această lumină în special cu Sfânta Treime. Sf. Isaac își dezvoltă hristocentrismul care este deja evident în relatarea sa despre *Schimbarea la Față*. Textul principal se află în *Convorbiri duhovnicești* 10.6.1-3: “*illi soli purissimis oculis divinitatem ipsius speculantur, qui de humilibus ac terrenis operibus et cogitationibus ascendentes cum illo secedunt in excelso solitudinis monte, qui liber ab omnium terrenarum cogitationum ac perturbationum tumultu et a cunctorum uitiorum permixtione secretus, fide purissima ac virtutum eminentia sublimatus, gloriam vultus eius et claritatis revelat imaginem his qui merentur eum mundis animae obtutibus intueri*” [“Numai cei care privesc divinitatea Sa cu ochii cei mai curați, cei care, înălțându-se de la faptele și gândurile josnice și pământești, s-au așezat cu El în cel mai înalt munte al singurătății, care, liber de toate gândurile pământești și ascuns de tumultul patimilor și de contaminarea tuturor defectelor, înălțat de cea mai pură credință și de eminența virtuților, descoperă slava feței Sale și chipul slavei Sale celor care merită să-L privească cu privirea curată a sufletului.”].

Suntem de acord cu interpretarea pe care Casiday o oferă aici: “În primul rând, ochii puri văd divinitatea lui Hristos. Pentru a insista asupra unui aspect evident, dacă ochii puri văd divinitatea lui Hristos, atunci ei văd ceva. Fără acrobații interpretative flagrante, nu există nicio modalitate de a extrapola absența imaginii, pur și simplu, din discuția despre vederea a ceva. În consecință, nu există nici o bază pentru a atribui lui Isaac sau lui Casian doctrina ‘iconoclasmului mental’ pe care Elizabeth Clark a atribuit-o lui Evagrie. În al doilea rând, Isaac menționează în mod specific chipul lui Hristos. În tradiția evagriană, Hristos este însuși fața lui Dumnezeu”.²⁸

28 Evagrie, *Ps 79.88* [Scholia in Psalmos în Marie-Joséphé Rondeau, “Le commentaire sur les Psaumes d’Evagre le Pontique” OCP 26 (1960): pp. 307-346

Această tradiție evagriană, despre Hristos ca fiind El însuși Fața lui Dumnezeu, este mult mai veche, putând fi regăsită în patristica preniceiană începând cu Clement Alexandrinul (ca să nu mai amintim de textele pauline de la Evrei 1:1 și Col. 1:15). Dar la Clement găsim o distincție în primul rând între ‘Dumnezeu-în-Sine’ și ‘Dumnezeu-așa-cum-a-fost-revelat-în-Fiul-Său’. Această distincție este structural echivalentă cu distincția dintre esența lui Dumnezeu și energiile Sale, care a devenit mai târziu o dogmă a Bisericii Răsăritene. “În opinia mea, spune Henny Fiska Hagg, *inovația și principala contribuție a lui Clement constă în cuplarea apofatismului cu distincția dintre esența lui Dumnezeu și puterea (puterile) Sa(Sale)*.”²⁹ Dumnezeu transcendent S-a revelat în Fiul. Prin faptul că este Fața și numele Tatălui, Fiul face accesibilă omului natura inaccesibilă a lui Dumnezeu: “*Logosul este fața lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu este adus la lumină și făcut cunoscut*” (*Paedagogus* 1.57.2). Fiul care este fața și numele lui Dumnezeu, e și ‘revelatorul caracterului Său’ adică ‘chip al Dumnezeului nevăzut’ (Col. 1.15; în Clement al Alexandriei, *excerpta ex Theodoto* 19.4) sau, în concluzie, aspectul cunoscut al Tatălui. Însuși Hristos este Înțelepciunea și Energia Sa (*Stromateis* 6.61.1) – o energie a Tatălui (*Strom.* 7.7.7), în calitate de putere (*dynamis*) a lui Dumnezeu, funcția principală a Fiului este de a-L descoperi pe Tatăl, de a oferi

(CPG 2455)], cf. A. M. C. Casiday, *Tradition and Theology in St John Cassian* (Oxford University Press, 2007), p. 194. În ceea ce privește ‘iconoclasmul mental’, a se vedea Elizabeth Clark, *The Origenist Controversy: The Cultural Construction of an Early Christian Debate* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1992), pp. 4, 75-76 și 84. Trebuie să ne amintim aici și de Atanasie, *Vita Ant.* 10.1-4 (*SC* 400: pp. 162-164), unde lumina lui Hristos joacă un rol important în progresul ascetic al sfântului Antonie.

29 Henny Fiskâ Hagg, *Clement of Alexandria and the Beginnings of Christian Apophaticism* (Oxford: Oxford University Press, 2006), pp. 239 și 261. “*Pe baza intrinsecții sale atitudinii apofatice în ceea ce-l privește pe Dumnezeu, problema era în primul rând una epistemologică. Cum a fost posibil ca omul finit, imanent, să obțină cunoașterea Dumnezeului infinit și transcendent? Răspunsul lui Clement, așadar, la dilema epistemologică poate fi cel mai bine descris ca o distincție între Dumnezeu care nu poate fi cunoscut și Fiul Său, sau dynamis, care poate fi cunoscut*” (Hagg, *Clement of Alexandria*, p. 238).

omului darul cunoașterii lui Dumnezeu. Această cunoaștere este El însuși, este Fiul: “*El este toată rațiunea, tot ochiul, toată lumina de la Tatăl*” (*Strom. 7.5.5*).³⁰ Această ultimă afirmație se va regăsi mai târziu în corpusul macarian. Aici sufletul este considerat a fi vrednic să participe la lumina Duhului Sfânt, devine tronul și locuința Lui. Acoperit de frumusețea slavei inefabile a Duhului, “*devine complet lumină, complet față, complet ochi*” (*Omila 1, 2*),³¹ pentru că nu există vreo parte a sufletului care să nu fie umplută de ochii spirituali ai luminii. Frumusețea slavei inefabile a luminii hristice va face ca trupul și sufletul să fie cu totul și cu totul luminoase, strălucind cu intensitate. Așadar, “*împărăția luminii și chipul ceresc, Iisus Hristos*” (*Omilia 2, 5*) luminează acum în mod mistic sufletul și stăpânește în sufletele sfinților. Ceea ce sufletul depozitează acum înăuntru va fi apoi, în veacul viitor (dar, pentru scurt timp, chiar și în acest veac), dezvăluit ca o comoară și “*manifestat în exteriorul trupului*” (*Omilia 5, 8*).³²

30 H. F. Hägg, *Clement of Alexandria*, pp. 227-230. Dar contrastul pe care Clement îl subliniază atât de puternic - între aspectele incognoscibile și cele care pot fi cunoscute ale lui Dumnezeu - nu v-a deveni însă un contrast esențial între Dumnezeu și Fiul său.

31 Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies and The Great Letter*, tradus, editat și cu o introducere de George A. Maloney, S.J., Prefață de Kallistos Ware (New York, Mahwah: Paulist Press, 1992), p. 31.

32 Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies*, p. 54. Slava Duhului Sfânt “*răsare din interior, acoperind și încălzind trupurile sfinților*” (*Hom. 5, 9*; Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies*, p. 54). Aceasta este slava pe care o aveau înainte în interior, ascunsă în sufletele lor. Căci acel foc interior, care locuiește în inimile noastre, iese atunci la iveală și provoacă învierea trupurilor (*Hom 11, 1*; Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies*, p. 66). Domnul, chiar acum, formează în suflet o imagine care se va manifesta în exterior la înviere, “*glorificând trupurile lor în interior și în exterior*” (*Hom 11, 3*; Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies*, p. 67). Căci, după cum trupul Domnului a fost slăvit când a urcat pe munte și s-a transfigurat în slava dumnezeiască și în lumină infinită, tot așa și trupurile sfinților sunt slăvite și strălucesc ca fulgerul. Așa cum slava interioară a lui Hristos a acoperit trupul său și a strălucit în întregime, tot așa și “*în sfinți, puterea interioară a lui Hristos din ei se va revărsa în acea zi în exterior peste trupurile lor*” (*Hom 15, 38*; Pseudo-Macarius, *The Fifty Spiritual Homilies*, p. 88). Similar, precum “*multe lămpi sunt aprinse de la una*”, tot așa este necesar ca trupurile sfinților, care sunt

Convorbiri duhovnicești 10 reproduce povestea lui Serapion, prin care se demonstrează modul în care Sf. Ioan Casian însuși credea că în rugăciune ne este menit ‘să-L vedem’ pe Dumnezeu în Hristos glorificat sau preaslăvit. “Rugăciunea curată” nu este o evadare în *anaisthesis* (lipsa oricărei simțiri) sau în neant; este, de fapt, *trezirea simțurilor reale* (adică ‘spirituale’) prin contemplarea naturii divine a lui Hristos. Spre finalul vieții sale, Sf. Ioan Casian a scris: “Văd iluminarea inefabilă, văd strălucirea inexplicabilă, văd splendoarea insuportabilă pentru slăbiciunea omenească și dincolo de ceea ce pot suporta ochii muritorilor, măreția lui Dumnezeu strălucind într-o lumină inimaginabilă” (*De Inc.* 3.6.3). În *Conferința* 10 el localizase deja această strălucire în Hristos schimbat la Față. Hristologia explicită și accesibilă a lui Casian, și folosirea unui limbaj viu, experiențial, în descrierile sale despre rugăciune, spune Columba Stewart „exclud posibilitatea latentă în scrierile lui Evagrie de a înțelege greșit adevărata rugăciune ca fiind un fel de vid intelectualizat”.³³ De aceea, este important să urcăm pe munte și apoi să-l vedem pe Hristos transfigurat taboric.

De fapt, Evagrie a urmat tradiția alexandrină identificând scopul vieții creștine cu „vederea lui Dumnezeu” (*visio Dei*).³⁴

mădulare ale lui Hristos, să devină ceea ce însuși Hristos este.

33 Columba Stewart, *Cassian the Monk* (Oxford University Press, 1998), pp. 95-96. De pe ‘muntele înalt al solitudinii’ ei Îl văd pe Mîntuitorul Iisus Hristos, cel de la Schimbarea la Față, “venind în slava maiestății Sale” și arătând “slava feței Sale și imaginea (*imago*) splendorii Sale” (*Convorbiri duhovnicești* 10.6.1-3). Beyer în “Die Lichtlehre der Monche des vierzehnten und des vierten Jahrhunderts,” pp. 504-507, remarcă importanța Schimbării la Față în scrierile lui Pseudo-Macarie, care includ o experiență vizionară legată de evenimentul taboric în *Omilia* II. 8.3 [*Homiliae* (Coll. II)]. Ed. Hermann Dorries, E. Klostermann, și M. Kroeger. *Die 50 geistlichen Homilien des Makarios* (Patristische Texte und Studien 4. Berlin: Walter de Gruyter, 1964), pp. 29-34], și *Omilia* I. 4.9.2 [*Homiliae* (Coll. 1)]. Ed. H. Berthold, *Makarios/Symeon: Reden und Briefe. Die Sammlung I des Vaticanus Graecus 694 (B)*, 2 vols. (GCS. Berlin: Akademie Verlag, 1973. vol. i), pp. 50-51]. Potrivit lui H. Alfeyev, viziunea chipului lui Hristos în lumina fără formă a fost descrisă și de Simeon Noul Teolog [*Cateh.* 36.8, trad. fr. de Basile Krivocheine. *Symeon le Nouveau Theologien: Catecheses* (*Sources Chrétiennes* 96, 104, 113. Paris: Cerf, 1963-65), pentru aici SC 113, p. 344].

34 Gabriel Bunge, *Das Geistgebet. Studien zum Traktat De oratione des Evagrius*

Serapion, în schimb, prin imaginația sa antropomorfică, nu putea să urce pe muntele inteligibil pentru a ‘vedea’ natura divină a lui Hristos cu ochii inimii sale. Pentru Sf. Ioan Casian, acest scop al “vederii lui Dumnezeu” din *Convorbiri duhovnicești* 1 înseamnă a-L vedea pe Hristos (*Conv.* 10.6). Aici, ca și în alte puncte cheie ale teologiei rugăciunii sale, Sf. Ioan Casian își ancorează învățătura sa într-un mod eminentemente hristologic. El nu condamnă dorința antropomorfiștilor de a-l vedea pe Dumnezeu, ci înțelegerea lor greșită (precum cea a avvei Serapion) a ceea ce înseamnă această vedere. După cum demonstrează Victor Codina, spiritualitatea hristocentrică a sfântului Ioan Casian (a-L vedea și a-L cunoaște pe Hristos) este cheia înțelegerii viziunii sale doctrinare.³⁵

Sf. Ioan Casian s-a inspirat, fără îndoială, din surse comune cu autorul operei *Liber Graduum*, Pseudo-Macarie și mulți alții. El este un martor al unei perioade care, treptat, elaborează mai precis învățăturile Bisericii. *Deși cercetătorii moderni au suspectat o legătură între Cassian și tradiția pseudo-macariană, eforturile de a dovedi legătura prin dependență literară directă au eșuat, iar argumentele tematice s-au dovedit neconvingătoare.* Descrierile lui despre rugăciunea extatică poate reprezenta, de fapt, o legătură între Pseudo-Macarie și Casian sau, potrivit lui C. Stewart, „fidelitatea mai mare a lui Casian față de tradiția non-evagriană a deșertului”. Fără dovada exactă a dependenței textuale directe, judecățile nu pot fi definitive, dar din nou spune Stewart, “este greu să rezisti impresiei puternice că punctul comun dintre Casian și Diadoh nu este doar dependența lor față

Pontikos (Koln: Luthe-Verlag, 1987) pp. 68-73, 78-83, 106-7. Elizabeth A. Clark, *The Origenist Controversy. The Cultural Construction of an Early Christian Debate* (Princeton: Princeton University Press, 1992), pp. 70-71, sugerează că Evagrie nu explică niciodată în mod satisfăcător ce e mai exact lumina. Ceea ce se vede este lumina minții sau chiar lumina Trinității. În schimb, observă Bunge, “*Experiența mistică a sinelui și a lui Dumnezeu este pentru [Evagrie] nu doar ‘extatică’, ci ‘contemplativă’, sau vedere-cunoaștere, în care accentul cade pe întâlnirea personală, nemediată cu Văzutul și Cunoscutul*” (Bunge, *Das Geistgebet*, p. 76).

³⁵ Victor Codina, *El aspecto cristológico en la espiritualidad de Juan Casiano* (OCA 175, Rome: Pontificium Institutum Orientalium Studiorum, 1966) pp. 89, 184-191.

de Evagrie, ci și faptul că au în comun interesul pentru experiența religioasă de tipul celei descrise de Pseudo-Macarie".³⁶

Alți teologi bizantini, așadar, precum Diadoh al Foticeii, Isihie Sinaitul, Ioan Scărarul și Simeon Noul Teolog, vorbesc, de asemenea, despre această viziune a luminii divine. Sf. Ioan Scărarul subliniază că văzătorul lui Dumnezeu "*adesea devine brusc plin de lumină și exaltat în timpul rugăciunii*".³⁷ Făcând astfel aluzie la propria sa viziune a luminii,³⁸ Sf. Ioan spune că "*isihastul este un om care luptă să-și păstreze sinele incorporal să tacă în casa trupului*".³⁹ El spune, de asemenea, că "omul

36 C. Stewart, *Cassian the Monk*, p. 122. Focul divin al harului sau Duhului Sfânt strălucind în exterior din persoana umană e o temă frecventă în Omiliile macariene. Înțelegerea lui Casian a rugăciunii "înlăcărare" sau a rugăciunii 'pure' și 'superioare' a fost remarcată de comentatori, dar puțin explorată. Deci, conform lui Stewart, textul macarian de la II 8.3 ne amintește de descrierile rugăciunii extatice ale lui Casian: "*Lumina care strălucește în inimă a deschis lumina interioară, mai profundă și ascunsă*" (citat de C. Stewart, *Cassian the Monk*, pp. 121-122).

37 John Climacus, *The Ladder of Divine Ascent*, trad. Colm Luibheid și Norman Russell, introducere Kallistos Ware, prefață de Colm Luibheid (Paulist Pres, SPCK: London, 1982) p. 195: "*omul care se gândește cu sensibilitate în inimă că se află în fața lui Dumnezeu va fi un stâlp de neclintit în rugăciune și niciunul dintre demonii menționați mai sus nu-l va amăgi. Călugărul cu adevărat ascultător devine adesea brusc radiant și exaltat în timpul rugăciunilor sale*".

38 St Ioan Scărarul mărturisește în același loc, *Treapta* 27, că: "Am cunoscut isihăști a căror dorință înlăcărată pentru Dumnezeu era nelimitată. Ei generau foc după foc, iubire după iubire, dorință după dorință" [Luibheid & Russell eds. (1982), 263]; "cei care au devenit imateriali într-un trup material... se ridică la tărâmul serafimilor" [Luibheid & Russell eds. (1982), p. 264]; "De ce oare nu au fost la Tabennis atâtea lumini printre sfinții părinți ca la Sketis? Faceți față acestei întrebări dacă puteți - eu nu pot spune de ce. Sau, mai degrabă, nu doresc să o fac." [Luibheid & Russell eds. (1982), p. 265]; "Prima sarcină a liniștii este desprinderea de orice lucru bun sau rău, deoarece preocuparea pentru cele dintâi duce la cele din urmă. A doua este rugăciunea continuă. A treia este activitatea neîntinată a inimii... Eu însumi m-am ocupat de cea de-a doua dintre acestea și am intrat în stadiul intermediar. O lumină mi-a venit în timp ce eram însetat și m-a întrebat ce a fost Domnul înainte de a lua o formă vizibilă"; în Luibheid & Russell eds. (1982), p. 268.

39 John Climacus, *The Ladder of Divine Ascent*, 27, p. 262: "Isihastul nu are nevoie de cuvinte. El e iluminat mai degrabă de fapte decât de vorbe... Oricât ar părea de ciudat, un isihast e un bărbat care luptă pentru a-și păstra sinele incorporal tăcut în casa trupului. Chilia unui isihast care îl înconjoară e trupul și în el se află locuința

care perseverează, în ciuda oricărei greșeli, va fi preaslăvit ca un învingător de către îngeri”, iar precum “Îngerii sunt o lumină pentru călugări și viața monastică e o lumină pentru toți oamenii”. Ei vor fi o lumină după care să fie analizați ceilalți, fiindcă există ‘calea răpirii’, calea minții tainic și minunat ‘purțată în lumina lui Hristos’ și omul care ‘prin iluminare a ajuns să-L poarte pe Dumnezeu înlăuntrul său’ devine ‘o lumină pentru toți’.⁴⁰

Conform lui Diadoh ‘*intelectul, când începe să fie puternic energizat de lumina divină, devine atât de translucid, încât își vede propria lumină într-un mod viu.*’⁴¹ Aceasta este din nou o

cunoașterii”. Acest text al Sfântului Ioan Scărarul apare în timpul disputei isihaste din secolul al XIV-lea, fiind folosit de Sfântul Grigorie Palama pentru apărarea rugăciunii isihaste. Pentru asta, a se vedea, Triade I.ii.6-7: “*Dar astăzi, dacă ceea ce îmi spui este adevărat, se pare că și-a găsit complici care au compus chiar tratate în acest scop și care caută să-i convingă pe oameni (chiar și pe cei care au îmbrățișat viața superioară a isihasmului) că ar fi mai bine pentru ei să-și țină mintea în afara trupului în timpul rugăciunii [se referă aici la scrierea lui Varlaam, Ep. IV către Ignatius (ed. Schiro, p. 315)]. Ei nu respectă nici măcar cuvintele clare și autoritare ale lui Ioan, care scrie în Scara, Isihastul este cel care caută să circumscrie cele corporale în trupul său [Scara XXVII.26 (PG LXXXVIII, 1020A)]. Aceasta este tradiția exactă, iar Părinții noștri duhovnicești ne-au transmis-o pe bună dreptate și nouă. Căci dacă isihastul nu-și circumscrie mintea în trupul său, cum poate face să intre în el însuși Cel care S-a îmbrăcat în trup și Care pătrunde astfel în toată materia organizată, în măsura în care El este forma sa naturală? Căci aspectul exterior și divizibilitatea materiei nu sunt compatibile cu esența minții, dacă materia însăși nu începe cu adevărat să trăiască, dobândind o formă de viață conformă unirii cu Hristos. Vezi, frate, cum Ioan ne învață că este suficient să examinăm materia în chip omenesc (ca să nu mai vorbim de cel spiritual), pentru a vedea că este absolut necesar să rechemăm sau să păstrăm mintea în trup, atunci când cineva se hotărăște să fie cu adevărat stăpân pe sine și să fie un călugăr vrednic de acest nume, conform cu omul interior”;* în Gregory Palamas, *The Triads*, editare și introducere John Meyendorff, traducere Nicholas Gendle, prefață Jaroslav Pelikan (Mahwah, New Jersey: Paulist Press, 1983), p. 45.

40 John Climacus, *The Ladder of Divine Ascent*, pp. 235, 249, 245, 230-231: “Căci Dumnezeu nostru este un foc care mistuie toate poftele, toate patimile, toate predispozițiile și toată împietrirea inimii, atât înăuntru, cât și în afară, atât vizibil, cât și spiritual”.

41 St Diadochos of Photiki, “On Spiritual Knowledge and Discrimination One Hundred Texts,” Chapt. 40, în *The Philokalia: The Complete Text* (Vol. 1), Compiled by St. Nikodemos of the Holy Mountain and St. Makarios of Corinth, translated

reminiscentă a distincției evagriene dintre cele două niveluri de lumină. Sfântul Simeon sugerează o legătură directă între extazul luminii și îndumnezeire: “*Cel care are înlăuntrul său lumina Duhului atotputernic, neputând să suporte vederea ei (...). El devine ca un om ale cărui măruntaie sunt atinse de foc; fiind mistuit de flacăra, el nu mai poate suporta această ardere și devine asemenea cuiva aflat în extaz [...] strălucește cu o intensitate și mai mare. Mai mult, când, fiind total înflăcărat, el devine lumină, atunci se împlinește ceea ce se spune: ‘Dumnezeu unit cu dumnezeii și cunoscut de ei; și asta, probabil, în măsura în care este deja unit cu cei care sunt atașați de El și revelat celor care L-au cunoscut’*”⁴²

from the Greek by G. E.H. Palmer, Philip Sherrard, Kallistos Ware (London: Faber & Faber, 1979), p. 266.

42 Saint Symeon the New Theologian, *The practical and theological chapters*, Cap. 3. 21, translation by Paul John McGuckin (Cistercian Publications, 1982) pp. 38-39 și *Disc. 16*, în Symeon the New Theologian, *The Discourses*, translation by C. J. de Catanzaro (Mahwah, New Jersey: Paulist Press, 1980) pp. 198-204.

CONTRIBUȚIA UNUI MARE TEOLOG LA DESCOPERIREA TEOLOGIEI ISIHASTE

Preot dr. ADRIAN CAREBIA

Anul 2022 a fost proclamat în Patriarhia Română, drept „Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului” și „Anul comemorativ al Sfinților isihăști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț. În practica rugăciunii noastre o mare importanță a avut de-alungul veacurilor rugăciunea isihastă denumită și rugăciunea inimii. Isihasmul, cuvânt de origine greacă, însemnând tăcere, liniște și concentrare interioară, reprezintă o tradiție ascetică din secolele IV și V, dar care s-a organizat ca o mișcare de renaștere spirituală și teologică în secolele XIII și XIV, prin introducerea „rugăciunii lui Iisus” ca metodă de concentrare și pace lăuntrică, în care sufletul ascultă și se deschide lui Dumnezeu.

Unul din marii descoperitori ai teologiei isihaste prin traduceri păstrate în colecțiile părinților și scriitorilor bisericești a fost părintele profesor Dumitru Stăniloae, considerat cel mai mare teolog al ortodoxiei românești. Supranumit adesea „teologul dragostei creștine”, „teologul speranței”, „patriarhul teologiei românești”, „sfântul cărților”, părintele Dumitru Stăniloae rămâne, vreme îndelungată de acum înainte, teologul cel mai de seamă pe care neamul românesc l-a dat Ortodoxiei. Teolog, profesor de Teologie Dogmatică, traducător și comentator al Sfântului Grigorie Palama, al Sfântului Maxim Mărturisitorul, al Sfântului Grigorie de Nyssa etc., autor a numeroase cărți de hristologie și antropologie, părintele Dumitru Stăniloae

a marcat, prin personalitatea și opera sa, întreaga Biserică Ortodoxă contemporană. S-a născut la 16 noiembrie 1903 în comuna Vlădeni, județul Brașov, și a trecut la Domnul în data de 4 octombrie 1993, în vârstă de aproape 90 de ani. „Teologia sa cea mai creatoare și mărturisitoare a fost elaborată în timpul regimului comunist din România începând cu anul 1946, iar lucrările sale de sinteză au fost scrise în cei 20 de ani pe când era pensionar (1973-1993). Între 4 septembrie 1958 și ianuarie 1963, părintele Dumitru Stăniloae a fost cercetat, judecat și întemnițat mai întâi la București, iar apoi la Aiud. Anii grei de închisoare au fost trăiți de marele teolog român ca fiind pentru el o școală a rugăciunii și a suferințelor, cu speranța eliberării. «În închisoare am învățat să mă rog» - spunea el uneori, pentru a arăta că adevărata rugăciune este izvor de putere pentru a purta Crucea cu nădejdea Învierii.

Nu este deci întâmplător faptul că, în teologia sa, Părintele Dumitru Stăniloae accentuează mult legătura profundă care există între Crucea și Învierea lui Hristos, precum și importanța cunoașterii lui Dumnezeu, nu numai din fapte (Creație) și din Scripturi, ci și din împrejurările vieții proprii și ale vieții comunității bisericești pătimitoare și mărturisitoare. O cunoaștere dureroasă sau bucuroasă, după împrejurări, adesea dramatică, uneori dinamică, cunoaștere neînțeleasă în timpul grelelor încercări, dar luminoasă după ce au fost biruite ispitele și asumate suferințele.

Astfel, teologia mărturisitoare a Părintelui Dumitru Stăniloae nu este una estetică, ci una existențială, în care taina iubirii jertfelnice a lui Hristos devine, prin credință și suferință, prin nevointă și speranță, taina vieții creștinului, luminat și ajutat de Duhul lui Hristos Cel Răstignit și Înviat din morți, Care a coborât la iad înainte de-a se ridica din mormânt și de a se înălța la cer. Iar puterea și lumina Învierii lui Hristos s-au arătat atât în viața Părintelui Dumitru Stăniloae, prin tăria sa de a ierta pe cei ce l-au întemnițat și pe cei ce l-au părăsit pe când era în suferință, cât și în zelul său misionar și mărturisitor din teologia sa, pe care a elaborat-o după ce a suferit și a fost eliberat din închisoare,

fapt apreciat nu numai în România, de către monahi, preoți și simpli credincioși, ci și de către mulți intelectuali români și teologi creștini din străinătate. Astfel, institute universitare sau facultăți de teologie ortodoxă din Paris, Belgrad și Atena i-au acordat titlul de Doctor Honoris Causa, iar, după revoluția din 1989, Academia Română l-a ales membru corespondent al ei în anul 1990 și membru titular în anul 1991.

Deși autor al unei opere monumentale, părintele Dumitru Stăniloae era un om de o modestie impresionantă. Nu concepea Teologia altfel decât ca pe o întâlnire vie a oamenilor obișnuiți cu Dumnezeu Cel viu. Părintele profesor Dumitru Stăniloae a lăsat posterității o operă teologică impresionantă. În opera sa de mii de pagini - la care se adaugă neconținut alte mii, și mii care tratează despre ceea ce ne-a lăsat părintele Stăniloae - domină o impresionantă căldură scriitoricească, o finețe și o profunzime spirituală remarcabilă. Toate cărțile părintelui Stăniloae sunt fundamentale. Cele 12 volume ale Filocaliei, apărute în perioadele 1946-1948 și 1976-1991, la Sibiu și București, reprezintă opera de căpătâi în spiritualitatea românească. Spre deosebire de alte colecții, Filocalia îngrijită de părintele Stăniloae include și opere scrise după secolul al IX-lea (Sf. Simeon Noul Teolog și Sf. Grigorie Palama), precum și lucrări ale unor asceți din spațiul românesc (Vasile de la Poiana Mărului, Gheorghe de la Cernica, Iosif de la Văratec).

Unul din ucenicii săi apropiați, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, menționa într-una din numeroasele remarci făcute față de personalitatea marelui teolog român că „teologia Sfinților Părinți, pe care părintele Dumitru Stăniloae i-a iubit, i-a tradus și explicat, este baza tradițională a teologiei sale creatoare și mărturisitoare. El însă nu numai că a citat din operele Sfinților Părinți, ci le-a și continuat și le-a aprofundat, în mod fidel și creator, arătând, pentru timpul nostru, permanenta frumusețe și frăgezime sau prospețime a teologiei Părinților Sfinți, luminați de Duhul Sfânt, Care arată mereu Bisericii că «Iisus Hristos, ieri, și azi, și în veci, este același» (Evrei 13, 8)“. El rămâne veșnic un teolog al iubirii Preasfintei

Treimi, un prieten fidel al Sfinților Părinți ai Bisericii și un înnoitor al teologiei ortodoxe, pe baza Tradiției din trecut și a creației intelectuale și duhovnicești din prezent. Toată teologia sa are în centrul ei lumina și iubirea Sfintei Treimi sau legătura sfințitoare și mântuitoare a Persoanelor divine cu persoanele umane, chemate prin Biserică la îndumnezeire, viață și fericire veșnică“.

Teologia Sfinților Părinți, pe care Părintele Dumitru Stăniloae i-a iubit, i-a tradus și explicat, este baza tradițională a teologiei sale creatoare și mărturisitoare. El, însă, nu numai că a citat din operele Sfinților Părinți, ci le-a și continuat și le-a aprofundat, în mod fidel și creator, arătând, pentru timpul nostru, permanenta frumusețe și frăgezime sau prospețime a teologiei Părinților Sfinți, luminați de Duhul Sfânt, Care arată mereu Bisericii că „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același“. (Evrei 13, 8).

Așadar, prin har, trăire, rugăciune și inspirație divină, Părintele Dumitru Stăniloae a teologhisit despre Sfânta Treime, despre iubirea lui Dumnezeu față de om, despre Sfânta Scriptură, Biserică, Sfintele Taine, Scrierile Sfinților Părinți, virtuțile teologice, ierurgii, despre spiritualitatea poporului român și libertate. A crezut în ceea ce a mărturisit, și a trăit ceea ce a teologhisit și a luminat multă lume, și mulți oameni s-au apropiat de Dumnezeu datorită descoperirilor sfinte făcute în scrierile sale. Părintele unea în personalitatea sa, într-un chip armonios, pe preotul ortodox cu teologul de mare iubire și cuprindere, pe preotul căsătorit preocupat de Filocalie, pe omul înaintat în zile.

Deși pentru mulți era numai un riguros păstrător al dogmei și al adevăratei noastre credințe, părintele demonstra că, tocmai de aceea, e plin de căldură și cu inima deschisă tuturor cu duhul tânăr, plin de iubire. Dealtfel a avut numeroși ucenici în timpul vieții dar și astăzi, părintele Stăniloae are și mai mulți discipoli, iar opera sa călăuzește și inspiră pe atât de mulți, încât numele său a devenit un fel de emblemă a teologiei autentice. Fără îndoială, faima numelui părintelui Stăniloae crește mereu atât în țară dar mai ales în străinătate. Tot mai mulți tineri citesc Filocalia și celelalte traduceri din marii teologi ai Bisericii,

tot mai mulți receptează explicațiile de pe marginea textului patristic tradus în limba română, despre care s-a spus că, adesea, depășește înălțimea a însăși ideii traduse. „Teologia dogmatică ortodoxă“, „Iisus Hristos sau restaurarea omului“, „Ascetica și mistică Bisericii Ortodoxe“, „Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă“ sunt doar câteva dintre volumele ce poartă semnătura marelui teolog român, ce au depășit demult limitele publicului avizat teologic, tot mai mulți fiind intelectualii și chiar credincioșii de rând care buchisesc și își însușesc teologia pe ele. Pentru a găsi calea succesului său trebuie să rememorăm ce au însemnat vremurile în care a trăit și a scris părintele Stăniloae. Trebuie să ne amintim de prigoana îndurată, de anii de închisoare, de uimitoarea lui smerenie, încât după eliberarea din închisoare, el, deja cunoscutul profesor Dumitru Stăniloae, să lucreze ca simplu corector de reviste teologice.

Râvna părintelui Stăniloae a fost de nestăvilă. Nu a putut-o opri nici regimul politic ostil care, practic, amâna sine die speranța ca manuscrisele atât de mult trudite să fie publicate. Râvna părintelui Stăniloae nu a putut fi stăvilă nici de temerea că limba română nu ar fi capabilă să cuprindă gândirea teologică profundă, așa cum s-au lamentat unii intelectuali laici că noi nu avem și nici nu suntem capabili de a crea o cultură mare. Este încă prea puțin demonstrat câtă largime de sensuri a creat părintele Stăniloae în limba română, ca o dovadă că orice lucru apropiat de Dumnezeu capătă largime și profunzime. Strălucirea rugăciunii, gândirii și operei părintelui Stăniloae a luminat înfricoșătoarele temnițe comuniste pe care le-a suportat, a luminat sălile de curs ale Facultății de Teologie din București, a încurajat sufletele triste ale intelectualilor oprimați ori scârbiți de uscăciunea comunismului. Biserica noastră are azi ierarhi sau teologi care au fost ucenici ai marelui teolog.

Iar acest lucru spune foarte multe despre impactul pe care l-a avut personalitatea părintelui Stăniloae asupra celor care l-au cunoscut, direct sau indirect. Tezaurul lăsat de părintele Stăniloae poate juca chiar un rol în vindecarea sufletului românesc, stricat de jumătatea de veac de comunism devastator.

Unul din marii teologi ortodocși ai umanității noastre, părintele Olivier Clément evocînd cu ceva vreme în urmă personalitatea marelui teolog român afirma că : „Părintele Dumitru Stăniloae este, cu siguranță, cel mai mare teolog ortodox contemporan. Pe măsură ce va fi tradusă în limbile occidentale, opera sa se va afirma ca una dintre creațiile majore ale gândirii creștine din a doua jumătate a secolului nostru“, Astfel, în puținele cuvinte de mai sus, nu am încercat să-l prezentăm pe Părintele Dumitru Stăniloae, deoarece el se prezintă singur prin scrierile și prin opera sa ce zugrăvesc întregul univers în care Dumnezeu și omul se iubesc, ci am dorit să-l reamintim pentru a fi citit, înțeles și trăit în lumina și frumusețea divină a Taborului Ortodoxiei noastre.

**Pagini
de spiritualitate creștină**

FACEREA 2, 9: „POMUL DIN MIJLOC”, SAU CRUCEA DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS*

Protopop dr. IOAN BUDE

În cartea *Facerea 2,9*, ni se vorbește despre existența în Rai, a două feluri de pomi: întâi, despre toți cei pe care Dumnezeu îi face „să răsără din pământ”, acum, pe moment, pentru că nu existau și care sunt „de tot soiul”, iar apoi, deosebiți de aceștia, despre alți doi pomi, și anume cei „din mijlocul Raiului”, care nu pe moment au răsărit din pământ, ci „erau” mai de demult acolo, având deja fiecare câte un nume propriu și câte un scop special, rânduit (lor) de către Dumnezeu: „... iar în mijlocul Raiului era Pomul vieții și Pomul cunoștinței binelui și răului”. Între acești doi pomi centrali există un aparent raport de egalitate, de coordonare, raport indicat și de conjuncția copulativă „și”. Dar numai în aparență, pentru că din punct de vedere valoric, ei sunt total diferiți, fără a fi însă adversativi.

Cel dintâi pomenit dintre ei este Pomul vieții. Despre acesta ni se spune mai întâi, că el era cel „din mijlocul Raiului”, iar mai pe urmă, lui îi este asociat „și Pomul cunoștinței binelui și răului”.

Tratându-i separat, obținem următoarele:

A. În opinia tuturor cercetătorilor și simboलिștiilor bibliști, patristici, postpatristici și moderni¹, „Pomul din mijloc” este

**Prezentul material a mai văzut lumina tiparului (la cerere), fie integral, fie fragmentar, fie cu anumite completări, fie cu unele modificări în titlu, în presa bisericească, precum și în alte publicații.*

simbolul universal al axei tuturor existențelor, dând sens și adevăr lumilor pe care trunchiul său le străbate. Acest trunchi constituie, de asemenea, centrul geometric al tuturor centrelor și al tuturor planurilor de existență; noi și tot universul suntem cuprinși în ramurile și frunzișul acestui pom – axă a lumii.

Din perspectivă cosmică, îl percepem ca avându-și rădăcinile înfipite în pământ și coroana în sus, dar din perspectivă metafizică, arborele lumii este un pom inversat: este „*ca un smochin veșnic, cu rădăcina în sus și crengile în jos*”². Celălalt pom („al cunoștinței”) rămâne drept, nerăsturnat. Tema aceasta, a celor doi pomi (drept și răsturnat) este veche și larg răspândită în simbolistică: de la Platon la Dante și din Siberia și India, până în Malaezia³.

Întreaga tradiție creștină identifică „Pomul din mijloc” (Pomul vieții, Pomul răsturnat), cu Sfânta Cruce, a cărei preexistență veșnică, universală și cosmică, include în ea toată creația: „*Pom nemuritor, înălțat în mijlocul cerului și al pământului, neclintitul sprijin al universului, locul odihnei tuturor lucrurilor, legătura a toate ...*”⁴.

Și celelalte mari tradiții religioase fac referire dar și deosebire între cei doi „*pomi ai lumii*”, din *Facerea 2,9*. Astfel, în iudaism (Cabala)⁵, este descrisă imaginea unui singur pom, ca structură a lumii sefiroților, denumit „*En-Sof*”, cu rădăcinile „*sus-ținute*” și hrănite de sus, din Marele Infinit⁶. Apoi Coranul⁷ pomenește de

1 Detalii la: Anca Manolescu, Andrei Pleșu, Horia-Roman Patapievicu și Gabriel Liiceanu, *Sensuri metafizice ale Crucii* (extrase din seminarul asupra lucrării lui René Guénon, *Symbolismul Crucii*, 1931, Colegiul „Noua Europă”, ianuarie-mai, 2002), Seria Boltzmann, vol. I, Editura Humanitas, București, 2007, p.199 și urm.;

2 Cf. Bhagavad-Gită, XV, 1 (trad. nom. de Sergiu Al. George), la *Ibidem*;

3 A.K. Coomaraswamy, *The Inverted Tree*, publ. în „*Quarterly Journal of the Mystic Society*” (Bangalore), XXIX, 1938, preluat apoi de A.K. Coomaraswamy, *Selected Papers*, vol. I: *Traditional Art and Symbolism* Edited by Roger Lipsay, Bollingen Series LXXXIX, Princeton University Press, 1977, p. 376-403 ;

4 Pseudo-Hrisostom, Omilia a VI-a pascală, la A. Manolescu et comp., o.c., p. 201;

5 Bahir (Cartea strălucirii), sec. al XIII-lea, *Ibidem*, p.200;

6 G. Scholem, *Les grand courants de la mystique juif*, *Ibidem*;

7 Coranul, Sura „Lumina”, XXV, 35, *Ibidem*, p.202;

„măslinul care nu este nici de la Răsărit și nici de la Asfințit”, dar este „pomul de lumină” al lui Allah, care nu aparține universului. Iar Zoharul⁸ avertizează: „Ia seama că sunt doi copaci, unul mai de sus și unul mai de jos; unul este al vieții, altul al morții. Cel care nu-i deosebește aduce moarte asupra sa în această lume și nu are parte nici de viața și lumea ce va să vină!”

Revenind la tradiția creștină, este necesar să precizăm că potrivit acesteia, Omul Universal, ca sursă și echivalent al tuturor existențelor, are aceeași structură ca și pomul metafizic (cel de sus). Cu acest pom se identifică Însuși Hristos Domnul în *Ioan 15,1-6* (vița și mlădițele), precum a făcut și cu șarpele înălțat de Moise în pustie (*Ioan 3,15*), identificări care o includ pe cea esențială, adică cea cu Sfânta Cruce. Hristos, Cel dintâi Om Universal, este Noul Adam, Cel cu „duh dătător de viață” (*I Corinteni 15, 45-49*). Noi toți depindem de El și de Crucea Lui, ca niște plante cu rădăcinile în cer. „Rădăcina” noastră metafizică ne „sus-ține” verticali, cu trunchiul îndreptat spre locul unde ni s-a plămădit sufletul, dar ne și „men-ține” orientați spre Creator, spre Izvorul cunoașterii, al vieții și al nemuririi (*Ioan 17,3*). Denumirea biblică de „Pom din mijloc”, ca variantă tipologică, vegetală a Crucii, nu exclude cele două reprezentări ale acestuia din *Facerea 2,9*. „Pomul cunoașterii binelui și răului” exprimă paradigma dualității: bine-rău, viață-moarte. În schimb „Pomul vieții” (din care derivă celălalt, fiind pomenit imediat după el), constituie *axa unității*, iar *Centrul* lor este Dumnezeu⁹. Crucea Domnului Hristos, asociată cu imaginea „Pomului vieții”, Îl reprezintă pe Domnul în ipostaza de Dumnezeu Cel bun și milostiv, iar în asociere cu „Pomul cunoașterii”, în ipostaza de Dumnezeu-Dreptul Judecător¹⁰. Sfântul Efrem Sirul exprimă plastic acest adevăr: „*Fericit cel care, în fața Celui Bun îi va avea pe Sfinți de partea sa! Nenorocire celui care, în fața Celui Drept, îi va avea împotriva!*”¹¹

8 Cartea Înțelepciunii (Șelah Lecha), la Ibidem;

9 Ibidem, p.204;

10 Ibidem, p.205;

11 Imnele Paradisului, VII, 25, Ibidem;

Potrivit majorității Părinților Bisericii, mâna dreaptă a Domnului Iisus Hristos, este considerată ca mâna binecuvântării, iar mâna Lui stângă, este simbolul dreptății. De fapt și pe Golgota, Crucea lui Hristos („Pomul vieții”) stă între crucile din dreapta și din stânga (a tâlharului cel „bun” și respectiv a celui rău) și la fel vor sta la Judecata de apoi și dreptii și păcătoșii: de-a dreapta și de-a stânga lui Hristos, corespunzând nu numai opoziției bine-rău, în plan uman, ci și atributelor divine de milă și dreptate.

Referitor la „cunoașterea” binelui și răului de către Adam, e clar că el nu avea anterior conștiința acestei dualități, ci a dobândit-o în mod dramatic, doar în momentul când a gustat în mod fraudulos din fructul oprit al pomului în cauză. În acel moment Adam s-a îndepărtat de Dumnezeu, adică de Centrul unității celor doi Pomi (îndeosebi de „Pomul vieții”), iar perspectiva propriei lui vieți s-a inversat și ea, a căzut și s-a răsturnat. Îndepărtându-se de Centru, odată cu simțul unității, el a pierdut și simțul veșniciei. A reveni în Centru, pentru Adam era necesară mai întâi o totală restaurare a lui din degradarea în care s-a prăbușit, concomitent cu regăsirea perspectivei lui metafizice, ceea ce el nu mai era în stare să facă de unul singur. Restaurarea lui Adam cel căzut și, odată cu el, a întregii creații, o va înfăptui doar Noul Adam – Hristos (*I Corinteni 15,45-49*). Problema aceasta a căderii, respectiv a răscumpărării, are o interesantă abordare într-o legendă medievală¹², care a intrat și în tradiția noastră românească și potrivit căreia, Crucea răstignirii este „Lignum vitae” (Pomul vieții) și ar fi fost confecționată din lemnul „Pomului cunoașterii binelui și răului”, care, după ce mai întâi fusese pricină de cădere, prin Răstignire a devenit instrument de Răscumpărare, fiind astfel transformat de Hristos (Noul Adam) în „Pom al vieții”. Observăm deci, că dincolo de legendă, atât căderea, cât și mântuirea, se produc (ambele) în „Centru”, „în mijlocul Pământului” (*Psalmul 73,13*), adică în centrul lumii, sau și mai corect spus, pe axa ei. Locul unde s-a înfipt Crucea lui Hristos este Dealul Căpățâni, numit așa de la

12 Ibidem, p.209

craniul lui Adam, care, după tradiția iudeo-creștină, ar fi fost dezgropat chiar aici. Dar Golgota nu este „Muntele Căpățânii” numai pentru că acolo s-a descoperit craniul lui Adam, ci pentru că este și „Creștetul lumii”, cel mai înalt loc valoric din lume, corespondent Coroanei din Pomul sefirotic; e punctul cel mai apropiat de Paradisul pierdut de către Adam. Deci, Crucea s-a înfipt în „creștetul universului” și, ca atare, axul ei depășește universul, iese din el și pătrunde dincolo, în Paradisul ceresc¹³.

B. SĂPTĂMÂNA MARE

(Ioan 12,1 – 19,42)

La fiecare lectură a textelor evanghelice despre cutremurătoarele evenimente din Săptămâna Mare, avem senzația că ne aflăm în fața unui imens și copleșitor tablou, căruia nu-i putem urmări pe deplin nici multiplele detalii și nici ordinea de ansamblu. Fiecare zi din această Săptămână trebuie înțeleasă ca o treaptă către momentul Învierii.

Din momentul Botezului și până la Răstignire, se scurg din viața pământească a lui Iisus, trei ani. Trei ani care „curg” spre înfricoșătorul deznodământ într-o mișcare tot mai accelerată. E vorba de o precipitare pe care o introduce – în derularea evenimentelor – elementul dramatic al Botezului în Iordan: atunci calitatea (statutul) Persoanei lui Iisus se modifică radical. În actul Botezului, e cuprins deja momentul crucificării. Așa începe actul jertfirii! Cu Botezul! Cu asumarea morții răscumpărătoare a întregii creații, înțeleasă de Iisus ca dreptate, ca „toată dreptatea” sau „întreaga dreptate” (*Matei 3,15*)¹⁴.

Există însă o Sfântă Evanghelie (a IV-a), care a fost gândită și redactată anume să cuprindă dramaticul Lui „traseu” de la Botez până la Cruce și Înviere¹⁵. Această scriere ioaneică are

13 Ibidem, p.210; Sf. Talmudul (Yoma 5b), Lumea ar fi fost creată începând de la Sion, care este centrul ei, iar tratatul Pesikta 25b, precizează că templul din Ierusalim este „inima lumii”;

14 Ioan Bude, Temeiuri Biblice noutestamentare cu privire la oficierea Sfințelor Taine și ierurgii bisericești, vol. I, Botezul, Editurile Învierea și Eurobit, 2017, p.13;

15 Mitropolit Jean Zizioulas, L'être ecclésial, Genève, 1981, p.113;

21 de capitole. Capitolul axial din Evanghelia după Ioan este capitolul 11, care stă între primele zece și următoarele zece, având ca temă dominantă învierea lui Lazăr, prototipul Învierii celei de apoi. Deci e limpede că Evanghelia a IV-a este alcătuită pe axa Învierii, pe problematica ei. Jumătatea a doua a acestei scrieri sfinte este dedicată Săptămânii Sfințelor Patimi, fiecare zi din calendarul acestei Săptămâni fiind o treaptă care urcă spre Cruce, spre scopul ei ultim, mântuitor, iar în final se revarsă în Învierea Domnului, dar și a omului și a creației întregi, devenind o re-creere a toate, o nouă lume, cu o nouă existență.

În Evanghelia a IV-a, Facerea și Patimile stau față-n față. În Geneza vechi-testamentară, universul este creat de Cuvântul lui Dumnezeu într-o structură suverană, esențială, simplă, dar (și) completă. La fel se întâmplă lucrurile în Săptămâna Patimilor. Felul cum e descrisă moartea, drumul către moarte al lui Dumnezeu, nu are nici precedent și nici echivalent, e unic, nu se aseamănă cu nimic, dar ne oferă o imagine de o enormitate strivitoare, insuportabilă, exact ca și cea a Întrupării. Logica noastră omenească acceptă cu greu, sau nici nu acceptă faptul că o „Esență” atât de tare, de absolută, cum este Dumnezeu, să funcționeze într-un atât de fragil trup omenesc, iar acum, în drumul spre Cruce, acest „ambalaj” uman trebuie să suporte în fragilitatea lui, imensitatea misiunii răscumpărătoare a tot ceea ce s-a creat și există de la începuturile lumii. De ce această enormă încărcătură? Sau ce este în fond această încărcătură?

C. „POMUL VIETII” ÎN MIJLOCUL POSTULUI MARE

Pe ultimul fragment de „Drum al Crucii” din Săptămâna Mare, Hristos parcurge toate nivelele lumii și ale istoriei, adică preia, readună în Sine și interiorizează în Persoana Sa înainte de a Se răstigni, întreaga alcătuire a universului. Tot ceea ce prin El s-a creat, acum tot prin El va fi răstignit și apoi răscumpărat¹⁶. De ce? Din cauza păcatului original al neascultării, sau al intrării frauduloase a primului om în dualitatea: bine-rău .

16 B. Ghiuș, Faptul răscumpărării în ciclul Sfințelor Patimi, în Rev. „Studii Teologice”, nr.22/1970, p. 650-684

Intrarea frauduloasă a lui Adam în această dualitate este cunoașterea neautorizată și prematură a binelui și răului, care, în sens fundamental, constituie de fapt, așa cum am mai arătat, viața și moartea. Pe Cruce, Iisus răscumpără acest păcat cu propria Sa viață, cu propriul Său sânge¹⁷.

De aceea, în creștinism, între cartea Facerea și Sfintele Paști, avem o complementaritate care e foarte intens practică liturgică. Postul Paștilor începe cu „Duminica izgonirii lui Adam din Rai”, iar la jumătatea lui (în Duminica a-III-a), Crucea preia sub incidența ei și post și timp și spațiu, „răstignind” totul pentru Înviere¹⁸.

Drumul Postului Mare către Sfintele Paști este reluat mereu din perspectiva întoarcerii lui Adam și a întregii lumii, către Creatorul a toate, pe singurul traseu posibil¹⁹: Calea Crucii și în singura modalitate valabilă, ambele sugerate de Hristos: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie!” (*Luca 9,23*)

În centrul Postului Mare, Crucea apare ca „Pomul vieții”, mai întâi în mijlocul „Raiului” bisericii materiale, ca locaș de închinare, făcând din ea un microcosmos. Ea definește și caracterizează, în fiecare biserică parohială, timpul celor 40 de zile de postire, așa cum centrul organizează totalitatea punctelor care formează cercul. În mijlocul Postului, ea reprezintă Jertfa lui Iisus din ceasul al VI-lea, în mijlocul zilei.

Pentru Sfântul Atanasie cel Mare, Jertfa lui Hristos pe Cruce a fost deosebit de potrivită, căci este singurul fel de moarte în care mâinile Lui s-au întins spre a cuprinde toată făptura²⁰.

17 D. Stăniloae, *Cruce și înnoirea creștină în învățătura ortodoxă*, în Rev. „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr.52/1976, p. 467-477;

18 Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Craiova, 1986, p. 337-339;

19 Makarios Simonopetrul, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000, p.341;;

20 Atanasie cel Mare, *Despre Întruparea Cuvântului*, 25,3, în „Sources Chrétiennes”, 199 Paris/Lyon, 1941, p.356, cf. și Jean Daniélou, *Théologie du Judéo-christianisme*, Paris, 1958, p.289-315;

Întinzându-Și mâinile pe Cruce, Hristos a adunat, așadar, popoarele despărțite (*Efesenii 2, 14-19; Colosenii 2, 20-21*), această adunare a popoarelor evidențiază și restaurarea cosmosului (*Romani 8, 19-23*), dislocat de căderea omului și care, de acum își regăsește adevăratul său centru în Crucea cu cele 4 dimensiuni ale ei, fiindcă însăși forma Crucii revelează faptul că Hristos, Mielul înjunghiat (*I Petru 1, 19-20*), e și Cuvântul creator și Centrul tuturor lumilor (*Ioan 1,3; Colosenii 1, 15-20*), fără de Care toate lucrurile ar cădea din nou în neant²¹. Jertfa Crucii este punctul culminant al Iconomiei, revelând faptul că în creația lumii, ca și în răscumpărarea ei, nu există decât un singur plan divin cruciform²², fără de care „*nimic din această lume nu poate exista și nici forma un întreg*”²³.

Înălțându-Se astfel între cer și pământ și întinzându-Și mâinile pe Cruce, Hristos nu l-a răscumpărat numai pe Adam, ci a circumscris și „firea”, adică toate dimensiunile spațiului, arătând că El este în același timp, Centrul și Axa tuturor lucrurilor²⁴ și că numai în El și în Crucea Lui, atât umanitatea, cât și toată făptura (cf. *Romani 8, 19-22*) este restaurată, vindecată și chemată să se înalțe iarăși spre Dumnezeu.

Așadar, numai drumul Crucii și al Jertfei (*Luca 9, 23*), sunt unicele repere și posibilități de a ne întoarce (zilnic) către Centrul existenței noastre – Dumnezeu. Altfel, așa cum, pe bună dreptate, ne atenționează și Sfântul Maxim Mărturisitorul: „*... cel ce nu rabdă lucrurile supărătoare, nu suferă pe cele întristătoare și nu le îndură pe cele dureroase, acela umblă în afara iubirii dumnezeiești și a scopului Providenței*”²⁴.

21 Grigorie de Nyssa, Marele cuvânt catehetic, 32, P.G. 45, 80D-81A); Idem, Contra lui Eunomie, V, 3, P.G. 45, 696;

22 D. Stăniloae, La centralité du Christ dans théologie, dans la spiritualité et dans la mission orthodoxe, în „Contacts” 92/1975, p.147;

23 Justin Martirul și Filosoful, Apologia I, 60, 2, P.G. 6, 420; cf. și Jean Daniélou, Les Symboles Chrétiens primitifs, Paris, 1961, p.143 ș.u.;

24 Maxim Mărturisitorul, Despre iubire, IV, 17, P.G. 90, 1052 B.

